

BÀI GIẢNG
GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG – AN
NINH

Tập 1

ĐƯỜNG LỐI QUÂN SỰ CỦA ĐẢNG

(Dùng cho sinh viên trường Đại học Bách Khoa Hà Nội)

LỜI NÓI ĐẦU

Công tác giáo dục cho công dân về kiến thức quốc phòng và an ninh là vô cùng cần thiết để phát huy tinh thần yêu nước, truyền thống dựng nước và giữ nước, lòng tự hào, tự tôn dân tộc, nâng cao ý thức, trách nhiệm, tự giác thực hiện nhiệm vụ quốc phòng và an ninh, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Quan triệth chủ trương chính sách của Đảng và Nhà nước về công tác giáo dục quốc phòng, an ninh; nhằm đáp ứng tốt mục đích, yêu cầu, nhiệm vụ của công tác giảng dạy và học tập học phần “Đường lối quân sự của Đảng” của chương trình đào tạo đại học và cao đẳng; dựa trên những nội dung của Giáo trình Giáo dục quốc phòng – an ninh, tập 1, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam năm 2008, tái bản lần thứ năm (2013); từ thực tiễn công tác giảng dạy cho các hệ đào tạo bậc đại học, cao đẳng của trường Đại học Bách Khoa Hà Nội; tập thể giảng viên Bộ môn Đường lối Quân sự của Đảng, Khoa Giáo dục quốc phòng – an ninh, trường Đại học Bách khoa Hà Nội biên soạn ***Bài giảng Giáo dục Quốc phòng – An ninh tập 1 – Đường lối quân sự của Đảng*** nhằm phục vụ cho các hệ đại học, cao đẳng. Nội dung bài giảng đã được cập nhật những vấn đề mới, phù hợp với chương trình ban hành theo Thông tư số 31/2012/TT – BGDDT ngày 12/9/2012 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo về chương trình Giáo dục quốc phòng – an ninh.

Hi vọng tập bài giảng này sẽ giúp ích được nhiều cho giảng viên, sinh viên trong nghiên cứu, giảng dạy, học tập học phần Đường lối Quân sự của Đảng tại trường; làm tài liệu hỗ trợ trong thực hiện nhiệm vụ, hoàn thành chức trách kiêm nhiệm được phân công. Mặc dù có nhiều cố gắng song khó tránh khỏi những sơ suất nhất định, Bộ môn Đường lối Quân sự của Đảng, Khoa Giáo dục Quốc phòng – An ninh, trường Đại học Bách Khoa Hà Nội mong nhận được ý kiến đóng góp của các đồng nghiệp, của sinh viên cũng như tất cả các độc giả quan tâm.

Mọi ý kiến đóng góp xin gửi về: Khoa Giáo dục Quốc phòng – An ninh, Trường Đại học Bách Khoa Hà Nội – Số 1 Đại Cồ Việt, Hai Bà Trưng, Hà Nội.

Website: <http://gdqp.hust.edu.vn>.

Email: mil@hust.edu.vn.

Xin trân trọng cảm ơn!

Các tác giả

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	2
Bài 1. ĐỐI TƯỢNG, PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	
MÔN HỌC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG – AN NINH.....	5
I. Mục đích, yêu cầu	5
II. Giới thiệu về môn học.....	5
III. Đối tượng nghiên cứu	6
IV. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu môn học.....	7
Bài 2. QUAN ĐIỂM CỦA CHỦ NGHĨA MÁC – LÊNIN, TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ CHIẾN TRANH, QUÂN ĐỘI VÀ BẢO VỆ TỔ QUỐC.....	11
I. Quan điểm chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về chiến tranh	14
II. Quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về quân đội Error! Bookmark not defined.	
III. Quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.....	18
Bài 3. XÂY DỰNG NỀN QUỐC PHÒNG TOÀN DÂN, AN NINH NHÂN DÂN.....	23
I. Những vấn đề chung về xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân.....	23
II. Mục đích, nhiệm vụ, nội dung xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân.....	25
III. Một số biện pháp chính xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân hiện nay	Error! Bookmark not defined.
Bài 4. CHIẾN TRANH NHÂN DÂN BẢO VỆ TỔ QUỐC VIỆT NAM XÃ HỘI CHỦ NGHĨA.....	30
I. Những vấn đề chung về chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc Error! Bookmark not defined.	
II. Quan điểm của Đảng trong chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc	Error! Bookmark not defined.

III. Một số nội dung chủ yếu của chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc .....**Error! Bookmark not defined.**

Bài 5. XÂY DỰNG LỰC LƯỢNG VŨ TRANG NHÂN DÂN VIỆT NAM....36

I. Những vấn đề chung về xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân .....**Error! Bookmark not defined.**

II. Phương hướng xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân trong giai đoạn mới
Error! Bookmark not defined.

III. Những biện pháp chủ yếu xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân .....**Error! Bookmark not defined.**

Bài 6. KẾT HỢP PHÁT TRIỂN KINH TẾ XÃ HỘI VỚI TĂNG CƯỜNG, CỨNG CỐ QUỐC PHÒNG AN NINH.....45

I. Cơ sở lý luận và thực tiễn của việc kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với tăng cường, củng cố quốc phòng – an ninh ở Việt Nam ...**Error! Bookmark not defined.**

II. Nội dung kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng – an ninh và đối ngoại ở nước ta hiện nay .... **Error! Bookmark not defined.**

III. Một số giải pháp chủ yếu thực hiện kết hợp phát triển kinh tế – xã hội gắn với tăng cường củng cố quốc phòng – an ninh ở Việt Nam hiện nay .**Error! Bookmark not defined.**

Bài 7. NGHỆ THUẬT QUÂN SỰ VIỆT NAM.....63

I. Truyền thống và nghệ thuật đánh giặc của tổ tiên ..... **Error! Bookmark not defined.**

II. Nghệ thuật quân sự Việt Nam từ khi có Đảng lãnh đạo... **Error! Bookmark not defined.**

III. Vận dụng một số bài học kinh nghiệm về nghệ thuật quân sự vào sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc trong thời kì mới và trách nhiệm của sinh viên.....**Error! Bookmark not defined.**

TÀI LIỆU THAM KHẢO.....79

BÀI 1

ĐỐI TƯỢNG, PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU MÔN HỌC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG – AN NINH

I. Mục đích, yêu cầu

1. Mục đích

Đây là bài mở đầu (nhập môn) nhằm giới thiệu cho sinh viên hiểu được ý nghĩa to lớn của công tác giáo dục quốc phòng – an ninh cho học sinh, sinh viên trong sự nghiệp giáo dục quốc phòng – an ninh toàn dân, đồng thời nắm vững đối tượng, phương pháp, nội dung nghiên cứu môn học để sinh viên có cái nhìn tổng thể, xác lập phương pháp nghiên cứu, học tập để đạt được mục đích môn học đề ra.

2. Yêu cầu

Mỗi sinh viên cần xác định trách nhiệm, thái độ đúng trong học tập môn học Giáo dục quốc phòng – an ninh, từ đó tích cực tham gia xây dựng, củng cố nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân ngay khi đang học tập, rèn luyện tại nhà trường và ở mỗi vị trí công tác sau này.

II. Giới thiệu về môn học

1. Đặc điểm môn học

Giáo dục quốc phòng – an ninh (GDQP – AN) là môn học được luật định, nó được thể hiện rất rõ trong đường lối giáo dục của Đảng và được thể chế hóa bằng các văn bản qui phạm pháp luật của Nhà nước, nhằm giúp cho sinh viên thực hiện mục tiêu “hình thành và bồi dưỡng nhân cách, phẩm chất và năng lực công dân, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc”.

Kế tục và phát huy những kết quả đã thực hiện Chương trình huấn luyện quân sự phổ thông (theo ND 219/CP của Chính phủ năm 1961), Giáo dục quốc phòng (năm 1991), trong những năm qua, để đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới và phù hợp với qui chế giáo dục – đào tạo trình độ đại học, cao đẳng; năm 2000 chương trình môn học tiếp tục được bổ sung, sửa đổi; đến năm 2007 thực hiện nghị định của Chính phủ về Giáo dục quốc phòng – an ninh, môn học Giáo dục quốc phòng được lồng ghép nội dung Giáo dục an ninh thành môn học Giáo dục quốc phòng – an ninh. Đặc biệt đã kịp thời bổ sung những nội dung liên quan trong Luật Giáo dục quốc phòng – an ninh do Quốc hội khóa 8, kì họp thứ 5 thông qua ngày 19/6/2013 vào nội dung chương trình giảng dạy. Như vậy trong từng giai đoạn cách mạng, chương trình môn học Giáo dục quốc phòng – an ninh đều có những đổi mới phục vụ cho sự nghiệp giáo dục nói chung và công tác quốc phòng an ninh nói riêng trong từng thời kì, gắn kết chặt chẽ các mục tiêu của giáo dục – đào tạo với quốc phòng – an ninh.

Giáo dục quốc phòng – an ninh là môn học bao gồm kiến thức khoa học xã hội, nhân văn, khoa học tự nhiên, khoa học kĩ thuật quân sự và thuộc nhóm các môn học

chung, có tỉ lệ lí thuyết chiếm trên 70% chương trình môn học. Nội dung bao gồm những kiến thức cơ bản về đường lối quân sự của Đảng, công tác quốc phòng, an ninh; về kĩ năng quân sự cần thiết đáp ứng yêu cầu xây dựng, củng cố nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân.

Giáo dục quốc phòng – an ninh góp phần xây dựng, rèn luyện ý thức tổ chức kỉ luật, tác phong khoa học ngay khi sinh viên đang học tập trong nhà trường và khi ra công tác.

2. Chương trình

Chương trình môn học GDQP – AN cho sinh viên thực hiện theo quyết định số: 81/QĐ – BGD & ĐT ban hành ngày 24 tháng 12 năm 2007 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo. Chương trình được xây dựng trên cơ sở phát triển trình độ các cấp học dưới, bảo đảm liên thông, logic; mỗi học phần là những khối kiến thức tương đối độc lập, tiện cho sinh viên tích lũy trong quá trình học tập. Kết cấu chương trình gồm ba học phần chính:

- Học phần I: Đường lối quân sự của Đảng, 45 tiết.
- Học phần II: Công tác quốc phòng – an ninh, 45 tiết.
- Học phần III: Quân sự chung và chiến thuật, kĩ thuật bắn súng tiểu liên AK (75 tiết).

III. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của môn học bao gồm đường lối quân sự của Đảng, công tác quốc phòng, an ninh, quân sự và kĩ năng quân sự cần thiết.

1. Nghiên cứu về đường lối quân sự của Đảng

Nghiên cứu những quan điểm cơ bản có tính lí luận của Đảng về đường lối quân sự như: những vấn đề cơ bản của học thuyết Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về chiến tranh, quân đội và bảo vệ Tổ quốc; quan điểm của Đảng về xây dựng nền quốc phòng toàn dân – an ninh nhân dân, chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc, xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân, kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh và một số nội dung cơ bản về nghệ thuật quân sự Việt Nam qua các thời kì. Nghiên cứu đường lối quân sự của Đảng góp phần hình thành niềm tin, rèn luyện phẩm chất đạo đức cách mạng và lí tưởng cho sinh viên.

2. Nghiên cứu về công tác quốc phòng, an ninh

Nghiên cứu những quan điểm cơ bản về nhiệm vụ, nội dung công tác quốc phòng, an ninh của Đảng hiện nay như: xây dựng lực lượng dân quân tự vệ, lực lượng dự bị động viên và động viên công nghiệp quốc phòng, phòng tránh, đánh trả chiến tranh có sử dụng vũ khí công nghệ cao của đối phương, đánh bại chiến lược “Diễn biến hòa bình”, bạo loạn lật đổ của các thế lực thù địch đối với cách mạng Việt Nam; một số vấn đề về dân tộc, tôn giáo và đấu tranh phòng chống lợi dụng vấn đề dân tộc, tôn giáo chống phá cách mạng Việt Nam; xây dựng, bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, chủ quyền an

ninh biên giới quốc gia; đấu tranh phòng chống tội phạm và giữ gìn trật tự, an toàn xã hội. Nghiên cứu và thực hiện tốt công tác quốc phòng, an ninh để xây dựng lòng tin chiến thắng trước mọi âm mưu, thủ đoạn của kẻ thù đối với cách mạng Việt Nam.

3. Nghiên cứu về quân sự và kỹ năng quân sự cần thiết

Nghiên cứu các kiến thức như: những kiến thức cơ bản về bản đồ, địa hình quân sự, các phương tiện chỉ huy chiến thuật và chiến đấu; tính năng, cấu tạo, tác dụng, sử dụng và bảo quản các loại vũ khí bộ binh AK, CKC, RPD, RPK, B40, B41; tính năng, kỹ thuật sử dụng thuốc nổ; phòng chống vũ khí hủy diệt lớn; vết thương chiến tranh và phương pháp xử lý; một số vấn đề về điều lệnh đội ngũ và chiến thuật chiến đấu bộ binh.

Kiến thức về quân sự trong môn học là những kiến thức phổ thông, sinh viên cần nghiên cứu đặc điểm, nguyên lý, tác dụng, tính năng... để hiểu rõ bản chất các nội dung kỹ thuật, chiến thuật bộ binh; về khả năng sát thương, với các phương pháp phòng tránh đơn giản, hiệu quả. Trên cơ sở đó nghiên cứu thực hành các bài tập sát với thực tế, thành thạo các thao tác kỹ thuật, chiến thuật trong chiến đấu. Đồng thời có thể ứng dụng kỹ thuật này khi tham gia dân quân, tự vệ theo qui định của pháp luật.

IV. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu môn học

Việc nghiên cứu môn học Giáo dục quốc phòng – an ninh đòi hỏi phải nắm vững cơ sở phương pháp luận, phương pháp nghiên cứu cụ thể phù hợp với đối tượng, phạm vi và tính chất đa dạng của nội dung môn học này.

1. Cơ sở phương pháp luận

Cơ sở phương pháp luận chung nhất của việc nghiên cứu giáo dục quốc phòng – an ninh là học thuyết Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Trong đó những quan điểm của các nhà kinh điển Mác – Lênin và Chủ tịch Hồ Chí Minh về chiến tranh, quân đội, về xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân, về xây dựng nền quốc phòng toàn dân... là nền tảng thế giới quan, nhận thức luận của sự nghiên cứu, vận dụng đường lối quân sự của Đảng và những vấn đề cơ bản khác của giáo dục quốc phòng – an ninh.

Việc xác định học thuyết Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh là cơ sở phương pháp luận, đòi hỏi quá trình nghiên cứu, phát triển giáo dục quốc phòng – an ninh phải nắm vững và vận dụng đúng đắn các quan điểm tiếp cận khoa học như:

– *Quan điểm hệ thống*: Đặt ra yêu cầu nghiên cứu, phát triển các nội dung của giáo dục quốc phòng – an ninh một cách toàn diện, tổng thể, trong mối quan hệ phát triển giữa các bộ phận, các vấn đề của môn học.

– *Quan điểm lịch sử, logic*: Trong nghiên cứu giáo dục quốc phòng – an ninh đòi hỏi phải nhìn thấy sự phát triển của đối tượng, vấn đề nghiên cứu theo thời gian, không gian với những điều kiện lịch sử, cụ thể để từ đó giúp ta phát hiện, khái quát, nhận thức đúng những qui luật, nguyên tắc của hoạt động quốc phòng, an ninh.

– *Quan điểm thực tiễn*: Chỉ ra phương hướng cho việc nghiên cứu giáo dục quốc phòng – an ninh là phải bám sát thực tiễn xây dựng quân đội và công an nhân dân, xây dựng nền quốc phòng toàn dân, phục vụ đắc lực cho sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong giai đoạn hiện nay.

2. Các phương pháp nghiên cứu

Với tư cách là bộ môn khoa học nằm trong hệ thống khoa học quân sự, phạm vi nghiên cứu của giáo dục quốc phòng – an ninh rất rộng, nội dung nghiên cứu đa dạng, được cấu trúc theo hệ thống từ thấp đến cao, từ đơn giản đến phức tạp, luôn có sự kế thừa và phát triển. Vì vậy giáo dục quốc phòng – an ninh được tiếp cận nghiên cứu với nhiều cách thức, phù hợp với tính chất của từng nội dung và vấn đề nghiên cứu cụ thể.

Trong nghiên cứu phát triển nội dung giáo dục quốc phòng – an ninh với tư cách là một bộ môn khoa học, cần chú ý sử dụng kết hợp các phương pháp nghiên cứu khoa học.

Trước hết cần sử dụng các phương pháp nghiên cứu lí thuyết như phân tích, tổng hợp, phân loại, hệ thống hóa, mô hình hóa, giả thuyết... nhằm thu thập thông tin khoa học trên cơ sở nghiên cứu các văn bản, tài liệu về quốc phòng, an ninh để rút ra kết luận khoa học cần thiết, không ngừng bổ sung, phát triển làm phong phú nội dung GDQP – AN. Cùng với phương pháp nghiên cứu lí thuyết, cần nghiên cứu sử dụng các phương pháp nghiên cứu thực tiễn như quan sát, điều tra, khảo sát thực tế, nghiên cứu các sản phẩm quốc phòng, an ninh, tổng kết kinh nghiệm, thí nghiệm, thực nghiệm... nhằm tác động trực tiếp vào đối tượng trong thực tiễn, từ đó khái quát bản chất, qui luật của các hoạt động quốc phòng, an ninh; bổ sung làm phong phú nội dung cũng như kiểm định tính sát thực, tính đúng đắn của các kiến thức quốc phòng – an ninh.

Trong nghiên cứu lĩnh hội các kiến thức, kĩ năng quốc phòng – an ninh cần sử dụng kết hợp các phương pháp dạy học lí thuyết và thực hành nhằm bảo đảm cho người học vừa có nhận thức sâu sắc về đường lối, nghệ thuật quân sự, nắm chắc lí thuyết kĩ thuật và chiến thuật, vừa rèn luyện phát triển được các kĩ năng công tác quốc phòng, thuần thục các thao tác, hành động quân sự.

Đổi mới phương pháp dạy học GDQP – AN theo hướng tăng cường vận dụng các phương pháp dạy học tiên tiến kết hợp với sử dụng các phương tiện kĩ thuật dạy học hiện đại. Trong quá trình học tập nghiên cứu các vấn đề, các nội dung GDQP – AN cần chú ý sử dụng các phương pháp tạo tình huống, nêu vấn đề, đối thoại, tranh luận sáng tạo; tăng cường thực hành, thực tập sát với thực tế chiến đấu, công tác quốc phòng; tăng cường tham quan thực tế, viết thu hoạch, tiểu luận; tăng cường sử dụng các phương tiện kĩ thuật, thiết bị quân sự hiện đại phục vụ cho các nội dung học tập.

Đẩy mạnh nghiên cứu, ứng dụng các thành tựu công nghệ thông tin nhằm nâng cao chất lượng học tập, nghiên cứu môn học GDQP – AN.

BÀI 2

QUAN ĐIỂM CỦA CHỦ NGHĨA MÁC – LÊNIN, TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ CHIẾN TRANH, QUÂN ĐỘI VÀ BẢO VỆ TỔ QUỐC

I. Quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về chiến tranh

1. Quan điểm chủ nghĩa Mác – Lênin về chiến tranh

a) Khái niệm chiến tranh

Chiến tranh là một trong những vấn đề phức tạp, đã xuất hiện và tồn tại từ lâu trong đời sống xã hội và cũng là đề tài nghiên cứu của nhiều học giả từ Đông sang Tây, từ cổ chí kim. Tùy từng góc độ tiếp cận, lập trường thế giới quan và phương pháp luận khác nhau mà họ đưa ra những luận giải khác nhau về hiện tượng chiến tranh.

- Quan điểm trước khi chủ nghĩa Mác ra đời: Trước khi chủ nghĩa Mác ra đời đã có nhiều quan điểm khác nhau về vấn đề này, song đáng chú ý nhất là quan điểm của nhà lý luận quân sự nổi tiếng nước Phổ C. Ph. Claudovít (1780 – 1831), Trong tác phẩm “Bàn về chiến tranh” ông cho rằng: “*Chiến tranh là một hành vi bạo lực dùng để buộc đối phương phục tùng ý chí của mình. Chiến tranh là sự huy động sức mạnh không hạn độ, sức mạnh đến tột cùng của các bên tham chiến*”.

Trong quan niệm này Claudovít đã chỉ ra được đặc trưng cơ bản của chiến tranh là *bạo lực*, và *sức mạnh*... Tuy nhiên, Ông chưa luận giải được nguồn gốc và bản chất làm nảy sinh hành vi bạo lực ấy.

- Quan điểm của chủ nghĩa Mác- Lênin: Các nhà kinh điển của chủ nghĩa Mác – Lênin đã kế thừa bổ sung, phát triển đồng thời khắc phục những hạn chế của tư tưởng đó và đưa ra khái niệm hoàn chỉnh về chiến tranh: “*Chiến tranh là một hiện tượng chính trị – xã hội có tính lịch sử, là cuộc đấu tranh vũ trang có tổ chức giữa các giai cấp, nhà nước (hoặc liên minh giữa các nước) nhằm đạt được mục đích chính trị nhất định*”.

+ Chiến tranh là một hiện tượng chính trị xã hội mang tính lịch sử (Giống các hiện tượng xã hội khác như mít tinh, biểu tình....)

+ Chiến tranh có tính lịch sử, nghĩa là nó chỉ xảy ra trong một giai đoạn nào đó của lịch sử với những điều kiện kinh tế, chính trị nhất định. Đây chính là một bước đột phá trong nhận thức về chiến tranh khắc phục được nhận thức sai lầm trước đó cho rằng chiến tranh là định mệnh gắn với con người và xã hội...

+ Đặc trưng cơ bản của chiến tranh là bạo lực vũ trang

+ Chiến tranh là do nhà nước, giai cấp hoặc liên minh giữa các nhà nước tiến hành

+ Chiến tranh nhằm đạt mục đích chính trị nhất định. (khắc phục được những hạn chế trong những quan điểm trước đó về tính mục đích của chiến tranh)

Như vậy, Chiến tranh nảy sinh từ đời sống xã hội, từ những mối quan hệ giữa người với người trong xã hội, nhưng nó không phải là mối quan hệ giữa người với người nói chung, mà là nảy sinh từ những mối quan hệ chính trị của con người (quan hệ của các giai cấp và các nhà nước- mối quan hệ giữa những tập đoàn người có lợi ích cơ bản đối lập nhau). Khác với các hiện tượng chính trị – xã hội khác, đặc trưng cơ bản của chiến tranh được thể hiện dưới một hình thức đặc biệt, sử dụng một công cụ đặc biệt là bạo lực vũ trang.

b) Nguồn gốc nảy sinh chiến tranh

Trước khi chủ nghĩa Mác ra đời hầu hết những luận giải về đời sống xã hội nói chung và hiện tượng chiến tranh nói riêng đều rơi vào chủ nghĩa duy tâm thần bí. Khi lý giải về nguồn gốc của chiến tranh, họ thường đi tìm ở đâu đó bên ngoài đời sống xã hội, từ lực lượng siêu nhiên (Chúa trời, thượng đế), hoặc từ những yếu tố thuộc về tự nhiên mang tính bản năng của con người hoặc từ tâm lý chủ quan của những cá nhân. Những quan điểm trên không thể tránh được những sai lầm, phiến diện.

Với thế giới duy vật biện chứng, duy vật lịch sử, và phương pháp luận biện chứng khoa học, Các Mác và Ph. Ăngghen lần đầu tiên trong lịch sử, giải quyết một cách đúng đắn về nguồn gốc nảy sinh chiến tranh.

- *Quan điểm Mác – Ăngghen*: Theo quan điểm của Mác- Ăngghen, chiến tranh nảy sinh từ hai nguồn gốc:

+ *Nguồn gốc sâu xa* (nguồn gốc kinh tế): Chiến tranh ra đời và gắn liền với sự xuất hiện và tồn tại của chế độ chiếm hữu tư nhân về tư liệu sản xuất (chế độ tư hữu). Đây là nguồn gốc sâu xa, nguồn gốc suy đến cùng dẫn đến sự xuất hiện, tồn tại của chiến tranh.

+ *Nguồn gốc trực tiếp* (nguồn gốc xã hội): Chiến tranh ra đời và tồn tại gắn liền với sự ra đời và tồn tại giai cấp và đối kháng giai cấp. Đây là nguồn gốc trực tiếp, nguồn gốc về mặt xã hội dẫn đến sự xuất hiện, tồn tại của chiến tranh

Chủ nghĩa Mác Lênin không những khẳng định những luận điểm trên mà còn chứng minh nó bằng những luận cứ khoa học. Trong tác phẩm “Nguồn gốc của gia đình, của chế độ tư hữu và nhà nước”, Ph. Ăngghen chỉ rõ: Trải qua hàng vạn năm trong chế độ cộng sản nguyên thủy, khi chưa có chế độ tư hữu, chưa có giai cấp đối kháng thì chiến tranh với tính cách là một hiện tượng chính trị xã hội cũng chưa xuất hiện. Mặc dù ở thời kì này đã xuất hiện những cuộc xung đột vũ trang, nhưng đó không phải là một cuộc chiến tranh mà chỉ là một dạng “Lao động thời cổ”. Bởi vì:

Xét về mặt xã hội: Xã hội cộng sản nguyên thủy là một xã hội bình đẳng, không có giai cấp, không có tình trạng phân chia thành kẻ giàu người nghèo, kẻ đi áp bức bóc lột và kẻ bị áp bức bóc lột.

Về kinh tế: Không có của cải dư thừa để người này có thể chiếm đoạt của người khác, mục tiêu của các cuộc xung đột đó chỉ là giành các điều kiện tự nhiên thuận lợi để tồn tại.

Về mặt kỹ thuật quân sự, tất cả các bên tham gia đều không có lực lượng vũ trang chuyên nghiệp. Do đó các cuộc xung đột vũ trang này hoàn toàn mang tính ngẫu nhiên, tự phát.

Theo Ăngghen, chỉ khi đến chế độ chiếm hữu tư nhân về tư liệu sản xuất xuất hiện và cùng với sự ra đời của giai cấp, tầng lớp áp bức bóc lột thì chiến tranh mới ra đời và tồn tại như một tất yếu khách quan.

- *Quan điểm Lênin*: Phát triển những luận điểm của C. Mác, Ăngghen về chiến tranh trong điều kiện lịch sử mới, V. I. Lênin chỉ rõ “trong thời đại ngày nay còn chủ nghĩa đế quốc còn nguy cơ xảy ra chiến tranh, chiến tranh là bạn đường của chủ nghĩa đế quốc”.

Như vậy, chiến tranh có nguồn gốc từ những hình thái kinh tế xã hội dựa trên chế độ chiếm hữu tư nhân về tư liệu sản xuất, từ những xã hội có đối kháng giai cấp và áp bức bóc lột, chiến tranh không phải là một định mệnh gắn liền với con người và xã hội loài người. Muốn xóa bỏ chiến tranh phải xóa bỏ nguồn gốc sinh ra nó.

c) Bản chất của chiến tranh

Theo V. I. Lênin: “Chiến tranh là sự kế tục chính trị bằng những biện pháp khác” (cụ thể là bằng bạo lực).

– Khi phân tích bản chất của chiến tranh, nhất thiết phải có quan điểm chính trị – giai cấp, xem chiến tranh chỉ là một hiện tượng lịch sử cụ thể.

– Theo quan điểm chủ nghĩa Mác – Lênin: “Chính trị là sự phản ánh tập trung của kinh tế”, “chính trị là mối quan hệ giữa các giai cấp, các dân tộc”, chính trị là sự thống nhất giữa đường lối đối nội và đường lối đối ngoại, trong đó đường lối đối ngoại phụ thuộc vào đường lối đối nội.

Như vậy, chiến tranh chỉ là một thời đoạn, một bộ phận của chính trị, nó không làm gián đoạn chính trị. Ngược lại, mọi chức năng, nhiệm vụ của chính trị đều được tiếp tục thực hiện trong chiến tranh.

- Chiến tranh là sự tiếp tục của chính trị nghĩa là chiến tranh là hành động tiếp theo của chính trị, biện pháp đặc biệt để đạt mục đích chính trị.

- Nội dung chính trị mà chiến tranh kế tục theo nghĩa rộng là một chỉnh thể bao gồm quan hệ chính trị, tổ chức chính trị, ý thức chính trị...tất cả đều phản ánh lợi ích cơ bản của nhà nước, giai cấp nhất định. Theo nghĩa hẹp thì chính trị mà chiến tranh kế tục là đường lối chính trị của giai cấp, nhà nước nhất định. Bản chất của chiến tranh được cấu thành bởi hai mặt cơ bản: đường lối chính trị của một giai cấp, một nhà nước nhất định và sự tiếp tục chính trị ấy bằng bạo lực vũ trang. Hai mặt trên đây luôn luôn ràng buộc, tác động lẫn nhau trong một thể thống nhất, trong đó đường lối chính trị là mục đích của bạo lực vũ trang, còn bạo lực vũ trang là phương tiện để thực hiện mục tiêu, nhiệm vụ của đường lối chính trị. Đường lối chính trị thường ổn định tương đối, còn bạo lực vũ trang lại thường xuyên biến đổi. Do vậy, bản thân chiến tranh, tiến trình và kết cục chiến tranh và hoạt động của các bên tham chiến vừa là sự biểu hiện, vừa là quá trình giải quyết mối quan hệ giữa đường lối chính trị và bạo lực vũ trang. Nói cách

khác, mối quan hệ giữa đường lối chính trị và bạo lực vũ trang là mối quan hệ cơ bản quyết định sự ra đời, tồn tại và phát triển của chiến tranh

- Mối quan hệ giữa chính trị và chiến tranh

Chủ nghĩa Mác- Lênin chỉ rõ: Giữa chiến tranh và chính trị có mối quan hệ chặt chẽ với nhau, bởi vì

+ Chiến tranh là một hiện tượng chính trị xã hội nên nó mang đầy đủ đặc điểm, chức năng của chính trị vì vậy có quan hệ chặt chẽ với chính trị.

+ Chính trị là mục đích của chiến tranh nhằm đạt tới, còn bạo lực vũ trang chỉ là phương tiện, do vậy mục đích và phương tiện có quan hệ biện chứng với nhau mà mục đích bao giờ cũng quyết định phương tiện và phương tiện tác động trở lại mục đích.

+ Chính trị chi phối và quyết định toàn bộ tiến trình và kết cục chiến tranh vì:

Chính trị là mục đích xuyên suốt quyết định mục tiêu phương hướng chiến tranh và chuẩn bị phương tiện vật chất cho chiến tranh, chuẩn bị các điều kiện quốc tế điều hoà các quan hệ xã hội để chuẩn bị cho chiến tranh. Chính trị chỉ đạo toàn bộ tiến trình và kết cục chiến tranh, quyết định đến mục tiêu chiến lược, điều chỉnh mục tiêu, hình thức tiến hành đấu tranh vũ trang và kiểm tra toàn bộ quá trình tác chiến. Chính trị chỉ đạo các hoạt động đấu tranh kinh tế, tư tưởng, ngoại giao để hỗ trợ cho chiến tranh.

Chính trị sử dụng kết quả sau chiến tranh định ra những nhiệm vụ mục tiêu mới cho giai cấp, xã hội trên cơ sở thắng lợi hay thất bại của chiến tranh.

+ Chiến tranh tác động trở lại chính trị:

Chiến tranh là một bộ phận, một phương tiện của chính trị, là kết quả phản ánh những cố gắng cao nhất của chính trị.

Chiến tranh tác động trở lại chính trị theo hai hướng tích cực hoặc tiêu cực; hoặc tích cực ở khâu này nhưng lại tiêu cực ở khâu khác. Chiến tranh có thể làm thay đổi đường lối chính sách, nhiệm vụ cụ thể, thậm chí có thể thay đổi cả lực lượng lãnh đạo chính trị trong các bên tham chiến

Chiến tranh tác động lên chính trị thông qua các việc làm thay đổi về tính chất tình hình xã hội, nó có thể làm phức tạp hóa các mối quan hệ và làm tăng thêm những mâu thuẫn vốn có trong xã hội có đối kháng giai cấp. Chiến tranh có thể đẩy nhanh sự chín muồi của cách mạng hoặc làm mất đi tình thế cách mạng. Chiến tranh kiểm tra sức sống của toàn bộ chế độ chính trị xã hội

- Trong thời đại ngày nay, mặc dù chiến tranh có những thay đổi về phương thức tác chiến, vũ khí trang bị song bản chất chiến tranh vẫn không có gì thay đổi, chiến tranh vẫn là sự kế tục đường lối chính trị của các nhà nước và giai cấp nhất định bằng bạo lực vũ trang. Đường lối chính trị của chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch vẫn luôn chứa đựng những nguy cơ chiến tranh, đường lối đó đã quyết định đến mục tiêu chiến tranh, tổ chức biên chế, phương thức tác chiến, vũ khí trang bị của quân đội do chúng tổ chức và nuôi dưỡng.

2. Tư tưởng Hồ Chí Minh về chiến tranh

a) Hồ Chí Minh đã sớm đánh giá đúng đắn bản chất, qui luật của chiến tranh, tác động của chiến tranh đến đời sống xã hội.

– Khi nói về bản chất của đế quốc, Hồ Chí Minh đã khái quát hình ảnh con đũa hai vôi, một vôi hút máu nhân dân lao động chính quốc, một vôi hút máu nhân dân lao động ở thuộc địa.

– Trong hội nghị Véc-xây, Hồ Chí Minh đã vạch trần bản chất, bộ mặt thật của sự xâm lược thuộc địa và chiến tranh cướp bóc của chủ nghĩa thực dân Pháp, “chúng khai hóa văn minh bằng rượu cồn và thuốc phiện”.

– Nói về mục đích cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, Người khẳng định: “Ta chỉ giữ gìn non sông, đất nước của ta. Chi chiến đấu cho quyền thống nhất và độc lập của Tổ quốc. Còn thực dân phản động Pháp thì mong ăn cướp nước ta, mong bắt dân ta làm nô lệ”.

b) Xác định tính chất chính trị, xã hội của chiến tranh.

Trên cơ sở mục đích chính trị của chiến tranh, Hồ Chí Minh đã xác định tính chất xã hội của chiến tranh, chiến tranh xâm lược là phi nghĩa, chiến tranh chống xâm lược là chính nghĩa, từ đó xác định thái độ của chúng ta là ủng hộ chiến tranh chính nghĩa, phản đối chiến tranh phi nghĩa.

Nhận định về thực dân Pháp, trong “Tuyên ngôn độc lập” đọc tại Quảng trường Ba Đình ngày 2/9/1945 do Bác Hồ trực tiếp soạn thảo, Người khẳng định: “Bọn thực dân Pháp lợi dụng lá cờ tự do, bình đẳng, bác ái, đến cướp đất nước ta, áp bức đồng bào ta. Hành động của chúng trái hẳn với nhân đạo và chính nghĩa. Về chính trị, chúng tuyệt đối không cho nhân ta một chút tự do dân chủ nào. Chúng thi hành những luật pháp dã man. Chúng lập ba chế độ khác nhau ở Trung, Bắc, Nam để ngăn cản việc thống nhất nước nhà của ta, để ngăn cản dân tộc ta đoàn kết. Chúng lập ra nhiều nhà tù hơn trường học... Về kinh tế, chúng bóc lột nhân ta đến tận xương tủy, khiến cho dân ta nghèo nàn, thiếu thốn, nước ta xơ xác, tiêu điều... Chúng bóc lột nhân dân ta một cách vô cùng tàn nhẫn”.

Kế thừa và phát triển tư tưởng chủ nghĩa Mác – Lênin về bạo lực cách mạng, Hồ Chí Minh đã vận dụng sáng tạo vào thực tiễn chiến tranh cách mạng Việt Nam.

Người khẳng định:

“Chế độ thực dân, tự bản thân nó đã là một hành động bạo lực, độc lập tự do không thể cầu xin mà có được, phải dùng bạo lực cách mạng chống lại bạo lực phản cách mạng, giành lấy chính quyền và bảo vệ chính quyền”.

Bạo lực cách mạng theo tư tưởng Hồ Chí Minh được tạo bởi sức mạnh của toàn dân, bằng cả lực lượng chính trị và lực lượng vũ trang, kết hợp chặt chẽ đấu tranh chính trị và đấu tranh vũ trang.

c) Hồ Chí Minh khẳng định: Ngày nay chiến tranh giải phóng dân tộc của nhân dân là chiến tranh nhân dân dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Cách mạng là sự nghiệp của quần chúng, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn coi con người là nhân tố quyết định thắng lợi trong chiến tranh, Người chủ trương phải dựa vào dân, coi dân là gốc, là cội nguồn của sức mạnh. Tư tưởng của Người được thể hiện rõ trong lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến chống thực dân Pháp (19/12/1946).

Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, đánh giặc phải bằng sức mạnh của toàn dân, trong đó lực lượng vũ trang nhân dân làm nòng cốt, kháng chiến toàn dân phải đi đôi với kháng chiến toàn diện, phát huy sức mạnh của toàn dân, đánh địch trên tất cả các mặt trận: quân sự, chính trị, kinh tế, văn hóa... Đây là sự phát triển sâu sắc làm phong phú thêm lý luận mác xít về chiến tranh nhân dân trong điều kiện cụ thể ở Việt Nam.

II. Quan điểm của chủ nghĩa Mác-lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về quân đội

1. Quan điểm chủ nghĩa Mác – Lênin về quân đội

a) Khái niệm quân đội

Theo Ph. Ăngghen: “Quân đội là một tập đoàn người vũ trang, có tổ chức do nhà nước xây dựng để dùng vào cuộc chiến tranh tiến công hoặc chiến tranh phòng ngự”.

Vậy theo Ph. Ăngghen: Quân đội là một tổ chức của một giai cấp và nhà nước nhất định, là công cụ bạo lực vũ trang chủ yếu nhất, là lực lượng nòng cốt của nhà nước, giai cấp tiến hành chiến tranh và đấu tranh vũ trang.

Trong điều kiện chủ nghĩa tư bản phát triển từ tự do cạnh tranh sang độc quyền (chủ nghĩa đế quốc), V. I. Lênin nhấn mạnh: chức năng cơ bản của quân đội đế quốc là phương tiện quân sự chủ yếu để đạt mục đích chính trị đối ngoại là tiến hành chiến tranh xâm lược và duy trì quyền thống trị của bọn bóc lột với nhân dân lao động trong nước.

b) Nguồn gốc ra đời của quân đội

Chủ nghĩa Mác – Lênin đã chứng minh một cách khoa học về nguồn gốc ra đời của quân đội từ sự phân tích trên cơ sở kinh tế – xã hội và khẳng định:

Quân đội là một hiện tượng lịch sử, ra đời trong giai đoạn nhất định của xã hội loài người, khi xuất hiện chế độ tư hữu về tư liệu sản xuất và sự đối kháng giai cấp trong xã hội.

Chính chế độ tư hữu về tư liệu sản xuất và đối kháng giai cấp đã nảy sinh nhà nước thống trị bóc lột. Để bảo vệ lợi ích của giai cấp thống trị và đàn áp quần chúng nhân dân lao động, giai cấp thống trị đã tổ chức ra lực lượng vũ trang thường trực làm công cụ bạo lực của nhà nước.

Như vậy: Chế độ tư hữu về tư liệu sản xuất và sự phân chia xã hội thành giai cấp đối kháng là nguồn gốc ra đời của quân đội. Chừng nào còn chế độ tư hữu, còn chế độ áp bức bóc lột thì quân đội vẫn còn tồn tại. Quân đội chỉ mất đi khi giai cấp, nhà nước và những điều kiện sinh ra nó tiêu vong.

c) Bản chất giai cấp của quân đội

- Chủ nghĩa Mác – Lênin khẳng định bản chất quân đội là công cụ bạo lực vũ trang của một giai cấp, nhà nước nhất định nhằm mục đích bảo vệ lợi ích của giai cấp

thống trị và nhà nước, tổ chức nuôi dưỡng nó. Bản chất giai cấp của quân đội phụ thuộc vào bản chất giai cấp của nhà nước đã tổ chức ra quân đội đó, **không** có quân đội phi giai cấp, đứng trên giai cấp, đứng ngoài giai cấp hoặc mang bản chất của nhiều giai cấp.

+ Bản chất giai cấp của quân đội thể hiện trên ba mặt cơ bản sau đây:

* Về chính trị: Bản chất giai cấp quyết định mục tiêu chiến đấu, nhiệm vụ chính trị và chức năng xã hội của quân đội.

* Về tư tưởng: Quân đội của giai cấp nào thì mang hệ tư tưởng của giai cấp đó, hệ tư tưởng giai cấp chi phối đến mọi hoạt động của quân đội, là nền tảng tư tưởng kim chỉ nam cho mọi hoạt động của quân đội.

* Về tổ chức: Bản chất giai cấp quyết định đến đường lối tổ chức xây dựng quân đội

– Bản chất giai cấp của quân đội không phải tự phát hình thành mà phải trải qua quá trình xây dựng lâu dài và được củng cố liên tục.

– Bản chất giai cấp của quân đội là tương đối ổn định, nhưng không phải là sự bất biến.

– Sự vận động phát triển bị chi phối bởi nhiều yếu tố như: giai cấp, nhà nước, các lực lượng, tổ chức chính trị xã hội và việc giải quyết các mối quan hệ trong quân đội. Do sự tác động của các yếu tố trên mà bản chất giai cấp của quân đội có thể được tăng cường hoặc phai nhạt thậm chí bị biến chất và tuột khỏi tay nhà nước, giai cấp đã tổ chức ra và nuôi dưỡng quân đội đó. Sự thay đổi bản chất giai cấp của quân đội diễn ra dần dần thông qua việc tăng cường hoặc suy yếu dần các mối quan hệ trên

Trong tình hình hiện nay, các học giả tư sản thường rêu rao luận điệu “Phi chính trị hóa quân đội”, cho rằng quân đội phải đứng ngoài chính trị, là công cụ bạo lực của xã hội, không mang bản chất giai cấp. Thực chất quan điểm “phi chính trị hóa quân đội” của các học giả tư sản là nhằm làm suy yếu sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản, làm giảm sức mạnh chiến đấu, từng bước làm thoái hóa về chính trị, tư tưởng, phai nhạt bản chất cách mạng của quân đội, tách quân đội ra khỏi sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Đó là mục tiêu quan trọng trong chiến lược “Diễn biến hòa bình” của chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch nhằm chống phá CNXH.

d) Sức mạnh chiến đấu của quân đội

Theo quan điểm của chủ nghĩa Mác- Lênin, sức mạnh chiến đấu của quân đội là tổng thể các yếu tố vật chất, tinh thần và sự tương tác giữa các yếu tố đó quy định trạng thái, khả năng thực hiện nhiệm vụ chiến đấu của quân đội nhằm thực hiện mục đích chính trị của nhà nước, giai cấp nhất định.

- Sức mạnh chiến đấu quân đội là sức mạnh tổng hợp của nhiều yếu tố, sức mạnh kết hợp cả lực lượng vật chất và lực lượng tinh thần để thực hiện mục tiêu chính trị của giai cấp Nhà nước...

Trong thời bình thể hiện ở trình độ khả năng sẵn sàng chiến đấu.

Trong thời chiến thể hiện ở hiệu suất chiến đấu.

Sức mạnh chiến đấu quân đội cũng là tiêu chuẩn đánh giá khả năng hoàn thành nhiệm vụ của quân đội.

Sức mạnh chiến đấu quân đội là bộ phận quan trọng, trong sức mạnh quân sự quốc gia.

Thời đại khác nhau nội dung sức mạnh chiến đấu quân đội cũng khác nhau

- *Mác- Ăngghen cho rằng*: Sức mạnh của quân đội phụ thuộc vào nhiều yếu tố: con người, điều kiện kinh tế, chính trị, văn hóa – xã hội, vũ khí – trang bị, khoa học quân sự, xây dựng sức mạnh chiến đấu cho quân đội trong đó rất coi trọng đến *chất lượng đội ngũ cán bộ*.

Bởi vì: Đối với bất cứ quân đội nào, người cán bộ lãnh đạo, chỉ huy là nòng cốt trong tổ chức quân đội “Cán bộ là cái gốc của mọi công việc”, “Muôn việc thành công hay thất bại đều do cán bộ tốt hay kém”. Người cán bộ lãnh đạo, chỉ huy là người đại diện của giai cấp, nhà nước trong tổ chức quân sự; là người trực tiếp tổ chức các hoạt động quân sự, hoạt động đấu tranh vũ trang, tiến hành chiến tranh theo đường lối chính trị, quân sự của một giai cấp, nhà nước nhất định; là người đại diện cho truyền thống khoa học và nghệ thuật quân sự của giai cấp, nhà nước thống trị.

Người cán bộ lãnh đạo, chỉ huy không chỉ là người tiêu biểu về phẩm chất chính trị, đạo đức, kỷ luật, mà còn phải là người nắm vững quan điểm, đường lối chính trị, quân sự; có trình độ lãnh đạo, chỉ huy, quản lý giỏi; có trình độ chuyên môn nghiệp vụ cao; có phương pháp, tác phong làm việc khoa học.

Người cán bộ lãnh đạo, chỉ huy phải là người luôn chấp hành triệt để, nghiêm chỉnh, tự giác mọi chỉ thị, mệnh lệnh của cấp trên, luôn tìm mọi biện pháp khắc phục mọi khó khăn để thực hiện thắng lợi các chỉ thị, mệnh lệnh trong mọi tình huống, nhất là trong tình huống chiến đấu khẩn trương, ác liệt.

Trong huấn luyện hay trong chiến đấu, người cán bộ lãnh đạo, chỉ huy phải có tư duy sắc sảo, nhanh nhạy, biết đánh giá đúng tình hình, trên cơ sở đó hạ quyết tâm chính xác, kịp thời đảm bảo cho các hoạt động quân sự giành thắng lợi. Tư duy của người cán bộ lãnh đạo, chỉ huy trong hoạt động quân sự có những yêu cầu cao hơn, nhanh nhạy hơn, chính xác hơn, quyết đoán hơn bất cứ một lĩnh vực hoạt động nào khác. Điều đó xuất phát từ đặc điểm, yêu cầu của hoạt động quân sự.

- *Quan điểm của Lênin*: Phát triển tư tưởng của C. Mác – Ăngghen, Lênin đã chỉ rõ sức mạnh chiến đấu của quân đội phụ thuộc vào nhiều yếu tố như: quân số, tổ chức, cơ cấu biên chế, yếu tố chính trị – tinh thần và kỷ luật; số lượng, chất lượng vũ khí trang bị kỹ thuật; trình độ huấn luyện và thể lực; trình độ khoa học và nghệ thuật quân sự; bản lĩnh lãnh đạo; trình độ tổ chức chỉ huy của cán bộ các cấp. Giữa các yếu tố trên có mối quan hệ biện chứng với nhau, tuy nhiên vị trí vai trò của mỗi yếu tố là không ngang bằng nhau, trong điều kiện xác định, yếu tố chính trị tinh thần giữ vai trò quyết định đến sức mạnh của quân đội. Bởi: Quân đội có tinh thần cao, nhất là tinh thần chiến đấu cao mới tích cực, chủ động, mưu trí, sáng tạo trong chiến đấu, vượt qua được những khó khăn, gian khổ, ác liệt, những thử thách lớn lao đối với khả năng chịu đựng của con người. Trong chiến tranh, tinh thần của bộ đội tham chiến

giữ vai trò quyết định đến thắng bại của chiến tranh, vì chiến tranh là sự nguy hiểm đến tính mạng con người. Bất cứ một nhiệm vụ nào trong chiến tranh, mỗi bước trong tấn công hay mỗi ngày đêm trong phòng ngự đều có thể đổ máu và vũ khí càng nguy hiểm với con người bao nhiêu thì tinh thần của những người tham chiến càng giữ một vai trò quan trọng bấy nhiêu.

Nội dung cơ bản của yếu tố chính trị tinh thần là toàn bộ những tư tưởng chính trị và đạo đức, tâm trạng và tình cảm đã thấm sâu vào tập thể sỹ quan và chiến sỹ, thể hiện ở thái độ của họ đối với tổ quốc, với nhân dân, với chế độ xã hội. Trong chiến tranh, đó còn là thái độ đối với mục đích của chiến tranh, thái độ đối với kẻ thù và tinh thần nhiệt tình chiến đấu, dốc sức giành thắng lợi. Chính vì vậy Lênin khẳng định: “Trong mọi cuộc chiến tranh rốt cuộc thắng lợi đều tùy thuộc vào tinh thần của quần chúng đang đổ máu trên chiến trường”.

Quan điểm về sức mạnh chiến đấu của quân đội của chủ nghĩa Mác- Lênin đến nay vẫn còn nguyên giá trị và có ý nghĩa thực tiễn to lớn đối với sức mạnh của quân đội Nhân dân Việt Nam, đặc biệt là trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ vì rằng chúng ta dành chiến thắng không phải vì chúng ta mạnh hơn đối phương về tiềm lực kinh tế cũng như quốc phòng mà chúng ta dành chiến thắng bằng sức mạnh tổng hợp của nhiều yếu tố trong đó có yếu tố chất lượng đội ngũ cán bộ và sức mạnh chính trị tinh thần...

e) Nguyên tắc xây dựng quân đội kiểu mới của Lênin

Lênin kế thừa, bảo vệ và phát triển lý luận của chủ nghĩa C. Mác – Ph. Ăngghen về quân đội và xây dựng thành công quân đội kiểu mới của giai cấp vô sản.

Sau Cách mạng tháng Mười Nga thành công, để bảo vệ thành quả cách mạng, Lênin yêu cầu phải giải tán quân đội cũ, thành lập quân đội kiểu mới của giai cấp vô sản. Lênin chỉ ra những nguyên tắc cơ bản trong xây dựng quân đội kiểu mới:

- Đảng Cộng sản lãnh đạo, tăng cường bản chất giai cấp công nhân.
- Đoàn kết thống nhất quân đội với nhân dân.
- Trung thành với chủ nghĩa quốc tế vô sản.
- Xây dựng chính qui, hoàn thiện cơ cấu tổ chức, phát triển hài hòa các quân binh chủng; sẵn sàng chiến đấu.

Trong đó sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản là nguyên tắc quan trọng nhất, quyết định đến sức mạnh, sự tồn tại phát triển chiến thắng của Hồng quân.

Ngày nay, những nguyên tắc cơ bản về xây dựng quân đội kiểu mới của Lênin vẫn giữ nguyên giá trị, là cơ sở lý luận khoa học cho các Đảng Cộng sản xác định phương hướng xây dựng quân đội của mình.

2. Tư tưởng Hồ Chí Minh về quân đội

a) Khẳng định sự ra đời của quân đội là một tất yếu khách quan, là vấn đề có tính qui luật trong đấu tranh giai cấp, đấu tranh dân tộc Việt Nam

Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ mối quan hệ biện chứng giữa sự ra đời của quân đội với sự nghiệp giải phóng giai cấp và giải phóng dân tộc. Người viết: “dân tộc Việt

Nam nhất định phải được giải phóng. Muốn đánh chúng phải có lực lượng quân sự, phải có tổ chức”.

Ngày 22/12/1944, đội Việt Nam tuyên truyền giải phóng quân ra đời là xuất phát từ chính yêu cầu của sự nghiệp giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp ở nước ta. Thực tiễn lịch sử cho thấy, kẻ thù sử dụng bạo lực phản cách mạng để áp bức nô dịch dân tộc ta. Do vậy, muốn giải phóng dân tộc, giải phóng giai cấp, chúng ta phải tổ chức bạo lực cách mạng để chống lại bạo lực phản cách mạng.

b) Quân đội nhân dân Việt Nam mang bản chất của giai cấp công nhân

Với cương vị là người tổ chức, lãnh đạo, giáo dục, rèn luyện quân đội ta, Chủ tịch Hồ Chí Minh thường xuyên coi trọng bản chất công nhân cho quân đội. Bản chất công nhân liên hệ mật thiết với tính nhân dân trong tiến hành chiến tranh nhân dân chống thực dân, đế quốc xâm lược. Người hết sức quan tâm đến giáo dục, nuôi dưỡng các phẩm chất cách mạng, bản lĩnh chính trị và coi đó là cơ sở, nền tảng để xây dựng quân đội vững mạnh toàn diện. Trong buổi lễ phong quân hàm cho các cán bộ cao cấp của quân đội nhân dân Việt Nam ngày 22/12/1958, Người vừa biểu dương vừa căn dặn: “Quân đội ta đã hoàn thành nhiệm vụ mà Đảng và Chính phủ giao cho, đã có truyền thống vẻ vang là tuyệt đối trung thành với Đảng, với nhân dân, chiến đấu anh dũng, công tác và lao động tích cực, tiết kiệm, cần cù, khiêm tốn, giản dị, đoàn kết nội bộ, đồng cam chịu khổ với nhân dân, sẵn sàng khắc phục khó khăn hoàn thành nhiệm vụ”. “Quân đội ta trung với Đảng, hiếu với dân, sẵn sàng chiến đấu hy sinh vì độc lập tự do của Tổ quốc, vì chủ nghĩa xã hội. Nhiệm vụ nào cũng hoàn thành, khó khăn nào cũng vượt qua, kẻ thù nào cũng đánh thắng”.

c) Khẳng định quân đội ta từ nhân dân mà ra, vì nhân dân mà chiến đấu

Chủ tịch Hồ Chí Minh lập luận, bản chất giai cấp công nhân và tính nhân dân của quân đội là một thể thống nhất, xem đó như là biểu hiện tính qui luật của quá trình hình thành, phát triển quân đội kiểu mới, quân đội của giai cấp vô sản. Người viết: “Quân đội ta là quân đội nhân dân. Nghĩa là con em ruột thịt của nhân dân. Đánh giặc để giành lại độc lập thống nhất cho Tổ quốc, để bảo vệ tự do, hạnh phúc của nhân dân. Ngoài lợi ích của nhân dân, quân đội ta không có lợi ích nào khác”.

d) Đảng lãnh đạo tuyệt đối, trực tiếp về mọi mặt đối với quân đội là một nguyên tắc xây dựng quân đội kiểu mới, quân đội của giai cấp vô sản

Bắt nguồn từ nguyên lý chủ nghĩa Mác – Lênin về xây dựng quân đội kiểu mới của giai cấp vô sản, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng Cộng sản Việt Nam luôn đặc biệt quan tâm, chăm lo đến quân đội. Điều này được thể hiện rõ nét trong cơ chế lãnh đạo: tuyệt đối trực tiếp về mọi mặt của Đảng đối với quân đội trong thực hiện chế độ công tác đảng, công tác chính trị, nhờ đó Quân đội nhân dân Việt Nam trở thành quân đội kiểu mới mang bản chất của giai cấp công nhân. Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: Quân đội ta có sức mạnh vô địch vì nó là một quân đội nhân dân do Đảng ta xây dựng, Đảng ta lãnh đạo và giáo dục.

e) Nhiệm vụ và chức năng của quân đội

Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định: “Hiện nay quân đội ta có hai nhiệm vụ chính: Một là xây dựng một đội quân ngày càng hùng mạnh và sẵn sàng chiến đấu; Hai là thiết thực tham gia lao động sản xuất góp phần xây dựng chủ nghĩa xã hội”.

– Nhiệm vụ của quân đội ta hiện nay là phải luôn luôn sẵn sàng chiến đấu và chiến đấu thắng lợi bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN.

– Là đội quân sản xuất, tham gia vào nhiệm vụ xây dựng đất nước, là lực lượng nòng cốt xung kích trong xây dựng kinh tế quốc phòng ở các địa bàn chiến lược, nhất là ở biên giới, hải đảo, vùng sâu, vùng xa, vùng còn nhiều khó khăn gian khổ và ở những địa bàn có tình hình phức tạp nảy sinh.

– Là đội quân công tác; quân đội tham gia vận động quần chúng nhân dân xây dựng cơ sở chính trị xã hội vững mạnh, góp phần tăng cường sự đoàn kết giữa Đảng với nhân dân, giúp nhân dân phòng chống thiên tai, tuyên truyền vận động nhân dân chấp hành đúng đường lối, chủ trương, quan điểm, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước.

Thực tiễn hơn 60 năm xây dựng chiến đấu và trưởng thành của quân đội đã chứng minh: quân đội đã thực hiện đầy đủ và thực hiện xuất sắc ba chức năng trên, cùng toàn Đảng, toàn dân lập nên những chiến công hiển hách trong chiến tranh giải phóng. Trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc hiện nay, quân đội có vai trò hết sức nặng nề. Quân đội luôn phải là đội quân cách mạng, lực lượng chính trị, công cụ vũ trang sắc bén của Đảng, có sức chiến đấu cao, sẵn sàng đánh bại mọi kẻ thù, hoàn thành thắng lợi mọi nhiệm vụ... Để thực hiện vai trò đó, cần đổi mới nhận thức về các chức năng của quân đội cho phù hợp với tình hình mới.

III. Quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa

1. Quan điểm của chủ nghĩa Mác – Lênin về bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa

a) Bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa là một tất yếu khách quan

– Xuất phát từ yêu cầu bảo vệ thành quả cách mạng của giai cấp công nhân. Trong điều kiện giai cấp tư sản nắm chính quyền, Các Mác và Ăngghen chỉ ra rằng, giai cấp công nhân phải đấu tranh trở thành giai cấp dân tộc, khi ấy chính giai cấp công nhân là người đại diện cho Tổ quốc, họ có nhiệm vụ phải đẩy lùi sự tấn công của bọn phản cách mạng.

– Xuất phát từ qui luật xây dựng chủ nghĩa xã hội phải đi đôi với bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Lênin khẳng định: “Kể từ ngày 25 tháng 10 năm 1917, chúng ta là những người chủ trương bảo vệ Tổ quốc. Chúng ta tán thành “bảo vệ Tổ quốc”, nhưng cuộc chiến tranh giữ nước mà chúng ta đang đi tới là một cuộc chiến tranh bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa, bảo vệ chủ nghĩa xã hội với tư cách Tổ quốc”.

– Xuất phát từ qui luật phát triển không đều của chủ nghĩa đế quốc. Ngay từ những năm cuối của thế kỷ XIX, Lênin đã chỉ ra, do qui luật phát triển không đều của chủ nghĩa đế quốc mà chủ nghĩa xã hội có thể có thể giành thắng lợi không đồng thời ở

các nước. Do đó trong suốt thời kỳ quá độ từ chủ nghĩa tư bản lên chủ nghĩa cộng sản trên phạm vi toàn thế giới, chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa tư bản là hai chế độ xã hội đối lập nhau cùng tồn tại và đấu tranh với nhau hết sức quyết liệt.

– Xuất phát từ bản chất, âm mưu của kẻ thù và thực tiễn cách mạng thế giới. Sự thắng lợi của cách mạng xã hội chủ nghĩa, giai cấp tư sản trong nước tuy đã bị đánh đổ về chính trị, nhưng chúng vẫn chưa từ bỏ tham vọng quay lại địa vị chính trị đã mất. Do vậy, chúng tìm mọi cách liên kết với các phần tử phản động và chủ nghĩa tư bản bên ngoài hòng lật đổ chính quyền cách mạng còn non trẻ của giai cấp công nhân. Thực tiễn lịch sử đã chứng minh rằng, từ khi Tổ quốc xã hội chủ nghĩa xuất hiện, nhân dân các nước xã hội chủ nghĩa phải đương đầu chống trả những âm mưu và hành động lật đổ, xâm lược của kẻ thù bên trong cũng như bên ngoài. Sau thắng lợi của Cách mạng Tháng mười Nga năm 1917, mười bốn nước đế quốc tập trung bao vây hòng tiêu diệt nước Nga Xô Viết. Từ khi chủ nghĩa xã hội phát triển thành hệ thống thế giới, sự chống phá của kẻ thù càng quyết liệt hơn. Sự sụp đổ của chủ nghĩa xã hội ở Liên Xô và Đông Âu là một tổn thất của phong trào cách mạng thế giới, song nó cũng để lại cho các nước xã hội chủ nghĩa những bài học đắt giá rằng: xây dựng chủ nghĩa xã hội phải gắn liền với bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Có như vậy, Tổ quốc xã hội chủ nghĩa mới tồn tại và phát triển. Thực tiễn trên đây một lần nữa đã chứng minh cho luận điểm của Lênin rằng: Giành chính quyền đã khó, nhưng giữ được chính quyền còn khó khăn hơn.

b) Bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa là nghĩa vụ, trách nhiệm của toàn dân tộc, toàn thể giai cấp công nhân và nhân dân lao động

Trong những năm đầu của chính quyền Xô Viết, Lênin trực tiếp lãnh đạo xây dựng đất nước, chống lại sự chống phá của kẻ thù trong nước và sự can thiệp của đế quốc bên ngoài. Đó là những năm tháng cực kỳ gian khổ, khó khăn, Người chỉ rõ: bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa là nhiệm vụ, là trách nhiệm của toàn Đảng, toàn dân, của giai cấp vô sản trong nước, nhân dân lao động và giai cấp vô sản thế giới có nghĩa vụ ủng hộ sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Lênin luôn nhắc nhở mọi người phải luôn nêu cao tinh thần cảnh giác, đánh giá đúng kẻ thù, tuyệt đối không chủ quan, phải có thái độ nghiêm túc đối với quốc phòng. Người luôn tin tưởng lạc quan về sức mạnh bảo vệ Tổ quốc của giai cấp công nhân và nhân dân lao động. Người khẳng định: “Không bao giờ người ta có thể chiến thắng được một dân tộc mà đa số công nhân và nhân dân lao động đã biết, đã cảm và trông thấy rằng họ bảo vệ chính quyền của mình, chính quyền Xô Viết, chính quyền của những người lao động, rằng họ bảo vệ sự nghiệp mà một khi thắng lợi sẽ đảm bảo cho họ cũng như con cái họ có khả năng hưởng thụ mọi thành quả văn hóa, mọi thành quả lao động của con người”.

c) Bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa, phải thường xuyên tăng cường tiềm lực quốc phòng gắn với phát triển kinh tế xã hội

Học thuyết Bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa của Lênin đã khẳng định: Bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa là sự nghiệp thiêng liêng, cao cả, mang tính cách mạng, chính nghĩa và có ý nghĩa quốc tế sâu sắc, sự nghiệp đó phải được quan tâm, chuẩn bị chu đáo và kiên quyết. Lênin đã đưa ra nhiều biện pháp bảo vệ Tổ quốc như: củng cố

chính quyền Xô Viết các cấp; bài trừ nội phản; tiêu diệt bọn bạch vệ; đẩy mạnh phát triển kinh tế văn hóa, khoa học kỹ thuật, vận dụng đường lối đối ngoại khôn khéo kiên định về nguyên tắc, mềm dẻo về sách lược, triệt để lợi dụng mâu thuẫn trong hàng ngũ kẻ thù; hết sức chăm lo xây dựng quân đội kiểu mới. Lênin cùng chính quyền Đảng Bôn-xê-vích Nga lãnh đạo nhân dân, tranh thủ thời gian hòa bình, xây dựng đất nước mạnh lên về mọi mặt, từng bước biến các tiềm lực thành sức mạnh hiện thực của nền quốc phòng, bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

d) Đảng Cộng sản lãnh đạo mọi mặt sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa

Lênin chỉ ra rằng: Đảng Cộng sản phải lãnh đạo mọi mặt sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc. Đảng đề ra chủ trương, chính sách phù hợp với tình hình, có sáng kiến để lôi kéo quần chúng và phải có đội ngũ đảng viên gương mẫu hy sinh. Trong quân đội, chế độ chính ủy được thực hiện, cán bộ chính trị được lấy từ đại biểu ưu tú của công nông, thực chất đó là đại diện của Đảng, để thực hiện sự lãnh đạo của Đảng trong quân đội. Đảng hướng dẫn, giám sát các hoạt động của các cấp, các ngành, các tổ chức xã hội, các đoàn thể nhân dân lao động. Sự lãnh đạo của Đảng là nguyên tắc cao nhất, là nguồn gốc sức mạnh vững chắc bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

2. Tư tưởng Hồ Chí Minh về bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa

a) Bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa là một tất yếu khách quan

Tính tất yếu khách quan của sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa được Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Các vua Hùng đã có công dựng nước, Bác cháu ta phải cùng nhau giữ lấy nước”. Ý chí giữ nước của Người rất sâu sắc và kiên quyết. Trong lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến ngày 19/12/1946, Người nói: “Chúng ta thà hy sinh tất cả chứ nhất định không chịu mất nước, nhất định không chịu làm nô lệ... Hỡi đồng bào! Chúng ta phải đứng lên! ...”. Ngay sau khi cách mạng tháng Tám năm 1945 thành công, trước sự uy hiếp của thực dân đế quốc và bọn phản động tay sai, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã cùng toàn Đảng đề ra nhiều biện pháp thiết thực, cụ thể để giữ vững chính quyền nhân dân chuẩn bị cho kháng chiến lâu dài.

Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ ra một chân lí rằng: “Không có gì quý hơn độc lập tự do”. “Hễ còn một quân xâm lược trên đất nước ta, thì ta còn phải tiếp tục chiến đấu quét sạch nó đi”. Trước khi đi xa, trong bản Di chúc Người căn dặn: “Cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước có thể kéo dài, đồng bào ta có thể phải hy sinh nhiều của nhiều người. Dù sao chúng ta phải quyết tâm đánh thắng giặc Mỹ đến thắng lợi hoàn toàn”. Ý chí quyết tâm giải phóng dân tộc, bảo vệ Tổ quốc là tư tưởng xuyên suốt cuộc đời hoạt động của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

b) Mục tiêu bảo vệ Tổ quốc là độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, là nghĩa vụ và trách nhiệm của mọi công dân

Bảo vệ độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội là mục tiêu xuyên suốt trong tư tưởng Hồ Chí Minh. Bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa là trách nhiệm, nghĩa vụ của mỗi công dân Việt Nam. Trong bản “Tuyên ngôn độc lập”, Người khẳng định: “Toàn thể dân tộc Việt Nam quyết đem tất cả tinh thần và lực lượng, tính mạng và của

cải để giữ vững quyền tự do độc lập ấy”. Khi thực dân Pháp quay trở lại xâm lược nước ta, Người kêu gọi: “Hễ là người Việt Nam thì phải đứng lên đánh thực dân Pháp cứu Tổ quốc”.

Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, Người kêu gọi nhân dân cả nước quyết tâm chiến đấu đến thắng lợi hoàn toàn để giải phóng miền Nam, bảo vệ miền Bắc, tiến tới thống nhất Tổ quốc, cả nước đi lên xã hội chủ nghĩa.

c) Sức mạnh bảo vệ Tổ quốc là sức mạnh của cả dân tộc, cả nước, kết hợp với sức mạnh thời đại

Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn nhất quán quan điểm: Phát huy sức mạnh tổng hợp trong bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa đó là sức mạnh của toàn dân tộc, toàn dân, của từng người dân, của các cấp, các ngành từ trung ương đến cơ sở, là sức mạnh của các nhân tố chính trị, quân sự, kinh tế, văn hóa – xã hội, sức mạnh truyền thống với hiện đại, sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại.

So sánh sức mạnh giữa chúng ta với quân xâm lược trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, Người phân tích: Chúng ta có chính nghĩa, có sức mạnh toàn dân từ miền Bắc đến miền Nam, có truyền thống đấu tranh bất khuất, lại có sự ủng hộ lớn của các nước xã hội chủ nghĩa anh em và nhân dân tiến bộ trên thế giới, chúng ta nhất định thắng. Để bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa, Chủ tịch Hồ Chí Minh rất coi trọng xây dựng và củng cố nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, xây dựng quân đội nhân dân, coi đó là lực lượng chủ chốt để bảo vệ Tổ quốc. Người căn dặn: Chúng ta phải xây dựng quân đội ngày càng hùng mạnh, sẵn sàng chiến đấu giữ gìn hòa bình, bảo vệ đất nước, bảo vệ công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội.

d) Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa

Đảng là người lãnh đạo và tổ chức mọi thắng lợi của cách mạng Việt Nam. Sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa do Đảng lãnh đạo. Chủ tịch Hồ Chí Minh nói: “Đảng và Chính phủ phải lãnh đạo toàn dân, ra sức củng cố và xây dựng miền Bắc tiến dần lên chủ nghĩa xã hội, đồng thời tiếp tục đấu tranh để thống nhất nước nhà, trên cơ sở độc lập tự chủ bằng phương pháp hòa bình, góp phần bảo vệ công cuộc hòa bình ở Đông Nam Á và trên thế giới”. Người khẳng định: “Với sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng và Chính phủ, với sự đoàn kết nhất trí, lòng tin tưởng vững chắc và tinh thần tự lực cánh sinh của mình, sự giúp đỡ vô tư của các nước anh em, với sự ủng hộ của nhân dân yêu chuộng hòa bình trên thế giới nhất là nhân dân các nước Á – Phi, nhân dân ta nhất định khắc phục được mọi khó khăn; làm tròn được nhiệm vụ vẻ vang mà Đảng và Chính phủ đã đề ra”.

Quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh về bảo vệ Tổ quốc, ngày nay toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta đang thực hiện hai nhiệm chiến lược là xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Để thực hiện

thắng lợi nhiệm vụ cách mạng trong giai đoạn mới, chúng ta cần thực hiện tốt một số nội dung chiến lược sau đây:

– Xây dựng tiềm lực toàn diện của đất nước, đặc biệt tiềm lực kinh tế, tạo ra thế và lực mới cho sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

– Xây dựng nền quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân vững mạnh, xây dựng quân đội nhân dân và công an nhân dân cách mạng, chính qui, tinh nhuệ, từng bước hiện đại.

– Quán triệt tư tưởng cách mạng tiến công, chủ động đánh thắng địch trong mọi hoàn cảnh, tình huống chiến tranh.

– Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam đối với sự nghiệp quốc phòng và an ninh, bảo vệ Tổ quốc.

KẾT LUẬN

Quan điểm chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về chiến tranh, quân đội và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa mang tính cách mạng và khoa học sâu sắc. Đó là cơ sở lý luận để các Đảng Cộng sản cầm quyền đề ra chủ trương, đường lối chiến lược xây dựng nền quốc phòng, an ninh, xây dựng lực lượng vũ trang và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

Trong thời đại hiện nay, tình hình thế giới, khu vực và trong nước đang có nhiều biến đổi và diễn biến phức tạp. Tuy nhiên, cho đến nay những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về chiến tranh, quân đội và bảo vệ Tổ quốc vẫn còn nguyên giá trị. Vì vậy, nghiên cứu nắm vững những nội dung cơ bản trên, vận dụng sáng tạo vào thực tiễn xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong giai đoạn hiện nay đang là vấn đề đặt ra có tính cấp thiết cả về lý luận và thực tiễn.

Sinh viên là lớp tri thức trẻ, cần nghiên cứu nhận thức đúng đắn nội dung trên, xây dựng thế giới quan khoa học, niềm tin và trách nhiệm của mình để góp phần tích cực vào bảo vệ, phát triển những nội dung đó trong công cuộc bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa hiện nay.

BÀI 3

XÂY DỰNG NỀN QUỐC PHÒNG TOÀN DÂN, AN NINH NHÂN DÂN, BẢO VỆ VỮNG CHẮC TỔ QUỐC VN-XHCN

Sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa cần phải có sức mạnh tổng hợp. Một trong những yếu tố tạo nên sức mạnh tổng hợp là phải có được nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân vững mạnh. Điều đó chỉ có được khi mọi công dân, mọi tổ chức, mọi lực lượng, mọi cấp, mọi ngành ý thức đầy đủ được nghĩa vụ, trách nhiệm đối với việc xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân. Từ đó, vận dụng vào thực hiện tốt trách nhiệm của mình trong xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân để bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

I. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ XÂY DỰNG NỀN QUỐC PHÒNG TOÀN DÂN, AN NINH NHÂN DÂN

Sự cần thiết phải xây dựng nền Quốc phòng – An ninh:

Trong điều kiện hiện nay, việc thường xuyên tích lũy tiềm lực quốc phòng – an ninh, nhất là tiềm lực quân sự. Để tăng cường sức mạnh quốc phòng – an ninh là mối quan tâm và yêu cầu mang tính tất yếu đối với mọi quốc gia trên thế giới, bất luận sự khác nhau về chế độ chính trị, tiềm lực kinh tế, yếu tố văn hóa xã hội. Việc tăng cường sức mạnh quốc phòng – an ninh của mỗi quốc gia có mục đích riêng, thể hiện bản chất của hệ thống chính trị và nhà nước đó

1. Khái niệm

a. Khái niệm về Quốc phòng :

Quốc phòng là công cuộc giữ nước của một quốc gia, bao gồm tổng thể các hoạt động đối nội, đối ngoại của Nhà nước và nhân dân trên tất cả các lĩnh vực. Kinh tế, quân sự, chính trị, khoa học kỹ thuật, văn hóa xã hội và ngoại giao. Trong đó lĩnh vực quân sự là đặc trưng nhất, nhằm giữ vững hòa bình sẵn sàng đánh thắng mọi cuộc chiến tranh xâm lược dưới mọi hình thức và quy mô.

b. Khái niệm về Quốc phòng toàn dân :

Quốc phòng toàn dân là nền quốc phòng mang tính chất “vì dân, do dân, của dân”, phát triển theo phương hướng toàn dân, toàn diện, độc lập, tự chủ, tự lực, tự cường và ngày càng hiện đại, dưới sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý, điều hành của Nhà nước.

c. Khái niệm về An ninh nhân dân:

An ninh nhân dân là sự nghiệp của toàn dân, do nhân dân tiến hành, lực lượng an ninh nhân dân làm nòng cốt, dưới sự lãnh đạo của Đảng và sự quản lý của Nhà nước. Kết hợp phong trào toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc với các biện pháp nghiệp vụ của lực lượng chuyên trách, nhằm đập tan mọi âm mưu và hành động xâm phạm an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội, cùng với quốc phòng toàn dân bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

2. Đặc trưng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân

Nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân của ta có những đặc trưng:

- Nền quốc phòng toàn dân, ANND chỉ có mục đích duy nhất là tự vệ chính đáng

Đặc trưng thể hiện sự khác nhau về bản chất trong xây dựng nền quốc phòng, an ninh của những quốc gia có độc lập chủ quyền đi theo con đường xã hội chủ nghĩa với các nước khác. Chúng ta xây dựng nền quốc phòng, an ninh nhân dân vững mạnh là để tự vệ, chống lại thù trong, giặc ngoài, bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất toàn vẹn lãnh thổ, bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa và cuộc sống ấm no, tự do, hạnh phúc của nhân dân.

- Đó là nền quốc phòng, an ninh vì dân, của dân và do toàn thể nhân dân tiến hành

Từ quy luật lịch sử về vai trò của quần chúng nhân dân đối với sự phát triển của xã hội. Từ truyền thống của dân tộc ta trong sự nghiệp dựng nước và giữ nước. Từ những bài học kinh nghiệm lãnh đạo cách mạng của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh trong đánh và giữ chính quyền trong khởi nghĩa toàn dân, kháng chiến toàn dân.

Tính toàn dân, là nền QP-AN của dân, do dân, vì dân. Toàn thể nhân dân tiến hành tham gia hoạt động QP- AN, bảo đảm cho nền QP – AN vững chắc trên mọi miền của đất nước, được cung cấp sức người sức của vô taanh, được củng cố thường xuyên. Nếu chiến tranh xảy ra công cuộc động viên sức người sức của từ quần chúng nhân dân sẽ nhanh chóng phát huy hiệu lực để mở rộng lực lượng. Kịp thời đánh trả địch, đây cũng là điều kiện cơ bản để duy trì cuộc chiến đấu lâu dài, để bảo vệ Tổ quốc Việt Nam Xã hội chủ nghĩa và bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa ở Việt nam.

- Đó là nền quốc phòng, an ninh có sức mạnh tổng hợp do nhiều yếu tố tạo thành

Sức mạnh tổng hợp của nền quốc phòng, an ninh nước ta tạo thành bởi rất nhiều yếu tố như chính trị, kinh tế, văn hoá, tư tưởng, khoa học, quân sự, an ninh,... cả ở trong nước, ngoài nước, của dân tộc và của thời đại, trong đó những yếu tố bên trong của dân tộc bao giờ cũng giữ vai trò quyết định. Sức mạnh tổng hợp của nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân là cơ sở, tiền đề và là biện pháp để nhân dân đánh thắng kẻ thù xâm lược.

- Nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân được xây dựng toàn diện và từng bước hiện đại

Tính toàn diện: là đặc trưng phản ánh nội dung, phương pháp xây dựng nền QP – ANND ở nước ta, xây dựng nền QP – ANND trên cơ sở xây dựng mọi tiềm lực của quốc gia.

- Quán triệt tính toàn diện các cấp, các ngành từ trung ương đến cơ sở, mỗi tổ chức cá nhân phải ý thức đầy đủ về trách nhiệm bảo vệ Tổ quốc, chủ động, tích cực

tham gia vào lĩnh vực hoạt động cụ thể của mình để góp phần xây dựng nền QPTD – ANND vững mạnh toàn diện.

Tính hiện đại: Xây dựng nền QPTD – ANND hiện đại là phù hợp với xu thế phát triển của cuộc cách mạng khoa học kỹ thuật và công nghệ, đáp ứng được yêu cầu của CTND bảo vệ Tổ quốc XHCN trong điều kiện kẻ thù sử dụng vũ khí công nghệ cao.

Xây dựng nền QPTD – ANND từng bước hiện đại là chú trọng phát triển công nghiệp quốc phòng, kết hợp chặt chẽ giữa quốc phòng – an ninh với kinh tế, từng bước hiện đại hóa lực lượng vũ trang nhân dân. Đồng thời xây dựng con người mới có giác ngộ chính trị, bản lĩnh trí tuệ, trình độ chuyên môn

Xây dựng nền quốc phòng, an ninh toàn diện phải đi đôi với xây dựng nền quốc phòng, an ninh hiện đại là một tất yếu khách quan. Xây dựng quân đội nhân dân, công an nhân dân từng bước hiện đại. Kết hợp giữa xây dựng con người có giác ngộ chính trị, có tri thức với vũ khí trang bị kỹ thuật hiện đại. Phát triển công nghiệp quốc phòng, từng bước trang bị hiện đại cho các lực lượng vũ trang nhân dân. Kết hợp chặt chẽ phát triển kinh tế xã hội với tăng cường quốc phòng, an ninh.

- Nền quốc phòng toàn dân gắn chặt với nền an ninh nhân dân

Nền quốc phòng và nền an ninh nhân dân của chúng ta đều được xây dựng nhằm mục đích tự vệ, đều phải chống thù trong, giặc ngoài để bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Giữa nền quốc phòng toàn dân với nền an ninh nhân dân chỉ khác nhau về phương thức tổ chức lực lượng, hoạt động cụ thể, theo mục tiêu cụ thể được phân công mà thôi. Kết hợp chặt chẽ giữa quốc phòng và an ninh phải thường xuyên và tiến hành đồng bộ, thống nhất từ trong chiến lược, quy hoạch, kế hoạch xây dựng, hoạt động của cả nước cũng như từng vùng, miền, địa phương, mọi ngành, mọi cấp.

II. MỤC ĐÍCH, NHIỆM VỤ, NỘI DUNG XÂY DỰNG NỀN QUỐC PHÒNG TOÀN DÂN, AN NINH NHÂN DÂN

1. Mục đích xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân vững mạnh

- Tạo sức mạnh tổng hợp của đất nước cả về chính trị, quân sự, an ninh, kinh tế, văn hoá, xã hội, khoa học, công nghệ để giữ vững hoà bình, ổn định, đẩy lùi, ngăn chặn nguy cơ chiến tranh.

- Tạo thế chủ động cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Văn kiện Đại hội Đảng XII xác định: Phát huy mạnh mẽ sức mạnh tổng hợp của toàn dân tộc, của cả hệ thống chính trị để bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa, bảo vệ công cuộc đổi mới, sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, bảo vệ lợi ích quốc gia-dân tộc; bảo vệ nền văn hóa dân tộc; giữ vững môi trường hòa bình, ổn định chính trị, an ninh quốc gia, trật tự, an toàn xã hội".

- Giữ vững hòa bình, tạo môi trường thuận lợi để xây dựng đất nước, sẵn sàng đánh thắng mọi cuộc chiến tranh xâm lược dưới mọi hình thức và quy mô

- Đánh bại chiến lược DBHB – BLLĐ của chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch chống phá cách mạng nước ta

2. Nhiệm vụ xây dựng nền quốc phòng toàn dân an ninh nhân dân vững mạnh

- *Xây dựng lực lượng quốc phòng, an ninh đáp ứng yêu cầu bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa*

Lực lượng quốc phòng, an ninh là những con người, tổ chức và những cơ sở vật chất, tài chính đảm bảo cho các hoạt động đáp ứng yêu cầu của quốc phòng, an ninh. Từ đặc trưng của nền quốc phòng, an ninh ở nước ta thì lực lượng quốc phòng, an ninh của nền quốc phòng toàn dân an ninh nhân dân bao gồm lực lượng toàn dân (lực lượng chính trị) và lực lượng vũ trang nhân dân.

Lực lượng chính trị bao gồm các tổ chức trong hệ thống chính trị, các tổ chức chính trị - xã hội và những tổ chức khác trong đời sống xã hội đã được phép thành lập và quản chúng nhân dân. Lực lượng vũ trang nhân dân bao gồm quân đội nhân dân, dân quân tự vệ, công an nhân dân.

- *Xây dựng lực lượng quốc phòng, an ninh là xây dựng lực lượng chính trị và lực lượng vũ trang nhân dân đáp ứng yêu cầu của quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.*

Văn kiện đại hội Đảng XII nhấn mạnh: "Để thực hiện thắng lợi mục tiêu, nhiệm vụ quốc phòng, an ninh, phải tiếp tục giữ vững, tăng cường sự lãnh đạo tuyệt đối, trực tiếp về mọi mặt của Đảng, sự quản lý tập trung, thống nhất của Nhà nước đối với Quân đội nhân dân, Công an nhân dân và sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc. Đẩy mạnh công tác thông tin, tuyên truyền, giáo dục nâng cao ý thức trách nhiệm của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân, của các cấp, các ngành, của mỗi cán bộ, đảng viên và từng người dân đối với nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc. Phát huy sức mạnh của khối đại đoàn kết toàn dân tộc, của cả hệ thống chính trị, do Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, lực lượng vũ trang làm nòng cốt trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc. Hoàn thiện hệ thống pháp luật, cơ chế, chính sách về quốc phòng, an ninh; nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước trong lĩnh vực quốc phòng, an ninh".

3. Nội dung xây dựng nền quốc phòng toàn dân - An ninh nhân dân

Tiềm lực quốc phòng, an ninh là khả năng về nhân lực, vật lực, tài chính có thể huy động để thực hiện nhiệm vụ quốc phòng, an ninh. Tiềm lực quốc phòng, an ninh được thể hiện ở trên tất cả lĩnh vực của đời sống xã hội, nhưng tập trung ở tiềm lực chính trị, tinh thần; tiềm lực kinh tế; tiềm lực khoa học, công nghệ; tiềm lực quân sự, an ninh. Xây dựng tiềm lực quốc phòng, an ninh là tập trung xây dựng tiềm lực chính

trị, tinh thần; tiềm lực kinh tế; tiềm lực khoa học, công nghệ và xây dựng tiềm lực quân sự, an ninh.

a. Xây dựng tiềm lực quốc phòng – an ninh

- Xây dựng tiềm lực chính trị, tinh thần.

+ Tiềm lực chính trị, tinh thần của nền của nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân: *Là khả năng về chính trị, tinh thần của xã hội có thể huy động tạo nên sức mạnh để thực hiện nhiệm vụ quốc phòng, an ninh.* Tiềm lực chính trị, tinh thần được biểu hiện ở năng lực lãnh đạo của Đảng, quản lý điều hành của Nhà nước; ý chí, quyết tâm của nhân dân, của các lực lượng vũ trang nhân dân sẵn sàng đáp ứng yêu cầu thực hiện nhiệm vụ quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc trong mọi điều kiện, hoàn cảnh, tình huống. *Tiềm lực chính trị tinh thần là nhân tố cơ bản tạo nên sức mạnh của quốc phòng, an ninh, có tác động to lớn đến hiệu quả xây dựng và sử dụng các tiềm lực khác, là cơ sở, nền tảng của tiềm lực quân sự, an ninh.*

+ Nội dung xây dựng tiềm lực chính trị, tinh thần của nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân cần tập trung: *Xây dựng tình yêu quê hương đất nước, niềm tin đối với sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của nhà nước, đối với chế độ xã hội chủ nghĩa. Xây dựng hệ thống chính trị trong sạch vững mạnh, phát huy quyền làm chủ của nhân dân. Xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân; nâng cao cảnh giác cách mạng; giữ vững ổn định chính trị, trật tự an toàn xã hội. Thực hiện tốt giáo dục quốc phòng, an ninh.*

- Xây dựng tiềm lực kinh tế

+ Tiềm lực kinh tế của nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân: *Là khả năng về kinh tế của đất nước có thể khai thác, huy động nhằm phục vụ cho quốc phòng, an ninh.* Tiềm lực kinh tế của nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân được biểu hiện ở nhân lực, vật lực, tài lực của quốc gia có thể huy động cho quốc phòng, an ninh và tính cơ động của nền kinh tế đất nước trong mọi điều kiện hoàn cảnh. *Tiềm lực kinh tế là điều kiện vật chất bảo đảm cho nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, là cơ sở vật chất của các tiềm lực khác.*

+ Nội dung xây dựng tiềm lực kinh tế của nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân là tạo nên khả năng về kinh tế của đất nước. Do đó, cần tập trung vào: *Đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ. Kết hợp chặt chẽ phát triển kinh tế - xã hội với tăng cường quốc phòng, an ninh; phát triển công nghiệp quốc phòng, trang bị kỹ thuật hiện đại cho quân đội và công an. Kết hợp xây dựng cơ sở hạ tầng kinh tế với cơ sở hạ tầng quốc phòng; không ngừng cải thiện đời sống vật chất, tinh thần cho các lực lượng vũ trang nhân dân. Có kế hoạch chuyển sản xuất từ thời bình sang thời chiến và duy trì sự phát triển của nền kinh tế.*

- Xây dựng tiềm lực khoa học, công nghệ

+ Tiềm lực khoa học, công nghệ của nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân: *Là khả năng về khoa học (khoa học tự nhiên, khoa học xã hội - nhân văn) và công nghệ của quốc gia có thể khai thác, huy động để phục vụ cho quốc phòng, an ninh.* Tiềm lực khoa học, công nghệ được biểu hiện ở: Số lượng, chất lượng đội ngũ cán bộ khoa học kỹ thuật, cơ sở vật chất kỹ thuật có thể huy động phục vụ cho quốc phòng, an ninh và năng lực ứng dụng kết quả nghiên cứu khoa học có thể đáp ứng yêu cầu của quốc phòng, an ninh...

+ Nội dung xây dựng tiềm lực khoa học, công nghệ của nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân: *Huy động tổng lực các khoa học, công nghệ quốc gia, trong đó khoa học quân sự, an ninh làm nòng cốt để nghiên cứu các vấn đề về quân sự, an ninh, về sửa chữa, cải tiến, sản xuất các loại vũ khí trang bị. Đồng thời phải thực hiện tốt công tác đào tạo, bồi dưỡng, sử dụng có hiệu quả đội ngũ cán bộ khoa học, kỹ thuật.*

- Xây dựng tiềm lực quân sự, an ninh

+ Tiềm lực quân sự, an ninh của nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân là *khả năng về vật chất và tinh thần có thể huy động tạo thành sức mạnh phục vụ cho nhiệm vụ quân sự, an ninh, cho chiến tranh.*

Tiềm lực quân sự, an ninh được biểu hiện ở khả năng duy trì và không ngừng phát triển trình độ sẵn sàng chiến đấu, năng lực và sức mạnh chiến đấu của các lực lượng vũ trang nhân dân; nguồn dự trữ về sức người, sức của trên các lĩnh vực đời sống xã hội và nhân dân có thể huy động phục vụ cho nhiệm vụ quân sự, an ninh, cho chiến tranh. Tiềm lực quân sự, an ninh là nhân tố cơ bản, là biểu hiện tập trung, trực tiếp sức mạnh quân sự, an ninh của nhà nước giữ vai trò nòng cốt để bảo vệ Tổ quốc trong mọi tình huống.

+ Tiềm lực quân sự, an ninh được xây dựng trên nền tảng của các tiềm lực chính trị tinh thần, kinh tế, khoa học công nghệ. Do đó, xây dựng tiềm lực quân sự, an ninh, cần tập trung vào: *Xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân vững mạnh toàn diện.* Gắn quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước với quá trình tăng cường vũ khí trang bị cho các lực lượng vũ trang nhân dân. *Xây dựng đội ngũ cán bộ trong lực lượng vũ trang nhân dân đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.* Bố trí lực lượng luôn đáp ứng yêu cầu chuẩn bị đất nước về mọi mặt, sẵn sàng động viên thời chiến. Tăng cường nghiên cứu khoa học quân sự, nghệ thuật quân sự trong chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc hiện nay và nâng cao chất lượng giáo dục quốc phòng.

b. Xây dựng thể trận quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân:

- Thể trận quốc phòng, an ninh là sự tổ chức, bố trí lực lượng, tiềm lực mọi mặt của đất nước và của toàn dân trên toàn bộ lãnh thổ theo yêu cầu của quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Đại hội Đảng XII đã chỉ ra: Trên cơ sở tiềm lực quốc phòng và an ninh được tăng cường, trong những năm qua, thể trận quốc phòng toàn dân được xây dựng ngày càng hoàn chỉnh, thể trận an ninh nhân dân được củng cố thêm vững chắc. Về quốc phòng, đã triển khai xây dựng hệ thống công trình phòng thủ theo quy hoạch, tập trung cho những địa bàn chiến lược trọng điểm. Chất lượng xây dựng các khu vực phòng thủ tỉnh, thành phố được nâng lên một bước, đủ sức tự giải quyết các tình huống quốc phòng, an ninh ở địa phương. Khả năng phòng thủ quốc gia được nâng lên, tạo điều kiện cho việc tiếp tục bổ sung điều chỉnh thể trận, bố trí các lực lượng tác chiến. Tổ chức xây dựng các công trình phòng thủ hợp lý và chặt chẽ.

Việc xây dựng thể trận an ninh nhân dân có bước phát triển cả về chiều rộng và chiều sâu theo hướng vững chắc. Các lực lượng bảo vệ an ninh quốc gia, trật tự, an toàn xã hội đã có bước phát triển mới, được triển khai trên mọi địa bàn, mọi vùng, miền của cả nước. Việc tổ chức các bộ phận chỉ huy, tác chiến, các lực lượng cơ động đã được triển khai đồng bộ. Chủ động ngăn ngừa và chuẩn bị các phương tiện, phương án đối phó với các tình huống phức tạp có thể xảy ra. Đã xây dựng, triển khai thực hiện các đề án, kế hoạch bảo đảm an ninh, trật tự ở từng địa bàn, trước hết là ở các địa bàn trọng điểm.

Sự gắn kết giữa xây dựng thể trận quốc phòng toàn dân và xây dựng thể trận an ninh nhân dân chặt chẽ, hiệu quả và thiết thực hơn. Đó là những thành công lớn trong việc tăng cường tiềm lực quốc phòng và an ninh, xây dựng thể trận quốc phòng toàn dân và thể trận an ninh nhân dân.

- Nội dung xây dựng thể trận quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân:

+ Phân vùng chiến lược về quốc phòng, an ninh kết hợp với xây dựng hậu phương chiến lược. Xây dựng các vùng kinh tế trên cơ sở quy hoạch các vùng dân cư theo nguyên tắc bảo vệ đi đôi với xây dựng đất nước. Xây dựng hậu phương, tạo chỗ dựa vững chắc cho thể trận quốc phòng, an ninh.

+ Xây dựng khu vực phòng thủ tỉnh (thành phố) tạo nền tảng của thể trận quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân. Triển khai các lực lượng trong thể trận;

+ Tổ chức phòng thủ dân sự bảo đảm cho toàn dân phòng tránh và đánh địch khi có chiến tranh,

+ Kết hợp cải tạo địa hình với xây dựng hạ tầng và các công trình quốc phòng, an ninh.

III. MỘT SỐ BIỆN PHÁP CHÍNH XÂY DỰNG NỀN QUỐC PHÒNG TOÀN DÂN, AN NINH NHÂN DÂN HIỆN NAY

1. Luôn luôn thực hiện tốt công tác giáo dục quốc phòng - an ninh

Thực hiện Chỉ thị 12-CT/TW ngày 03/5/2007 của Bộ Chính trị và Nghị định 116/2007/NĐ-CP của Thủ tướng Chính phủ.

- Nội dung giáo dục quốc phòng, an ninh phải toàn diện,
- coi trọng giáo dục tình yêu quê hương, đất nước, chế độ xã hội chủ nghĩa;
- Nghĩa vụ công dân đối với xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa;

- Giáo dục cho mọi công dân hiểu được quan điểm của Đảng, pháp luật của Nhà nước về quốc phòng, an ninh.

- Giáo dục cho mọi công dân nhận rõ được âm mưu thủ đoạn của kẻ thù

Làm cho mọi người, mọi tổ chức biết tự bảo vệ trước sự chống phá của các thế lực thù địch.

2. Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước, trách nhiệm triển khai thực hiện của các cơ quan, tổ chức và nhân dân đối với xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân

Cụ thể hoá các nội dung lãnh đạo về quốc phòng - an ninh và bổ sung cơ chế hoạt động của từng cấp, từng ngành, từng địa phương, đặc biệt chú trọng khi xử trí các tình huống phức tạp. Điều chỉnh cơ cấu quản lý Nhà nước về quốc phòng, an ninh của bộ máy Nhà nước các cấp từ Trung ương đến cơ sở. Tổ chức phân công cán bộ chuyên trách để phát huy vai trò làm tham mưu trong tổ chức, thực hiện công tác quốc phòng, an ninh. Chấp hành nghiêm Quy chế 107/2003/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ về phối hợp quân đội với công an và Nghị quyết 51-NQ/TW của Bộ Chính trị về việc tiếp tục hoàn thiện cơ chế lãnh đạo của Đảng, thực hiện chế độ một người chỉ huy gắn với chế độ chính uỷ, chính trị viên trong quân đội nhân dân Việt Nam.

3. Nâng cao ý thức, trách nhiệm công dân cho học sinh, sinh viên trong xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân

Xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân là trách nhiệm của toàn dân. Mọi công dân, mọi tổ chức, lực lượng đều phải tham gia theo phạm vi và khả năng của mình. Đối với sinh viên, phải tích cực học tập nâng cao trình độ hiểu biết về mọi mặt, nắm vững kiến thức quốc phòng, an ninh, nhận thức rõ âm mưu, thủ đoạn hoạt động chống phá cách mạng Việt Nam của chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch. Trên cơ sở đó, tự giác, tích cực luyện tập các kỹ năng quân sự, an ninh và chủ động tham gia các hoạt động về quốc phòng, an ninh do Học viện, phường, thành phố triển khai.

Kết luận

Giữ vững mục tiêu độc lập dân tộc và CNXH là thành tựu to lớn và rất quan trọng trong công cuộc đổi mới, đã làm cho thế và lực đất nước ta mạnh lên rất nhiều tạo tiền đề vật chất và tinh thần để nhân dân tiếp tục đẩy mạnh CNH-HĐH đất nước. Trong khi đó tình hình thế giới và khu vực diễn biến nhanh chóng phức tạp chứa đựng nhiều yếu tố khó lường, bên cạnh thời cơ thuận lợi còn nhiều khó khăn và thách thức.

Để bảo vệ vững chắc tổ quốc VNXHCN, yêu cầu khách quan là phải xây dựng nền QPTD vững mạnh. đây là một chủ trương chiến lược của Đảng và Nhà nước, đồng thời cũng là nhiệm vụ trọng yếu thường xuyên của Đảng, nhà nước và nhân dân ta.

Là sinh viên cần nhận thức đầy đủ trách nhiệm, tích cực, tự giác học tập nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, tích cực tham gia vào các hoạt động quốc phòng an ninh của Học viện góp phần vào việc xây dựng tiềm lực quốc phòng, an ninh của ngành và sự nghiệp BVTQ, xây dựng tiềm lực, thế trận QPTD, ANND bảo đảm cho đất nước hoà bình ổn định, vững bước đi tới tương lai thực hiện thắng lợi mục tiêu “dân giàu nước mạnh, xã hội công bằng dân chủ và văn minh”.

III: CÂU HỎI ÔN TẬP

- 1. Nêu vị trí, đặc trưng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân.*
- 2. Trình bày mục đích, nhiệm vụ xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân vững mạnh. Liên hệ thực tiễn và trách nhiệm của bản thân ?*
- 3. Quốc phòng là gì? Tại sao phải xây dựng tiềm lực quốc phòng trong các ngành khoa học- kĩ thuật? Là cán bộ chủ chốt của ngành bưu chính viễn thông Anh (Chị) phải làm gì để bảo đảm xây dựng tiềm lực quốc phòng của ngành vững mạnh?*

BÀI 4
CHIẾN TRANH NHÂN DÂN
BẢO VỆ TỔ QUỐC VIỆT NAM XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

I. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ CHIẾN TRANH NHÂN DÂN BẢO VỆ TỔ QUỐC

1. Khái niệm chiến tranh nhân dân

Chiến tranh nhân dân là cuộc chiến tranh toàn dân, toàn diện, lấy lực lượng vũ trang nhân dân làm nòng cốt nhằm bảo vệ độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc và bảo vệ Nhân dân, Đảng, Nhà nước, chế độ xã hội chủ nghĩa.

2. Mục đích đối tượng của chiến tranh nhân dân

a. Mục đích của chiến tranh nhân dân

Chiến tranh nhân dân Việt Nam là quá trình sử dụng tiềm lực của đất nước, nhất là tiềm lực quốc phòng an ninh, nhằm đánh bại mọi ý đồ xâm lược lật đổ của kẻ thù đối với cách mạng nước ta.

Văn kiện Đại hội Đảng XII xác định: "Bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa, bảo vệ công cuộc đổi mới, sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, bảo vệ lợi ích quốc gia-dân tộc; bảo vệ nền văn hóa dân tộc; giữ vững môi trường hòa bình, ổn định chính trị, an ninh quốc gia, trật tự, an toàn xã hội".

b. Đối tượng của chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc

Đánh giá tình hình

Văn kiện đại hội Đảng XII đã nêu: "Trong bối cảnh quốc tế và khu vực có nhiều phức tạp, chúng ta vẫn giữ vững độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, bảo đảm quốc phòng, an ninh và trật tự an toàn xã hội". Để đạt được những thành tựu quan trọng đó, có ba vấn đề mới được khẳng định.

Nhận thức về mục tiêu, yêu cầu, quan điểm, phương châm bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới: Điểm nổi bật là mục tiêu và yêu cầu bảo vệ Tổ quốc là bảo vệ lợi ích quốc gia-dân tộc, giữ vững chủ quyền biển, đảo; ứng phó với các mối đe dọa an ninh phi truyền thống. Quan điểm bảo vệ Tổ quốc đã xác định rõ vai trò lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước; quan hệ gắn bó giữa mục tiêu bảo vệ độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc với giữ vững ổn định chính trị và môi trường hòa bình, ổn định để phát triển đất nước; kết hợp chặt chẽ hai nhiệm vụ chiến lược; xây dựng sức mạnh tổng hợp của đất nước; nắm chắc tình hình, chủ động phòng ngừa, phát hiện sớm và triệt tiêu các nhân tố gây bất ổn định, nhất là các nhân tố bên trong có thể dẫn đến những đột biến, bất lợi.

Thực hiện phương châm chỉ đạo: Kiên định về mục tiêu, nguyên tắc chiến lược; linh hoạt, mềm dẻo về sách lược. Kiên trì giải quyết tranh chấp mâu thuẫn bằng

biện pháp hòa bình trên cơ sở bảo đảm lợi ích quốc gia-dân tộc, phù hợp với lợi ích quốc tế; có đối sách phù hợp với từng đối tượng, từng tình huống.

Nhận thức về đối tác, đối tượng ngày càng sáng rõ hơn. Đảng ta xác định, *những ai tôn trọng độc lập, chủ quyền, thiết lập và mở rộng quan hệ hữu nghị hợp tác, bình đẳng cùng có lợi với Việt Nam đều là đối tác của chúng ta. Bất kể thế lực nào có âm mưu và hành động chống phá đất nước ta trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc đều là đối tượng đấu tranh.* Đó là nguyên tắc, là tiêu chí để xác định đối tượng, đối tác của chúng ta trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Khi xác định đối tượng và đối tác cần hết sức linh hoạt: Có trường hợp là đối tượng đấu tranh, nhưng vẫn có những mặt cần tranh thủ, hợp tác và là đối tác trong quan hệ kinh tế; có những đối tác quan hệ sâu rộng về kinh tế nhưng lại có mặt phải cảnh giác và đấu tranh. Đối tượng và đối tác có thể chuyển hóa lẫn nhau, cho nên khi xác định cần khách quan, toàn diện để có đối sách hợp lý.

c. Đánh giá về kẻ thù

Mạnh:

- Tiềm lực quân sự, kinh tế, khoa học kỹ thuật mạnh hơn ta nhiều lần
- Khi tiến hành chiến tranh xâm lược chúng có thể kết hợp với lực lượng phản động trong nước tiến hành bạo loạn lật đổ.
- Khi tiến hành chiến tranh chúng có thể lôi kéo các quốc gia khác cùng tham chiến dưới mọi hình thức.

Yếu:

- Đây là cuộc chiến tranh phi nghĩa, bị nhân dân tiến bộ trên thế giới lên án phản đối.
- Khi tiến hành chiến tranh xâm lược chúng gặp phải dân tộc ta có truyền thống yêu nước, chống giặc ngoại xâm.
- Địa hình thời tiết nước ta phức tạp khó khăn cho địch sử dụng phương tiện, vũ khí hiện đại.
- Việc bảo đảm hậu cần kỹ thuật cho lực lượng vũ trang gặp nhiều khó khăn

- Âm mưu, thủ đoạn chủ yếu của kẻ thù khi xâm lược nước ta:

- + Thực hiện đánh nhanh, thắng nhanh, kết hợp tiến công quân sự từ bên ngoài vào với hành động bạo loạn lật đổ từ bên trong; đồng thời kết hợp với các biện pháp phi vũ trang để lừa bịp dư luận.
- + Lực lượng tham gia với quân đông vũ khí trang bị hiện đại.
- + Khi tiến công trong giai đoạn đầu sẽ bao vây, phong tỏa, sau sử dụng hỏa lực đánh bất ngờ, ồ ạt. Giai đoạn thực hành thôn tính lãnh thổ có thể đồng thời hỗ trợ bạo loạn lật đổ ở bên trong của các lực lượng phản động và sử dụng các biện pháp chính trị, ngoại giao để lừa bịp dư luận.

3. Tính chất, đặc điểm của chiến tranh nhân dân Việt Nam bảo vệ Tổ quốc

a. Tính chất

- Là chiến tranh nhân dân toàn dân, toàn diện, lấy lực lượng vũ trang nhân dân làm nòng cốt, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam.

- Là cuộc chiến tranh chính nghĩa, tự vệ cách mạng, nhằm bảo vệ độc lập tự do của dân tộc, bảo vệ độc lập chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của đất nước, bảo vệ Đảng, bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa, bảo vệ nhân dân và thành quả của cách mạng.

- Là cuộc chiến tranh mang tính hiện đại (hiện đại về vũ khí, trang bị, tri thức và nghệ thuật quân sự).

b. Đặc điểm của chiến tranh nhân dân

- Trong bối cảnh quốc tế có nhiều diễn biến phức tạp, chúng ta tiến hành chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc, nhằm góp phần thực hiện những mục tiêu lớn của thời đại hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ tiến bộ xã hội. Do vậy, chúng ta có thể tập hợp, động viên và huy động cao độ, đồng đảo được sức mạnh của toàn dân cả nước, chung sức đánh giặc.

- Trong cuộc chiến tranh, nhân dân ta phải bảo vệ được độc lập thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ và chế độ xã hội chủ nghĩa. Mặt khác, cuộc chiến tranh mang tính độc lập, tự chủ, tự lực tự cường, dựa vào sức mình là chính nhưng đồng thời cũng được sự đồng tình ủng hộ, giúp đỡ của cả loài người tiến bộ trên thế giới, tạo thành sức mạnh của quốc gia và quốc tế, dân tộc và thời đại để đánh thắng chiến tranh xâm lược của kẻ thù.

- Chiến tranh diễn ra khắt khe, quyết liệt phức tạp ngay từ đầu và trong suốt quá trình chiến tranh. Tiến hành chiến tranh xâm lược nước ta địch sẽ thực hiện phương châm chiến lược đánh nhanh, giải quyết nhanh. Quy mô chiến lược có thể lớn và ác liệt ngay từ đầu, kết hợp với tiến công hòa lực với tiến trên bộ, tiến công từ bên ngoài kết hợp với bạo loạn lật đổ ở bên trong và bao vây phong tỏa đường không, đường biển, đường bộ để tiến tới mục tiêu chiến lược trong thời gian ngắn.

- Hình thái đất nước được chuẩn bị sẵn sàng, thế trận quốc phòng, an ninh nhân dân ngày càng được củng cố vững chắc, có điều kiện để phát huy sức mạnh tổng hợp chủ động để đánh địch ngay từ đầu và lâu dài.

II. QUAN ĐIỂM CỦA ĐẢNG TRONG CHIẾN TRANH NHÂN DÂN BẢO VỆ TỔ QUỐC

1. Tiến hành chiến tranh nhân dân, thực hiện toàn dân đánh giặc lấy lực lượng vũ trang nhân dân làm nòng cốt, kết hợp tác chiến của lực lượng vũ trang địa phương với tác chiến của bộ đội chủ lực

a. Nội dung

- Thực hiện toàn dân đánh giặc: Đây là quan điểm cơ bản xuyên suốt, của Đảng, Nhà nước ta trong chiến tranh, thể hiện tính nhân dân sâu sắc trong chiến tranh. Khẳng định đây là cuộc chiến tranh của nhân dân, do dân và vì dân với tinh thần đầy đủ nhất. Là điều kiện để phát huy cao nhất sức mạnh tổng hợp trong chiến tranh.

- Thực hiện toàn dân đánh giặc: Tổ chức động viên mọi lực lượng nhân dân tham gia chiến tranh, thực hiện mỗi người dân là một chiến sỹ, đánh địch ngay từ đầu, đánh cả ngày lẫn đêm liên tục, phát huy sáng tạo cách đánh giặc.

- Trong điều kiện mới ta vẫn phải “lấy nhỏ đánh lớn, lấy ít địch nhiều”, để đánh thắng những đội quân mạnh lớn hơn ta rất nhiều lần, Đảng ta không chỉ dựa vào sức mạnh của lực lượng vũ trang mà phải dựa vào sức mạnh của toàn dân, tiến hành chiến tranh nhân dân, toàn dân đánh giặc.

- Động viên toàn dân đánh giặc, chúng ta phải động viên và tổ chức quần chúng cùng lực lượng vũ trang nhân dân trực tiếp chiến đấu và phục vụ chiến đấu chống lại chiến tranh xâm lược của kẻ thù. Đánh giặc bằng mọi thứ vũ khí có trong tay, bằng những cách độc đáo sáng tạo.

Toàn dân đánh giặc phải có lực lượng nòng cốt là lực lượng vũ trang nhân dân: Bộ đội chủ lực, bộ đội địa phương và dân quân tự vệ. Dân quân tự vệ làm nòng cốt cho phong trào toàn dân đánh giặc ở cơ sở; bộ đội địa phương và dân quân tự vệ làm nòng cốt cho phong trào chiến tranh nhân dân ở địa phương. Bộ đội chủ lực cùng lực lượng vũ trang địa phương làm nòng cốt cho toàn dân đánh giặc trên chiến trường cả nước.

- Tiến hành chiến tranh toàn dân, đó là truyền thống đồng thời là quy luật giành thắng lợi trong chiến tranh của dân tộc ta chống lại kẻ thù xâm lược.

b. Biện pháp thực hiện

- Tăng cường giáo dục quốc phòng cho mọi tầng lớp nhân dân, nhất là thế hệ trẻ nói chung và sinh viên nói riêng.

- Không ngừng chăm lo xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân vững mạnh toàn diện, đặc biệt là chất lượng chính trị.

- Không ngừng nghiên cứu nghệ thuật quân sự, nghiên cứu các cuộc chiến tranh gần đây ở trên thế giới để phát triển nghệ thuật quân sự lên một tầm cao mới. Xây dựng tinh (thành phố) thành khu vực phòng thủ vững chắc...

2. Tiến hành chiến tranh toàn diện, kết hợp chặt chẽ giữa đấu tranh quân sự, chính trị, ngoại giao, kinh tế, văn hóa và tư tưởng, lấy đấu tranh quân sự là chủ yếu, lấy thắng lợi trên chiến trường là yếu tố quyết định để giành thắng lợi trong chiến tranh

b. Nội dung

- Quan điểm trên có vai trò quan trọng, vừa mang tính chỉ đạo và hướng dẫn hành động cụ thể để giành thắng lợi trong chiến tranh.

- Chiến tranh là một cuộc thử thách toàn diện đối với sức mạnh vật chất tinh thần của quốc gia, nhưng chiến tranh của ta là cuộc chiến tranh chính nghĩa, tự vệ, cách mạng. Để phát huy cao nhất sức mạnh của toàn dân, đánh bại chiến tranh tổng lực của địch, chúng ta phải đánh địch trên các mặt trận: Quân sự, chính trị, ngoại giao, kinh tế văn hóa tư tưởng. Mỗi mặt trận đấu tranh đều có vị trí quan trọng của nó.

- Tất cả các mặt trận đấu tranh nên phải kết hợp chặt chẽ với nhau, hỗ trợ cho nhau và tạo điều kiện cho đấu tranh quân sự giành thắng lợi trên chiến trường và cùng

với đấu tranh quân sự tạo nên sức mạnh tổng hợp lớn giành thắng lợi cho cuộc chiến tranh.

- Đánh giặc bằng tất cả các phương tiện, vật dụng, vũ khí hiện có

- truyền thống và kinh nghiệm của cuộc chiến tranh giải phóng và giữ nước trong lịch sử ông cha ta cũng như dưới sự lãnh đạo của Đảng, chứng tỏ nhân dân ta đã tiến hành cuộc kháng chiến toàn diện, đấu tranh với địch trên nhiều mặt trận nhưng chủ yếu là đánh địch và thắng lợi trên mặt trận quân sự, nhờ đó mà nhân dân ta đã giành được thắng lợi trên mặt trận quân sự, nhờ đó mà nhân dân ta đã giành được thắng lợi, giành và giữ nền độc lập dân tộc. tình hình thế giới ngày nay diễn biến phức tạp và có những thay đổi sâu sắc, đất nước đứng trước những thuận lợi mới và thách thức mới đòi hỏi toàn Đảng, toàn dân, toàn quân cùng nỗ lực phấn đấu làm thất bại âm mưu và các mục tiêu chiến lược của địch, giành thắng lợi toàn diện cho chiến tranh.

b. Biện pháp

- Đảng phải có đường lối chiến lược, sách lược đúng, tạo thế và lực cho từng mặt trận đấu tranh tạo nên sức mạnh, trước mắt đấu tranh làm thất bại chiến lược “Diễn biến hòa bình”, bạo loạn lật đổ của địch. Động viên sức mạnh của toàn dân tiến hành đấu tranh trên tất cả các mặt trận khi kẻ thù phát động chiến tranh xâm lược.

- Phải vận dụng sáng tạo nhiều hình thức và biện pháp đấu tranh thích hợp trên từng mặt; đồng thời có nghệ thuật chỉ đạo, phối hợp chặt chẽ các mặt trận đấu tranh trong từng giai đoạn cũng như quá trình phát triển của chiến tranh. Song phải luôn quán triệt, lấy đấu tranh quân sự là chủ yếu, lấy thắng lợi trên chiến trường là yếu tố quyết định để kết thúc chiến tranh.

3. Chuẩn bị mọi mặt trên cả nước cũng như từng khu vực để đủ sức đánh được lâu dài, ra sức thu hẹp không gian, rút ngắn thời gian của chiến tranh giành thắng lợi càng sớm càng tốt

a. Nội dung

- Phải chuẩn bị đất nước đánh lâu dài nhưng giành thắng lợi càng sớm càng tốt vì: Kẻ thù xâm lược nước ta là nước lớn, có quân đông, trang bị vũ khí kỹ thuật cao, có tiềm lực kinh tế quân sự mạnh hơn ta nhiều lần. Chúng dựa vào sức mạnh quân sự ưu thế áp đảo đối với ta để thực hiện “đánh nhanh, giải quyết nhanh” theo học thuyết tác chiến “không- bộ- biển” nhằm đạt mục đích chiến tranh xâm lược.

- Không dàn trận đối đầu khi địch còn đang mạnh, mà tích cực chuẩn bị cho cả nước cũng như từng khu vực đủ sức đánh được lâu dài, có khả năng độc lập tác chiến

Vì vậy, ta phải chuẩn bị mọi mặt trên cả nước cũng như từng khu vực để đủ sức đánh được lâu dài, ra sức tạo thời cơ, chủ động đối phó và giành thắng lợi trong thời gian cần thiết. Trên cơ sở đó ta mới dồn sức để rút ngắn thời gian giành thắng lợi càng sớm càng tốt. Ta kiên quyết ngăn chặn địch không cho chúng mở rộng để thu hẹp không gian của chiến tranh. Mặt khác cũng phải thắng địch trong điều kiện chiến tranh mở rộng.

b. Biện pháp thực hiện:

- Hình thái của đất nước phải được chuẩn bị ngay từ trong thời bình
- Xây dựng khu vực phòng thủ vững mạnh toàn diện về mọi mặt
- Thường xuyên tăng cường củng cố lực lượng vũ trang nhân dân, đảm bảo lực lượng vũ trang nhân dân luôn trong tư thế sẵn sàng chiến đấu và chiến đấu giành thắng lợi

4. Kết hợp kháng chiến với xây dựng, vừa kháng chiến vừa xây dựng, ra sức sản xuất thực hành tiết kiệm giữ gìn và bồi dưỡng lực lượng ta càng đánh càng mạnh

a. Nội dung

- Đây là một truyền thống đánh giặc của dân tộc ta. Nếu chiến tranh xảy ra, chúng ta phải tiến hành cuộc chiến tranh bảo vệ Tổ quốc; cuộc chiến tranh đó sẽ diễn ra quyết liệt ngay từ đầu, quy mô chiến tranh, thương vong về người, tiêu hao về vật chất kỹ thuật sẽ rất lớn, nhu cầu đảm bảo cho chiến tranh và ổn định đời sống nhân dân đòi hỏi cao và khẩn trương. Muốn duy trì được sức mạnh để đánh thắng kẻ thù xâm lược, ta cần phải có tiềm lực quân sự nhất định đảm bảo cho tác chiến giành thắng lợi.

Vì vậy, trong chiến tranh ta phải vừa kháng chiến, vừa duy trì và đẩy mạnh sản xuất bảo đảm nhu cầu vật chất kỹ thuật cho chiến tranh, ổn định đời sống nhân dân. Ta phải thực hành tiết kiệm trong xây dựng và trong chiến tranh, lấy của địch đánh địch, giữ gìn và bồi dưỡng lực lượng ta, không ngừng tăng thêm tiềm lực của chiến tranh, càng đánh càng mạnh.

b. Biện pháp thực hiện

- Thực hiện tốt việc kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng – an ninh.
- Xây dựng nền công nghiệp chú trọng phát triển công nghiệp quốc phòng
- Có kế hoạch chuyển giao công nghệ giữa quốc phòng – an ninh với kinh tế và ngược lại

5. Kết hợp đấu tranh quân sự với bảo đảm an ninh chính trị, giữ gìn trật tự an toàn xã hội, trấn áp kịp thời mọi âm mưu và hành động phá hoại gây bạo loạn

a. Nội dung

- Hiện nay kẻ địch đang đẩy mạnh chiến lược “DBHB”, BLLĐ để chống phá cách mạng nước ta. Nếu chiến tranh nổ ra, địch sẽ tăng cường đánh phá ta bằng nhiều biện pháp: tiến hành chiến tranh tâm lý, chiến tranh gián điệp, lợi dụng dân tộc tôn giáo, các tổ chức phản động chống đối để kích động, chia rẽ, làm mất ổn định chính trị, gây rối loạn lật đổ ở hậu phương ta để phối hợp lực lượng tiến công từ bên ngoài vào.

- Vì vậy, đi đôi với đấu tranh quân sự trên chiến trường, ta phải kịp thời trấn áp mọi âm mưu và hành động phá hoại của địch ở hậu phương ta, bảo đảm an ninh chính trị, giữ gìn trật tự, an toàn xã hội, bảo vệ vững chắc hậu phương, giữ vững sự chi viện của sức người, sức của cho tiền tuyến càng đánh càng mạnh, càng đánh càng thắng.

b. Biện pháp thực hiện

- Chuẩn bị kế hoạch, lực lượng, phương án tác chiến chống quân xâm lược và phòng chống bạo loạn lật đổ.

- Tổ chức huấn luyện, diễn tập theo các tình huống giả định cho lực lượng vũ trang nhân dân và quần chúng nhân dân

6. Kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại, phát huy tinh thần tự lực tự cường, tranh thủ sự giúp quốc tế, sự đồng tình, ủng hộ của nhân dân tiến bộ trên thế giới

a. Nội dung

- Kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại, phát huy tinh thần tự lực tự cường, là truyền thống và bài học kinh nghiệm trong đấu tranh dựng nước và giữ nước của dân tộc ta

Cuộc chiến tranh xâm lược của địch là tàn bạo, phi nghĩa và vô nhân đạo, vi phạm thô luật lệ quốc tế, sẽ bị nhân dân tiến bộ trên thế giới lên án phản đối.

- Trên cơ sở độc lập, tự chủ, tự lực, tự cường. Đoàn kết để mở rộng quan hệ tranh thủ sự ủng hộ của nhân dân yêu chuộng hòa bình trên thế giới, kể cả nhân dân có quân đang xâm lược nước ta xâm lược.

b. Biện pháp thực hiện

- Phát huy tinh thần độc lập tự chủ, tự lực tự cường của dân tộc, xây dựng khối đại đoàn kết các dân tộc để tạo nên sức mạnh tổng hợp của dân tộc trong chống giặc ngoại xâm và xây dựng đất nước.

- Mở rộng mối quan hệ hợp tác để tranh thủ sự đồng tình giúp đỡ quốc tế

III. MỘT SỐ NỘI DUNG BIỆN PHÁP CHỦ YẾU CỦA CHIẾN TRANH NHÂN DÂN BẢO VỆ TỔ QUỐC

1. Tổ chức thể trận chiến tranh nhân dân

- Thể trận chiến tranh là sự tổ chức bố trí lực lượng để tiến hành chiến tranh và hoạt động tác chiến.

- Thể trận chiến tranh nhân dân được bố trí rộng khắp trên cả nước nhưng phải có trọng tâm, trọng điểm.

- Xây dựng thể trận chiến tranh nhân dân phải căn cứ vào âm mưu thủ đoạn hoạt động của kẻ thù, và tính chất đặc điểm của các mục tiêu cần được bảo vệ

- Để có thể trận CTND hiện nay cần: Xây dựng khu vực phòng thủ vững mạnh toàn diện, có khả năng độc lập tác chiến, đồng thời phối hợp với bộ đội chủ lực và đơn vị bạn đánh địch, liên tục dài ngày, liên kết thành thể trận làng nước.

2. Tổ chức lực lượng chiến tranh nhân dân

- Lực lượng chiến tranh nhân dân là toàn dân đánh giặc, đánh giặc toàn diện lấy lực lượng vũ trang nhân dân làm nòng cốt.

- Lực lượng toàn dân được tổ chức chặt chẽ thành lực lượng quần chúng rộng rãi và lực lượng quân sự.

- Lực lượng vũ trang nhân dân được xây dựng vững mạnh toàn diện, coi trọng cả số lượng và chất lượng, trong đó lấy chất lượng là chính, lấy xây dựng chính trị làm cơ sở.

3. Phối hợp chặt chẽ chống quân địch tiến công từ bên ngoài vào và bạo loạn lật đổ từ bên trong

- Kẻ thù xâm lược nước ta có thể sử dụng lực lượng tiến công từ bên ngoài vào và bạo loạn lật đổ ở bên trong, đánh nhanh giải quyết nhanh, vì vậy buộc ta phải chủ động ngăn chặn ý đồ của chúng, không để địch cấu kết với nhau.

Trong quá trình chuẩn bị lực lượng vũ trang phải có kế hoạch, phương án chiến đấu và được quán triệt tới mọi người, kết hợp giải quyết tốt các tình huống chiến đấu diễn ra.

Kết luận.

- Cuộc chiến tranh xâm lược nước ta nếu xảy ra, kẻ thù sẽ sử dụng quân số đông, vũ khí kĩ thuật hiện đại chống lại cuộc chiến tranh đó, chúng ta vẫn phải tiến hành CTND, thực hiện toàn dân đánh giặc. Phát huy sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại, tiến công địch toàn diện, trên tất cả các mặt trận bằng mọi phương tiện vũ khí kĩ thuật cả thô sơ và hiện đại, đánh bại âm mưu chiến lược từng thủ đoạn tác chiến, tiến tới đánh bại ý trí xâm lược của kẻ thù, bảo vệ độc lập chủ quyền toàn vẹn lãnh thổ và chế độ XHCN Việt Nam.

- Để giành thắng lợi chiến tranh đó, đất nước ta phải chuẩn bị mọi mặt, có tiềm lực kinh tế, quốc phòng an ninh vững chắc, chính trị ổn định, tăng cường cải thiện đời sống nhân dân, giữ vững hòa bình ngăn ngừa khả năng chiến tranh có thể xảy ra.

- Là sinh viên trong tương lai là những cán bộ khoa học kĩ thuật, cần tích cực học tập nghiên cứu củng cố lòng tin vào niềm tự hào của dân tộc và tích cực đóng góp tài năng, trí tuệ, công sức của mình vào nhiệm vụ xây tiềm lực quốc phòng, an ninh vững mạnh góp phần xây dựng nền QPTD, ANND sẵn sàng tham gia đánh giặc khi đất nước có chiến tranh xảy ra.

III- CÂU HỎI ÔN TẬP:

1. Mục đích, tính chất, đặc điểm của chiến tranh nhân dân bảo vệ tổ quốc.
2. Quan điểm của Đảng về chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN.

3. Tại sao phải tiến hành chiến tranh toàn dân, toàn diện, hiện đại?

BÀI 5

XÂY DỰNG LỰC LƯỢNG VŨ TRANG NHÂN DÂN VỮNG MẠNH ĐỂ BẢO VỆ TỔ QUỐC VIỆT NAM XÃ HỘI CHỦ NGHĨA.

I. NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ XÂY DỰNG LỰC LƯỢNG VŨ TRANG NHÂN DÂN

1: Khái niệm, nhiệm vụ, tổ chức:

a. *Khái niệm :*

Lực lượng vũ trang nhân dân là các tổ chức vũ trang và bán vũ trang của nhân dân Việt Nam do Đảng cộng sản Việt Nam lãnh đạo, Nhà nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam quản lý.

b. *Nhiệm vụ*

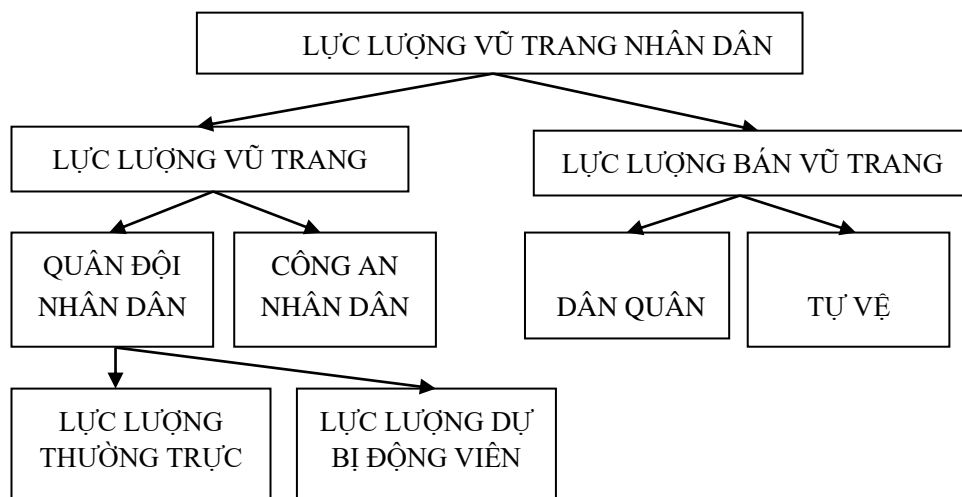
- Sẵn sàng chiến đấu, chiến đấu bảo vệ độc lập, chủ quyền thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, bảo vệ Đảng, Nhà nước, bảo vệ nhân dân, bảo vệ an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội, , bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa và những thành quả cách mạng.

- Là lực lượng xung kích, nòng cốt trong xây dựng nền quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân.

- Tổ chức và hướng dẫn quần chúng nhân dân thực hiện thể trận chiến tranh nhân dân".

- Cùng toàn dân xây dựng đất nước.

c. *Cơ cấu tổ chức LLVTND :*

Trong đó:

- Lực lượng chủ lực: Là lực lượng có sức chiến đấu cao, cơ động khắp chiến trường, được bố trí phù hợp với thể trận chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc.

- Bộ đội địa phương: Là lực lượng được bố trí theo địa danh có nhiệm vụ đánh địch tại chỗ, phối hợp chặt chẽ với lực lượng chủ lực trong tác chiến, tổ chức và hướng dẫn quần chúng nhân dân xây dựng nền QPTD - ANND và thực hiện thể trận chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc.

- Bộ đội biên phòng: Là lực lượng có đặc thù riêng được tổ chức xây dựng phù hợp với tính chất, đặc điểm từng khu vực theo yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ an ninh biên giới và hải đảo.

- Bộ đội cảnh sát biển: Là lực lượng mới được thành lập có đặc thù riêng làm nhiệm vụ bảo vệ biển đảo (ngày 28 tháng 8 năm 1998,)

2: Đặc điểm liên quan đến xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân.

- *Cả nước đang thực hiện 2 nhiệm vụ chiến lược xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa, chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch chống phá ta quyết liệt.*

+ Đất nước đã hoà bình thống nhất, cùng đi lên chủ nghĩa xã hội với 2 nhiệm vụ chiến lược, đây là điều kiện thuận lợi cho xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân. Hai nhiệm vụ chiến lược có mối quan hệ chặt chẽ, tác động với nhau để cùng thực hiện mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, dân chủ văn minh”. Do đó, trong khi chúng ta đặt nhiệm vụ trọng tâm vào xây dựng chủ nghĩa xã hội, không được một phút lơ là nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc.

+ Chủ nghĩa đế quốc và các thế lực phản động đẩy mạnh chiến lược “Diễn biến hoà bình” chống phá cách mạng.

Đây là một khó khăn lớn cho ta trong xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân, vì chiến lược “Diễn biến hoà bình” của chủ nghĩa đế quốc chúng xác định chống phá ta mọi mặt trong đó Lực lượng vũ trang nhân dân là một trọng điểm, với mục tiêu là vô hiệu hoá, phi chính trị hoá Lực lượng vũ trang nhân dân. Do đó, cần phải nắm chắc âm mưu, thủ đoạn chiến lược “diễn biến hoà bình” của địch để có kế hoạch phòng ngừa, bảo đảm xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân vững mạnh về mọi mặt.

- *Xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân trong điều kiện quốc tế đã thay đổi, có nhiều diễn biến phức tạp.*

Tình hình thế giới. Chủ nghĩa xã hội ở Đông Âu Liên Xô sụp đổ, phong trào cách mạng giải phóng dân tộc trên thế giới gặp nhiều khó khăn. Nhưng trên thế giới, hoà bình, hợp tác và phát triển vẫn là xu thế lớn, nhưng chiến tranh cục bộ, xung đột vũ trang, xung đột dân tộc, chạy đua vũ trang (nhất là chạy đua vũ khí hạt nhân), hoạt động khủng bố, tranh chấp biên giới, tài nguyên tiếp tục diễn ra ở nhiều nơi với tính chất ngày càng phức tạp.

Khu vực Đông Nam Á, vẫn tiềm ẩn nhiều yếu tố mất ổn định, các nước lớn đang tăng cường ảnh hưởng của mình để lôi kéo các nước AS EAN.

- Sự nghiệp đổi mới đã đạt được nhiều thành tựu to lớn, đất nước ta bước sang thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá - hiện đại hoá và hội nhập kinh tế thế giới toàn diện hơn.

Thuận lợi cơ bản: Nhìn tổng thể, qua 30 năm đổi mới, đất nước ta đã đạt được những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử trên con đường xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Đồng thời cũng còn nhiều vấn đề lớn, phức tạp, nhiều hạn chế, yếu kém cần phải tập trung giải quyết, khắc phục để đưa đất nước phát triển nhanh và bền vững.

Tiềm lực và vị thế của nước ta được tăng cường, Đảng ta có bản lĩnh chính trị vững vàng, có đường lối độc lập tự chủ, sáng tạo. Nhân dân ta có truyền thống yêu nước, đoàn kết, tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng. Lực lượng vũ trang ta tuyệt đối trung thành với Đảng, Tổ quốc, nhân dân. Trên cơ sở phát huy những thuận lợi của nước ta trong Hiệp hội AS EAN, thành viên Tổ chức Thương mại thế giới để giữ vững môi trường hoà bình để phát triển kinh tế theo định hướng xã hội chủ nghĩa...đó là nền tảng vững chắc để xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân.

Thách thức lớn: Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đạt được, chúng ta còn nhiều hạn chế, khuyết điểm Công tác tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận còn bất cập, chưa làm rõ một số vấn đề đặt ra trong quá trình đổi mới để định hướng trong thực tiễn, cung cấp cơ sở khoa học cho hoạch định đường lối của Đảng, chính sách và pháp luật của Nhà nước. Lý luận về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội còn một số vấn đề cần phải qua tổng kết thực tiễn để tiếp tục làm rõ.

Kinh tế phát triển chưa bền vững, chưa tương xứng với tiềm năng, yêu cầu và thực tế nguồn lực được huy động. Trong 10 năm gần đây, kinh tế vĩ mô thiếu ổn định, tốc độ tăng trưởng kinh tế suy giảm, phục hồi chậm. Chất lượng, hiệu quả, năng suất lao động xã hội và năng lực cạnh tranh của nền kinh tế còn thấp. Phát triển thiếu bền vững cả về kinh tế, văn hoá, xã hội và môi trường. Nhiều vấn đề bức xúc nảy sinh, nhất là các vấn đề xã hội và quản lý xã hội chưa được nhận thức đầy đủ và giải quyết có hiệu quả; còn tiềm ẩn những nhân tố và nguy cơ mất ổn định xã hội. Trên một số mặt, một số lĩnh vực, một bộ phận nhân dân chưa được thụ hưởng đầy đủ, công bằng thành quả của công cuộc đổi mới. Đổi mới chính trị chưa đồng bộ với đổi mới kinh tế; năng lực và hiệu quả hoạt động của hệ thống chính trị chưa ngang tầm nhiệm vụ. Việc tạo nền tảng để cơ bản trở thành một nước công nghiệp theo hướng hiện đại không đạt được mục tiêu đề ra. (văn kiện đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XII)

các thế lực thù địch thực hiện chiến lược “diễn biến hoà bình”, bạo loạn lật đổ. Hiện nay và trong những năm tới, chúng ta đang đứng trước nhiều vấn đề phải giải quyết, trong đó có mâu thuẫn chủ yếu là: Nhu cầu phải đầu tư cho quốc phòng – an

ninh, cho xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân ngày càng lớn và cấp thiết, nhưng khả năng của nền kinh tế, ngân sách của Nhà nước là rất hạn hẹp.

3: Những quan điểm, nguyên tắc cơ bản xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân trong thời kỳ mới.

- *Giữ vững và tăng cường sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam đối với lực lượng vũ trang nhân dân.*

+ *Ý nghĩa:* Đây là quan điểm, nguyên tắc cơ bản nhất trong xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân. Sự lãnh đạo của Đảng đối với các lực lượng vũ trang sẽ quyết định bản chất cách mạng, mục tiêu, phương hướng chiến đấu, đường lối tổ chức và cơ chế hoạt động của lực lượng vũ trang nhân dân, bảo đảm nắm chắc quân đội trong mọi tình huống. Thực tiễn cách mạng Việt Nam trong mấy chục năm qua đã chứng minh điều đó.

+ *Nội dung:* Đảng cộng sản Việt Nam độc tôn duy nhất nắm quyền lãnh đạo lực lượng vũ trang nhân dân theo nguyên tắc “tuyệt đối, trực tiếp về mọi mặt”, Đảng không nhường hoặc chia sẻ quyền lãnh đạo cho bất cứ giai cấp, lực lượng, tổ chức nào. Đảng có hệ thống tổ chức từ Trung ương đến cơ sở, lãnh đạo mọi hoạt động lực lượng vũ trang.

+ Trong Quân đội nhân dân Việt Nam, Đảng lãnh đạo theo hệ thống dọc từ Đảng uỷ quân sự Trung ương đến các đơn vị cơ sở trong toàn quân. Trực tiếp lãnh đạo các đơn vị ở địa phương (bộ đội địa phương và dân quân tự vệ) là các cấp uỷ đảng ở địa phương.

+ Đảng lãnh đạo trên mọi hoạt động của lực lượng vũ trang nhân dân trên tất cả các lĩnh vực chính trị, tư tưởng, tổ chức... cả trong xây dựng và chiến đấu.

- *Tự lực tự cường xây dựng lực lượng vũ trang.*

+ *Cơ sở:* Từ truyền thống, kinh nghiệm trong lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc ta. Từ tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng lực lượng vũ trang và thực tiễn xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân Việt Nam trong mấy chục năm qua.

+ *Nội dung:* Tự lực tự cường dựa vào sức mình để xây dựng, để giữ vững tính độc lập tự chủ, chủ động không bị chi phối ràng buộc.

Nâng cao tinh thần trách nhiệm, khắc phục mọi khó khăn xây dựng đơn vị vững mạnh toàn diện. Triệt để tranh thủ những điều kiện quốc tế thuận lợi về khoa học – công nghệ để xây dựng và phát triển lực lượng vũ trang nhân dân. Tập trung từng bước hiện đại hoá trang bị kỹ thuật quản lý khai thác bảo quản có hiệu quả trang bị hiện có....

Tích cực đẩy mạnh phát triển kinh tế và thực hành tiết kiệm.

- Xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân lấy chất lượng là chính, lấy xây dựng chính trị làm cơ sở.

+ *Cơ sở:* Xuất phát từ lý luận Mác - Lênin về mối quan hệ giữa số và chất lượng. Truyền thống xây dựng lực lượng vũ trang của ông cha ta “ binh quý hồ tinh, bất quý hồ đa”....Từ đòi hỏi yêu cầu cao của nhiệm vụ đối với lực lượng vũ trang nhân dân.

Từ thực tiễn xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân, Đảng ta luôn coi trọng xây dựng chất lượng, lấy chất lượng chính trị làm cơ sở...Do đó lực lượng vũ trang nhân dân của ta đã hoàn thành tốt nhiệm vụ Đảng nhà nước giao cho...

Từ sự chống phá của kẻ thù trong chiến lược “diễn biến hoà bình”, bạo loạn lật đổ nhằm phi chính trị hoá quân đội ...

+ *Nội dung:*

Nắm vững và giải quyết tốt mối quan hệ giữa số lượng và chất lượng.

Nâng cao chất lượng là chính, đồng thời có số lượng phù hợp với tình hình nhiệm vụ và khả năng kinh tế của đất nước. Phải có cơ cấu hợp lý giữa các thứ quân, giữa lực lượng thường trực với lực lượng dự bị động viên.

Thường xuyên làm tốt công tác huấn luyện, diễn tập để nâng cao trình độ sẵn sàng chiến đấu của lực lượng vũ trang nhân dân.

+ Xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân có chất lượng toàn diện cả về chính trị, tư tưởng, tổ chức. Về chính trị phải thường xuyên làm tốt công tác quán triệt, giáo dục cho cán bộ, chiến sĩ trong lực lượng vũ trang nhân dân tin tưởng vào Đường lối quan điểm của Đảng, chính sách của Nhà nước. Tin tưởng tuyệt đối, tự giác chấp hành nghiêm mọi đường lối, chủ trương chính sách pháp luật của Đảng và Nhà nước.

Chăm lo xây dựng, củng cố các tổ chức chính trị trong lực lượng vũ trang nhân dân nhân dân vững mạnh (tổ chức đảng, đoàn thanh niên, hội đồng quân nhân...). Chăm lo xây dựng cơ quan chính trị vững mạnh, đội ngũ cán bộ chính trị, đảng viên có phẩm chất năng lực tốt đủ sức lãnh đạo đơn vị.

- Bảo đảm lực lượng vũ trang nhân dân luôn trong tư thế sẵn sàng chiến đấu và chiến đấu thắng lợi.

+ *Cơ sở:* Đây là quan điểm phản ánh chức năng, nhiệm vụ chủ yếu cơ bản, thường xuyên của lực lượng vũ trang nhân dân nhân dân, có ý nghĩa quan trọng bảo đảm cho lực lượng vũ trang nhân dân chủ động đối phó kịp thời và thắng lợi mọi tình huống có thể xảy ra. Từ thực tiễn trong 2 cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ. Từ âm mưu thủ đoạn của kẻ thù và các thế lực thù địch...

+ *Nội dung:* Lực lượng vũ trang nhân dân phải luôn trong tư thế sẵn sàng chiến đấu, đánh địch kịp thời, bảo vệ được mình, hoàn thành tốt nhiệm vụ trong mọi tình

huống, không để bất ngờ về chiến lược, chiến dịch, chiến thuật. Thường xuyên nêu cao tinh thần cảnh giác cách mạng. Xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân vững mạnh về mọi mặt, duy trì và chấp hành nghiêm các chế độ, qui định về sẵn sàng chiến đấu, trực ban, trực chiến, trực chỉ huy...

II. PHƯƠNG HƯỚNG XÂY DỰNG LỰC LƯỢNG VŨ TRANG NHÂN DÂN TRONG GIAI ĐOẠN MỚI .

Phương hướng chung:

Văn kiện trình Đại hội lần thứ XII của Đảng xác định những nội dung cơ bản về xây dựng lực lượng quốc phòng-an ninh là: "Xây dựng Quân đội nhân dân, Công an nhân dân cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại, ưu tiên hiện đại hóa một số quân chủng, binh chủng, lực lượng quan trọng; văn kiện trình Đại hội XII của Đảng đặc biệt nhấn mạnh đến chất lượng tổng hợp của các lực lượng vũ trang, làm cho lực lượng vũ trang thật sự là lực lượng chính trị trong sạch, vững mạnh, tuyệt đối trung thành với Tổ quốc, với Đảng, Nhà nước và nhân dân, có số lượng hợp lý, có sức chiến đấu cao, lực lượng dự bị động viên hùng hậu, dân quân tự vệ rộng khắp, được nhân dân tin cậy, yêu mến.

Trong quá trình thực hiện phải quán triệt đầy đủ tinh thần các Nghị quyết của Đảng về tăng cường quốc phòng – an ninh, bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong thời kỳ mới.

1: Xây dựng Quân đội nhân dân, công an nhân dân theo hướng cách mạng chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại.

- *Xây dựng quân đội, công an cách mạng* . Là vấn đề cơ bản hàng đầu trong nhiệm vụ xây dựng quân đội và công an của Đảng trong mọi giai đoạn cách mạng .

+ *Nội dung:* Xây dựng bản chất giai cấp công nhân cho quân đội và công an, làm cho lực lượng này tuyệt đối trung thành với Đảng với Tổ quốc với nhân dân

Chấp hành mọi đường lối, chủ trương của Đảng , chính sách, pháp luật của Nhà nước.

Kiên định mục tiêu lý tưởng xã hội chủ nghĩa, vững vàng trước mọi khó khăn thử thách, hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ được giao.

Trước diễn biến tình hình phải phân biệt được đúng sai..

Có tinh thần đoàn kết quân dân, đoàn kết nội bộ đoàn kết quốc tế tốt

Kỷ luật tự giác nghiêm minh, dân chủ rộng rãi....

.- *Chính quy:* Là thực hiện thống nhất về mọi mặt (tổ chức, biên chế, trang bị). Dựa trên những chế độ, điều lệnh quy định, đưa mọi hoạt động của quân đội và công

an vào nề nếp. Nhằm thống nhất ý chí và hành động về chính trị, tư tưởng và tổ chức của mọi quân nhân, để tăng cường sức mạnh chiến đấu tổng hợp của quân đội nhân dân và công an nhân dân.

+ Nội dung: Thống nhất về bản chất cách mạng mục tiêu chiến đấu, về ý chí quyết tâm, nguyên tắc xây dựng quân đội, công an về tổ chức biên chế trang bị. Thống nhất về quan điểm tư tưởng quân sự, nghệ thuật quân sự, về phương pháp huấn luyện giáo dục. Thống nhất về tổ chức thực hiện chức trách nề nếp chế độ chính quy, về quản lý bộ đội, công an, quản lý trang thiết bị.

- *Tinh nhuệ.*

Biểu hiện mọi hoạt động của quân đội trên các lĩnh vực đạt hiệu quả cao.

Nội dung: Được xây dựng toàn diện trên mọi lĩnh vực chính trị, tư tưởng, tổ chức...

Tinh nhuệ về chính trị: Đứng trước diễn biến của tình hình, có khả năng phân tích và kết luận chính xác đúng sai từ đó có thái độ đúng đắn với sự việc đó.

Tinh nhuệ về tổ chức: Tổ chức gọn nhẹ nhưng vẫn đáp ứng được yêu cầu nhiệm vụ được giao. Tinh nhuệ về kỹ chiến thuật: Phải giỏi sử dụng các loại binh khí kỹ thuật hiện có, biết sử dụng trang bị vũ khí hiện đại. Giỏi các cách đánh, vận dụng mưu trí sáng tạo các hình thức chiến thuật..

- *Từng bước hiện đại:* Đi đôi với chính quy, tinh nhuệ phải tiếp tục từng bước hiện đại hóa Quân đội, công an về trang bị, binh khí kỹ thuật. Hiện đại hóa là một tất yếu, nhằm nâng cao sức mạnh chiến đấu của Quân đội và công an ta.

Nội dung: Từng bước đổi mới vũ khí, trang bị kỹ thuật cho quân đội, công an.

Xây dựng rèn luyện quân nhân có bản lĩnh trí tuệ và năng lực hành động, đáp ứng yêu cầu tác chiến hiện đại. Phát triển các quân binh chủng kỹ thuật. Có nghệ thuật quân sự tài tình, khoa học quân sự hiện đại, có hệ thống công nghiệp quốc phòng hiện đại..., bảo đảm cho quân đội hoạt động trong mọi điều kiện chiến tranh hiện đại.

Những nội dung trên là cả một quá trình phấn đấu lâu dài mới đạt được, hiện nay ta phải thực hiện bước đi: "từng bước" nghĩa là phải dần dần bằng khả năng của nền kinh tế và trình độ khoa học của đất nước. Quá trình hiện đại hóa Quân đội phải gắn với quá trình công nghiệp hoá - hiện đại hoá đất nước, với từng bước phát triển công nghiệp quốc phòng, sản xuất mới kết hợp phục hồi sửa chữa cải tiến vũ khí trang bị hiện có và mua một số cần thiết.

2: Xây dựng lực lượng dự bị động viên

Xây dựng lực lượng dự bị động viên hùng hậu, được huấn luyện và quản lý tốt, bảo đảm khi cần thiết có thể động viên nhanh theo kế hoạch.

Số liệu tham khảo:

Nước	Lực lượng vũ trang thường trực	Lực lượng DBĐV
Mỹ	152,3 vạn	213 vạn
Trung quốc	270 vạn	300 vạn
Nhật	2,4 vạn Phòng vệ	4,8 vạn
Thái lan	33,1 vạn	50 vạn
Singapo	5,3 vạn	18,2 vạn

3: Xây dựng lực lượng dân quân tự vệ.

Bác Hồ nói: Dân quân và du kích là một lực lượng vô địch, là bức tường sắt của Tổ quốc, vô luận kẻ thù hung bạo thế nào, hễ đụng đến lực lượng đó, bức tường đó thì địch nào cũng phải tan rã.

+ Năm 1990 chính phủ đã ban hành điều lệ dân quân tự vệ.

+ Pháp lệnh dân quân tự vệ ban hành năm 1996, sửa đổi năm 2004, đây là sự thể chế hoá đường lối quan điểm của Đảng về nhiệm vụ xây dựng lực lượng vũ trang quần chúng.

Nội dung: Dân quân tự vệ được xây dựng rộng khắp ở tất cả thôn, xóm, bản làng, nông, công trường, doanh nghiệp, nhưng có trọng điểm, chú ý có hình thức phù hợp trong các thành phần kinh tế.

Trú trọng xây dựng cả số lượng và chất lượng, lấy chất lượng làm chính, tổ chức biên chế phải phù hợp. Huấn luyện phải thiết thực hiệu quả.

Có kế hoạch bồi dưỡng, đào tạo cán bộ dân quân tự vệ. Thực hiện tốt các chính sách đối với dân quân tự vệ.

III. NHỮNG BIỆN PHÁP CHỦ YẾU XÂY DỰNG LỰC LƯỢNG VŨ TRANG NHÂN DÂN.

1: Chấn chỉnh tổ chức biên chế lực lượng vũ trang nhân dân.

- Bộ đội chủ lực:

Tổ chức các đơn vị phải gọn, mạnh, cơ động, có sức chiến đấu cao. Bố trí các

binh đoàn chủ lực phải gắn với thế trận quốc phòng – an ninh nhân dân trên cả nước cũng như từng vùng chiến lược.

- **Bộ đội địa phương:** Phải căn cứ vào tình hình cụ thể để tổ chức và bố trí cho phù hợp với từng địa phương và thế trận cả nước.

- **Bộ đội biên phòng:** Cần có số lượng phù hợp, chất lượng cao, tổ chức hợp lý để hoàn thành nhiệm vụ quản lý, bảo vệ chủ quyền, an ninh biên giới quốc gia, vùng biển, đảo...theo nhiệm vụ được giao.

- **Dân quân tự vệ:** Được tổ chức trên cơ sở lực lượng chính trị ở từng đơn vị hành chính, đơn vị sản xuất và dân cư ở cơ sở, có số lượng phù hợp, chất lượng cao

2: Nâng cao chất lượng huấn luyện, giáo dục, xây dựng và phát triển khoa học quân sự Việt Nam.

Huấn luyện phải thực hiện đúng phương châm: Cơ bản, thiết thực, vững chắc, sát với thực tế, huấn luyện từ thấp đến cao. Giáo dục thì phải thực hiện giáo dục toàn diện để nâng cao bản lĩnh chính trị và năng lực cho cán bộ, chiến sĩ lực lượng vũ trang.

3: Từng bước giải quyết yêu cầu về vũ khí, trang bị kỹ thuật của lực lượng vũ trang nhân dân.

Trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước phải tiến hành kết hợp giữa các viện nghiên cứu, các nhà trường trong và ngoài quân đội tiến hành nghiên cứu chế tạo và sản xuất các loại binh khí kỹ thuật đáp ứng yêu cầu của lực lượng vũ trang.

4: Xây dựng đội ngũ cán bộ lực lượng vũ trang nhân dân có phẩm chất, năng lực tốt.

Phải thương xuyên làm tốt công tác tuyển chọn, đào tạo, bồi dưỡng, sử dụng, quản lý cán bộ lực lượng vũ trang nhân dân.

5: Thực hiện nghiêm túc và đầy đủ các chính sách của Đảng, nhà nước đối với lực lượng vũ trang nhân dân:

Kết luận:

Xây dựng Tổ quốc Việt nam xã hội chủ nghĩa là mục tiêu, lý tưởng của toàn Đảng toàn dân, toàn quân ta. Xây dựng CNXH phải luôn luôn gắn với bảo vệ Tổ quốc XHCN. Xây dựng LLVTND ta vững mạnh để bảo vệ Tổ quốc là nhiệm vụ chiến lược toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta. Trong giai đoạn cách mạng hiên nay, đòi hỏi chúng ta phải có các bước phát triển mới để làm thất bại mọi âm mưu thủ đoạn của các thế lực thù địch. Thấm nhuần đường lối đổi mới, đường lối quân sự của Đảng, nhân dân ta nhất định xây dựng LLVTND vững mạnh để bảo vệ Tổ quốc Việt nam XHCH. Xây dựng LLVTND là một nội dung cơ bản trong đường lối quốc phòng đường lối quân sự của Đảng ta. Sự nghiệp xây dựng LLVTND trong tình hình quốc tế, khu vực có nhiều diễn biến phức tạp.... đã và đang đặt ra những yêu cầu mới cao hơn.

III- CÂU HỎI ÔN TẬP

1. Nêu khái niệm lực lượng vũ trang nhân dân Việt Nam
2. Nguyên tắc xây dựng lực lượng vũ trang nhân dân.
3. Cho biết phương hướng xây dựng quân đội nhân dân trong tình hình hiện nay.

BÀI 6

KẾT HỢP PHÁT TRIỂN KINH TẾ – XÃ HỘI

VỚI TĂNG CƯỜNG CUNG CỐ QUỐC PHÒNG - AN NINH

I. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC KẾT HỢP PHÁT TRIỂN KINH TẾ VỚI TĂNG CƯỜNG, CUNG CỐ QUỐC PHÒNG, AN NINH Ở VIỆT NAM

Hoạt động kinh tế là hoạt động cơ bản, thường xuyên, gắn liền với sự tồn tại của xã hội loài người. Đó là toàn bộ quá trình hoạt động sản xuất và tái sản xuất cho xã hội, phục vụ cho nhu cầu đời sống con người.

Quốc phòng là công việc giữ nước của một quốc gia, bao gồm tổng thể các hoạt động đối nội và đối ngoại trên tất cả các lĩnh vực: kinh tế, chính trị, quân sự, văn hóa, xã hội... nhằm mục đích bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ, tạo môi trường thuận lợi để xây dựng đất nước.

An ninh, trạng thái ổn định an toàn, không có dấu hiệu nguy hiểm đe dọa sự tồn tại và phát triển bình thường của cá nhân, của tổ chức, của toàn xã hội. Bảo vệ an ninh là nhiệm vụ trọng yếu, thường xuyên của toàn dân và của cả hệ thống chính trị do lực lượng an ninh làm nòng cốt; bảo vệ an ninh luôn kết hợp chặt chẽ với củng cố quốc phòng.

Kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng – an ninh ở nước ta là hoạt động tích cực, chủ động của Nhà nước và nhân dân trong việc gắn kết chặt chẽ hoạt động kinh tế – xã hội, quốc phòng – an ninh trong một chỉnh thể thống nhất trên phạm vi cả nước cũng như ở từng địa phương, thúc đẩy nhau cùng phát triển, góp phần tăng cường sức mạnh tổng hợp của quốc gia, thực hiện thắng lợi hai nhiệm vụ chiến lược xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Trong giai đoạn hiện nay, Đảng ta xác định, để thực hiện thắng lợi hai nhiệm vụ chiến lược của cách mạng Việt Nam, chúng ta phải kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng – an ninh trong chỉnh thể thống nhất. Quan điểm trên là hoàn toàn đúng đắn, sáng tạo, có cơ sở lý luận và thực tiễn.

1: Cơ sở lý luận của sự kết hợp

Kinh tế, quốc phòng, an ninh là những mặt hoạt động cơ bản của mỗi quốc gia, dân tộc độc lập có chủ quyền. Mỗi lĩnh vực có mục đích, cách thức hoạt động riêng và chịu sự chi phối của hệ thống qui luật riêng, song giữa chúng lại có mối quan hệ, tác động qua lại lẫn nhau. Trong đó, kinh tế là yếu tố suy cho đến cùng quyết định đến quốc phòng – an ninh; ngược lại, quốc phòng – an ninh cũng có tác động tích cực trở lại với kinh tế, bảo vệ và tạo điều kiện thúc đẩy kinh tế phát triển. Cụ thể:

- *Kinh tế, quốc phòng, an ninh là những mặt hoạt động cơ bản của mỗi quốc gia, dân tộc độc lập có chủ quyền.*

Mỗi lĩnh vực có mục đích, cách thức hoạt động riêng và chịu sự chi phối của hệ thống quy luật riêng, song giữa chúng lại có mối quan hệ, tác động qua lại lẫn nhau. Trong đó,

- *kinh tế là yếu tố suy cho đến cùng quyết định đến quốc phòng - an ninh ;*
- *ngược lại, quốc phòng - an ninh cũng có tác động tích cực trở lại với kinh tế, bảo vệ và tạo điều kiện thúc đẩy kinh tế phát triển.*

Kinh tế quyết định đến nguồn gốc ra đời, sức mạnh của quốc phòng, an ninh. Lợi ích kinh tế, suy cho đến cùng là nguyên nhân làm nảy sinh các mâu thuẫn và xung đột xã hội. Để giải quyết mâu thuẫn đó, phải có hoạt động quốc phòng, an ninh.

- *Bản chất của chế độ kinh tế - xã hội quyết định đến bản chất của quốc phòng-an ninh:*

Xây dựng sức mạnh quốc phòng, an ninh vì mục đích bảo vệ và đem lại lợi ích cho mọi thành viên trong xã hội là do bản chất của chế độ xã hội, xã hội chủ nghĩa quy định; còn tăng cường sức mạnh quốc phòng, an ninh vì mục đích bảo vệ lợi ích cho giai cấp tư sản cầm quyền, thực hiện chiến tranh xâm lược là do bản chất của chế độ kinh tế - xã hội tư bản chủ nghĩa quyết định.

Kinh tế còn quyết định đến việc cung cấp nhân lực, vật lực cho hoạt động quốc phòng - an ninh. Ph.Ăngghen đã khẳng định: "Không có gì phụ thuộc vào kinh tế tiên quyết hơn là chính quân đội và hạm đội" ; "Thắng lợi hay thất bại của chiến tranh đều phụ thuộc vào điều kiện kinh tế,...". *Vì vậy, để xây dựng quốc phòng, an ninh vững mạnh phải xây dựng, phát triển kinh tế.*

Kinh tế còn quyết định đến việc cung cấp số lượng, chất lượng nguồn nhân lực, vật lực cho quốc phòng, an ninh,

qua đó quyết định đến tổ chức biên chế của lực lượng vũ trang; quyết định đến đường lối chiến lược quốc phòng - an ninh. Để xây dựng chiến lược quốc phòng, an ninh quốc gia của mỗi nước, phải căn cứ vào nhiều yếu tố, trong đó tổ chức biên chế của lực lượng vũ trang và vào trang bị binh khí kỹ thuật hiện có là căn cứ đặc biệt quan trọng. Những yếu tố này đều phụ thuộc vào nền kinh tế.

Quốc phòng - an ninh không chỉ phụ thuộc vào kinh tế mà còn tác động trở lại với kinh tế – xã hội trên cả góc độ tích cực và tiêu cực.

Quốc phòng - an ninh vững mạnh sẽ tạo môi trường hoà bình, ổn định lâu dài, tạo điều kiện thuận lợi cho phát triển kinh tế – xã hội.

Hoạt động quốc phòng - an ninh còn có thể dẫn đến hủy hoại môi trường sinh thái, để lại hậu quả nặng nề cho kinh tế, nhất là khi chiến tranh xảy ra.

Để hạn chế những tác động tiêu cực này, phải kết hợp tốt tăng cường củng cố quốc phòng - an ninh với phát triển kinh tế – xã hội vào một chỉnh thể thống nhất.

Từ sự phân tích trên đây cho thấy, kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng - an ninh là một tất yếu khách quan. Mỗi lĩnh vực hoạt động đều có nội dung, phương thức riêng nhưng lại có sự thống nhất ở mục đích chung, cái này là điều kiện tồn tại của cái kia và ngược lại. Tuy nhiên, cần phải nhận thức rõ mỗi lĩnh vực có quy luật phát triển đặc thù, do đó, việc kết hợp phải được thực hiện một cách khoa học, hợp lý, cân đối và hài hoà.

2: Cơ sở thực tiễn của sự kết hợp

Nhìn vào tiến trình phát triển của các quốc gia trên thế giới chúng ta thấy, dù là nước lớn hay nước nhỏ; kinh tế phát triển hay chưa phát triển; dù chế độ chính trị như thế nào thì mỗi quốc gia cũng đều chăm lo thực hiện kết hợp phát triển kinh tế với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh, kể cả những nước mà hàng trăm năm nay chưa hề xảy ra chiến tranh.

Tuy nhiên, các nước khác nhau, với chế độ chính trị - xã hội khác nhau, điều kiện hoàn cảnh khác nhau thì sự kết hợp đó cũng có sự khác nhau về mục đích, nội dung, phương thức và kết quả. Ngay trong một nước, trong mỗi giai đoạn phát triển thì sự kết hợp cũng khác nhau.

Ở Việt Nam, sự kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh đã được thực hiện từ lâu trong lịch sử. Dựng nước đi đôi với giữ nước đã trở thành quy luật tồn tại và phát triển của dân tộc ta.

a. Trong thời kỳ dựng nước

- Dựng nước đi đôi với giữ nước đã trở thành quy luật tồn tại và phát triển của dân tộc ta.

Đứng trước nguy cơ thường xuyên bị đe dọa, xâm lược và thôn tính của các thế lực thù địch, để xây dựng và phát triển đất nước, ông cha ta đã có những chủ trương, kế sách thực hiện sự kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh trong quá trình dựng nước và giữ nước. Các triều đại phong kiến Việt Nam luôn lấy lợi ích quốc gia dân tộc làm trọng, đề ra kế sách giữ nước với tư tưởng : *"nước lấy dân làm gốc", "dân giàu, nước mạnh", "quốc phú binh cường"* ; thực hiện *"khoan thư sức dân làm kế sâu rễ bền gốc"*, chăm lo xây dựng khối đại đoàn kết dân tộc để *"yên dân" mà "vạn đắc"*. Thực hiện kế sách *"ngụ binh ư nông", "động vi binh, tĩnh vi dân", "bách tính gia binh"* để vừa phát triển kinh tế, vừa tăng cường sức mạnh quốc phòng bảo vệ Tổ quốc.

Trong xây dựng, phát triển kinh tế, đã sử dụng nhiều chính sách như khai hoang lập ấp ở những nơi xung yếu để *"phục binh sẵn, phá thế giặc dữ"* từ xa ; *phát triển nghề thủ công để vừa sản xuất ra các công cụ sản xuất, vừa sản xuất ra các vũ khí, phương tiện phục vụ cho toàn dân đánh giặc; chăm lo mở mang đường sá, đào sông ngòi, kênh*

rach, xây đắp để điều để vừa phát triển kinh tế, vừa tạo thế trận đánh giặc, cơ động lực lượng trong chiến tranh bảo vệ Tổ quốc.

b. Từ khi Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời và lãnh đạo cách mạng,

Do nắm vững quy luật và biết kế thừa kinh nghiệm của lịch sử nên đã thực hiện sự kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng - an ninh một cách nhất quán bằng những chủ trương sáng tạo, phù hợp với từng thời kì của cách mạng.

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược (1945 - 1954) Đảng ta đề ra chủ trương *"Vừa kháng chiến, vừa kiến quốc", "Vừa chiến đấu, vừa tăng gia sản xuất, thực hành tiết kiệm"*; vừa thực hiện phát triển kinh tế ở địa phương vừa tiến hành chiến tranh nhân dân rộng khắp; *"Xây dựng làng kháng chiến", địch đến thì đánh, địch lui ta lại tăng gia sản xuất.*

Trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước (1954 - 1975), kết hợp phát triển kinh tế với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh đã được Đảng ta chỉ đạo thực hiện ở mỗi miền với nội dung và hình thức thích hợp.

Ở miền Bắc, để bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa và xây dựng hậu phương lớn cho miền Nam đánh giặc, Đại hội lần thứ III của Đảng đã đề ra chủ trương: *"Trong xây dựng kinh tế, phải thấu suốt nhiệm vụ phục vụ quốc phòng, cũng như trong củng cố quốc phòng phải khéo sắp xếp cho ăn khớp với công cuộc xây dựng kinh tế"*. Theo tinh thần đó, miền Bắc đã *xây dựng, phát triển chế độ xã hội mới, nền kinh tế, văn hoá mới, nâng cao đời sống mọi mặt của nhân dân; đồng thời kết hợp chặt chẽ với chăm lo củng cố quốc phòng, an ninh vững mạnh, đánh thắng chiến tranh phá hoại của đế quốc Mỹ, bảo vệ vững chắc miền Bắc xã hội chủ nghĩa và chi viện sức người, sức của cho tiền tuyến lớn miền Nam đánh thắng giặc Mỹ xâm lược.*

Ở miền Nam, Đảng chỉ đạo quân và dân ta kết hợp chặt chẽ giữa đánh địch với củng cố mở rộng hậu phương, *xây dựng căn cứ địa miền Nam vững mạnh. "một tấn không đi, một ly không rời"* Đây chính là một điều kiện cơ bản bảo đảm cho cách mạng nước ta đi đến thắng lợi.

Ở thời kì này, chúng ta phải tập trung cao độ cho nhiệm vụ xây dựng, bảo vệ miền Bắc xã hội chủ nghĩa và giải phóng miền Nam, nên việc kết hợp phát triển kinh tế với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh được thực hiện dưới nhiều hình thức phong phú, sinh động và thiết thực, đã tạo được sức mạnh tổng hợp đánh thắng giặc Mỹ xâm lược và để lại nhiều bài học quý giá cho thời kì sau.

Thời kì cả nước độc lập, thống nhất và đi lên chủ nghĩa xã hội (từ 1975 đến nay) *kết hợp phát triển kinh tế - xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh được Đảng ta khẳng định là một nội dung quan trọng trong đường lối xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa và được triển khai trên quy mô rộng lớn, toàn diện*

hơn. Từ năm 1986 đến nay, với tư duy mới về kinh tế và quốc phòng, an ninh, *việc kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh trên phạm vi cả nước cũng như từng địa phương, bộ, ban ngành có bước chuyển biến cả trong nhận thức và tổ chức thực hiện, đã thu được nhiều kết quả quan trọng.*

Nhờ chính sách nhất quán về thực hiện kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh chúng ta đã phát huy được mọi tiềm năng cho xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Trong thời bình, *cùng với phát triển kinh tế là chăm lo củng cố tiềm lực quốc phòng, an ninh, thế trận quốc phòng, an ninh.* Nhờ vậy, khi đất nước bị xâm lược chúng ta đã động viên được "*cả nước đồng lòng, toàn dân đánh giặc*"; *kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại, tạo thành sức mạnh tổng hợp để chiến thắng kẻ thù.* Do vậy đã góp phần giữ gìn và phát triển đất nước cho đến ngày nay.

II: NỘI DUNG KẾT HỢP PHÁT TRIỂN KINH TẾ XÃ HỘI VỚI TĂNG CƯỜNG Củng CỐ QUỐC PHÒNG, AN NINH VÀ ĐỐI NGOẠI Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

1: Kết hợp trong xác định chiến lược phát triển kinh tế - xã hội

Tăng trưởng kinh tế cao hơn 5 năm trước trên cơ sở giữ vững ổn định kinh tế vĩ mô, đổi mới mô hình tăng trưởng, cơ cấu lại nền kinh tế; đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá, chú trọng công nghiệp hoá, hiện đại hoá nông nghiệp, nông thôn gắn với xây dựng nông thôn mới; phát triển kinh tế tri thức, nâng cao trình độ khoa học, công nghệ của các ngành, lĩnh vực; nâng cao năng suất, chất lượng, hiệu quả, sức cạnh tranh của nền kinh tế; xây dựng nền kinh tế độc lập, tự chủ, phát triển nhanh, bền vững, tham gia có hiệu quả vào mạng sản xuất và chuỗi giá trị toàn cầu. (Văn kiện đại hội Đảng XII)

Các chỉ tiêu quan trọng phấn đấu đạt được 5 năm tới về kinh tế

Tốc độ tăng trưởng kinh tế bình quân 5 năm đạt 6,5 - 7%/năm. Đến năm 2020, GDP bình quân đầu người khoảng 3.200 - 3.500 USD; tỉ trọng công nghiệp và dịch vụ trong GDP trên 85%; tổng vốn đầu tư toàn xã hội bình quân 5 năm bằng khoảng 32 - 34% GDP; bội chi ngân sách nhà nước không quá 4% GDP. Yếu tố năng suất tổng hợp (TFP) đóng góp vào tăng trưởng khoảng 25 - 30%; năng suất lao động xã hội bình quân tăng 4 - 5%/năm; tiêu hao năng lượng tính trên GDP bình quân giảm 1 - 1,5%/năm. Tỉ lệ đô thị hoá đến năm 2020 đạt 38 - 40%..(Văn kiện đại hội Đảng XII)

Phát huy sức mạnh toàn dân tộc, đẩy mạnh toàn diện công cuộc đổi mới, huy động và sử dụng tốt mọi nguồn lực cho công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước; phát triển văn hoá; thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội; tăng cường quốc phòng và an ninh, mở rộng quan hệ đối ngoại; chủ động và tích cực hội nhập kinh tế thế giới; giữ vững ổn định chính trị - xã hội, sớm đưa nước ta ra khỏi tình trạng kém phát triển; tạo nền tảng để đến năm 2020 nước ta cơ bản trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại".

Như vậy, trong mục tiêu chiến lược phát triển kinh tế - xã hội đã bao quát toàn diện các vấn đề của đời sống xã hội, trong đó nổi lên ba vấn đề lớn là:

- *Tăng trưởng kinh tế gắn với tiến bộ xã hội, tăng cường quốc phòng - an ninh và mở rộng quan hệ đối ngoại nhằm giải quyết hài hoà hai nhiệm vụ chiến lược xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.*

- *Sự kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh được thể hiện ngay trong việc hoạch định mục tiêu phát triển quốc gia,*

- *Sự kết hợp phát triển kinh tế với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh sẽ phát huy sức mạnh của từng lĩnh vực, kết hợp với nhau tạo thành sức mạnh tổng hợp*

2: Kết hợp phát triển kinh tế - xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng - an ninh trong phát triển các vùng lãnh thổ

Kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng - an ninh theo vùng lãnh thổ là:

- *Sự gắn kết chặt chẽ phát triển vùng kinh tế chiến lược, với xây dựng vùng chiến lược quốc phòng, an ninh,*

- *Nhằm tạo ra thế bố trí chiến lược mới cả về kinh tế lẫn quốc phòng, an ninh trên từng vùng lãnh thổ,*

- *Theo ý đồ phòng thủ chiến lược bảo vệ Tổ quốc Việt Nam vững trên toàn cục và mạnh ở từng trọng điểm.*

Các vùng chiến lược khác nhau có sự khác nhau về đặc điểm và yêu cầu nhiệm vụ phát triển kinh tế, quốc phòng, an ninh, nên nội dung kết hợp cụ thể trong mỗi vùng có thể có sự khác nhau. Song việc kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với quốc phòng, an ninh ở các vùng lãnh thổ, cũng như ở địa bàn mỗi tỉnh, thành phố phải được thể hiện những nội dung chủ yếu sau :

Một là, kết hợp trong xây dựng chiến lược, quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế – xã hội với quốc phòng, an ninh của vùng, cũng như trên địa bàn từng tỉnh, thành phố.

Hai là, kết hợp trong quá trình chuyển dịch cơ cấu kinh tế vùng, cơ cấu kinh tế địa phương với xây dựng các khu vực phòng thủ then chốt, các cụm chiến đấu liên hoàn, các xã phường chiến đấu trên địa bàn của các tỉnh, thành phố, huyện, quận.

Ba là, kết hợp trong quá trình phân công lại lao động của vùng, phân bố lại dân cư với tổ chức xây dựng và điều chỉnh, sắp xếp bố trí lại lực lượng quốc phòng, an ninh trên từng địa bàn, lãnh thổ cho phù hợp.

Bốn là, kết hợp đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng kinh tế với xây dựng các công trình quốc phòng, quân sự, phòng thủ dân sự, thiết bị chiến trường... Bảo đảm tính "lưỡng dụng" trong mỗi công trình được xây dựng.

Năm là, kết hợp xây dựng các cơ sở, kinh tế vững mạnh toàn diện, rộng khắp với xây dựng các căn cứ chiến đấu, căn cứ hậu cần, kĩ thuật và hậu phương vững chắc

Trên cơ sở kết hợp quan điểm toàn cục nói trên, xuất phát từ sự phân tích đặc điểm tiềm năng phát triển kinh tế cũng như vị trí địa lí, chính trị, quân sự, quốc phòng, an ninh của các vùng lãnh thổ trong cả nước, hiện nay Đảng ta xác định phải chú trọng nhiều hơn cho các vùng kinh tế trọng điểm, vùng biển đảo và vùng biên giới.

a. Đối với các vùng kinh tế trọng điểm

Hiện nay, nước ta xác định 3 vùng kinh tế trọng điểm: phía Bắc (Hà Nội, Hải Phòng, Quảng Ninh); phía Nam (Thành phố Hồ Chí Minh, Đồng Nai, Bà Rịa - Vũng Tàu); miền Trung (Đà Nẵng, Thừa Thiên Huế, Dung Quất Quảng Ngãi). Các vùng kinh tế trọng điểm nói trên đều là nòng cốt cho phát triển kinh tế của từng miền và cho cả nước (theo tính toán đến năm 2010, GDP của 3 vùng kinh tế trọng điểm chiếm khoảng 60% tổng thu nhập quốc dân của cả nước).

Đặc điểm về kinh tế

- Các vùng kinh tế trọng điểm là nơi có mật độ dân cư và tính chất đô thị hoá cao,
- Gắn liền với các khu công nghiệp lớn, đặc khu kinh tế, các liên doanh có vốn đầu tư nước ngoài.
- Nơi tập trung các đầu mối giao thông quan trọng, các sân bay, bến cảng, kho tàng, dịch vụ...

Đặc điểm về QP – AN

- Mỗi vùng kinh tế trọng điểm thường nằm trong các khu vực phòng thủ và phòng thủ then chốt của đất nước,
- Nơi có nhiều đối tượng, mục tiêu quan trọng phải bảo vệ;
- Nằm trên các hướng có khả năng là hướng tiến công chiến lược chủ yếu trong chiến tranh xâm lược của địch;
- Địa bàn trọng điểm để địch thực hiện chiến lược "diễn biến hoà bình, bạo loạn lật đổ" với nước ta. Vì vậy, phải thực hiện thật tốt phát triển kinh tế gắn với củng cố, tăng cường quốc phòng, an ninh trên các vùng này.

Nội dung kết hợp cần tập trung vào các vấn đề sau :

- Trong quy hoạch, kế hoạch xây dựng các thành phố, các khu công nghiệp cần lựa chọn quy mô trung bình, bố trí phân tán, trải đều trên diện rộng,

không nên xây dựng tập trung thành những siêu đô thị lớn, để thuận lợi cho quản lí, giữ gìn an ninh chính trị trong thời bình và hạn chế hậu quả tiến công hoà lực của địch khi có chiến tranh.

- Phải kết hợp chặt chẽ trong xây dựng kết cấu hạ tầng kinh tế với kết cấu hạ tầng của nền quốc phòng toàn dân. Gắn xây dựng kết cấu hạ tầng kinh tế với xây dựng các công trình phòng thủ, các thiết bị chiến trường, các công trình phòng thủ dân

sự...Về lâu dài, ở các thành phố, đô thị, các khu kinh tế tập trung, cần có quy hoạch từng bước xây dựng hệ thống "công trình ngầm lưỡng dụng". Phải bảo vệ, bảo tồn các địa hình, địa vật, các khu vực có giá trị về phòng thủ, khi bố trí các cơ sở sản xuất, các công trình kinh tế, phê duyệt dự án đầu tư nước ngoài. Khắc phục tình trạng chỉ chú ý quan tâm đến lợi thế, hiệu quả kinh tế trước mắt mà quên đi nhiệm vụ quốc phòng - an ninh và ngược lại khi bố trí các khu vực phòng thủ, các công trình quốc phòng, chỉ chú ý đến các yếu tố bảo đảm quốc phòng, an ninh mà không tính đến đến lợi ích kinh tế.

- Trong quá trình xây dựng các khu công nghiệp tập trung, đặc khu kinh tế phải có sự gắn kết với quy hoạch xây dựng lực lượng quốc phòng- an ninh, các tổ chức chính trị, đoàn thể ngay trong các tổ chức kinh tế đó. Lựa chọn đối tác đầu tư, bố trí xen kẽ, tạo thế đan cài lợi ích giữa các nhà đầu tư nước ngoài trong các khu công nghiệp, đặc khu kinh tế, khu chế xuất.

- Phải đáp ứng phục vụ nhu cầu dân sinh thời bình và cả cho việc chuẩn bị đáp ứng nhu cầu chi viện cho các chiến trường khi chiến tranh xảy ra.

Kết hợp phát triển kinh tế tại chỗ với xây dựng căn cứ hậu phương của từng vùng kinh tế trọng điểm để sẵn sàng chủ động di dời, sơ tán đến nơi an toàn khi có tình huống chiến tranh xâm lược.

b. Đối với vùng núi biên giới

Đặc điểm : Vùng núi biên giới của nước ta có chiều dài tiếp giáp với Trung Quốc, Lào, Campuchia.

Đây là địa bàn sinh sống chủ yếu của đồng bào dân tộc ít người, mật độ dân số thấp (trung bình khoảng 20 - 40 người/1km²), kinh tế chưa phát triển, trình độ dân trí thấp, đây là địa bàn hoạt động chủ yếu của lực lượng phản động trong chiến lược DBHB – BLLĐ. Vùng núi biên giới có tầm quan trọng đặc biệt trong chiến lược phòng thủ bảo vệ Tổ quốc. Trước đây các vùng này đã từng là căn cứ địa kháng chiến, hậu phương chiến lược của cả nước. Ngày nay, trong chiến lược bảo vệ Tổ quốc, các vùng núi biên giới vẫn là vùng chiến lược hết sức trọng yếu. Trong khi đó, ở đây còn nhiều khó khăn, yếu kém về kinh tế, văn hoá, xã hội, quốc phòng, an ninh dễ bị kẻ thù lợi dụng để lôi kéo, kích động đồng bào, thực hiện âm mưu chiến lược "diễn biến hoà bình", bạo loạn lật đổ, nhiều nơi tình hình rất phức tạp. Vì vậy, trước mắt cũng như lâu dài, việc kết hợp phát triển kinh tế với quốc phòng, an ninh ở vùng núi biên giới là cực kì quan trọng.

Việc kết hợp cần tập trung vào các nội dung sau:

- Phải quan tâm đầu tư phát triển kinh tế, củng cố quốc phòng, an ninh ở các vùng cửa khẩu, các vùng giáp biên giới với các nước.

- *Phải tổ chức tốt việc định canh, định cư tại chỗ và có chính sách phù hợp để động viên, điều chỉnh dân số từ các nơi khác đến vùng núi biên giới*

- Tập trung xây dựng các xã trọng điểm về kinh tế và quốc phòng, an ninh. Trước hết, cần tập trung xây dựng phát triển hệ thống hạ tầng cơ sở, mở mới và nâng cấp các tuyến đường dọc, ngang, các tuyến đường vành đai kinh tế.

- *Thực hiện tốt chương trình xoá đói, giảm nghèo, chương trình 135 về phát triển kinh tế - xã hội đối với các xã nghèo*

- Đối với những nơi có địa thế quan trọng, vùng sâu, vùng xa còn nhiều khó khăn, cần kết hợp mọi nguồn lực, mọi lực lượng của cả Trung ương và địa phương để cùng lo, cùng làm.

- Đặc biệt với các địa bàn chiến lược trọng yếu dọc sát biên giới, cần

có chính sách động viên và sử dụng lực lượng vũ trang, lực lượng quân đội làm nòng cốt xây dựng các khu kinh tế quốc phòng, hoặc các khu quốc phòng - kinh tế, nhằm tạo thế và lực mới cho phát triển kinh tế xã hội và tăng cường sức mạnh quốc phòng, an ninh.

c. Đối với vùng biển đảo

Phát triển mạnh kinh tế biển nhằm tăng cường tiềm lực kinh tế quốc gia và bảo vệ chủ quyền biển, đảo. Chú trọng phát triển các ngành công nghiệp dầu khí, đánh bắt xa bờ và hậu cần nghề cá, kinh tế hàng hải (kinh doanh dịch vụ cảng biển, đóng và sửa chữa tàu, vận tải biển), du lịch biển, đảo. Có cơ chế tạo bước đột phá về tăng trưởng và chuyển dịch cơ cấu kinh tế biển, thu hút mạnh hơn mọi nguồn lực đầu tư để phát triển kinh tế và bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu, khai thác tài nguyên biển, đảo một cách bền vững. Tập trung đầu tư, nâng cao hiệu quả hoạt động các khu kinh tế ven biển.(Văn kiện đại hội Đảng XII)

Đặc điểm: *Nước ta có vùng biển vừa dài vừa rộng, với diện tích hơn 1 triệu km² (gấp hơn 3 lần diện tích đất liền).*

- *Vùng biển đảo nước ta có nhiều tiềm năng về hải sản và khoáng sản,*

- *Là cửa ngõ thông thương giao lưu quốc tế, thu hút đầu tư nước ngoài*

Có khả năng phát triển một số ngành mũi nhọn của đất nước trong tương lai. Tuy nhiên, việc khai thác lợi thế đó của ta còn nhiều hạn chế, đặc biệt vùng biển đảo của ta hiện nay đang có nhiều tranh chấp rất phức tạp, chứa đựng nguy cơ đe dọa chủ quyền quốc gia, lợi ích dân tộc và rất dễ bùng nổ xung đột. Trong khi đó, chúng ta lại chưa có chiến lược tổng thể hoàn chỉnh về phát triển kinh tế biển và bảo vệ biển, đảo. Lực lượng và sức mạnh tổng hợp trên biển còn quá mỏng. Vì vậy, việc quan tâm thực hiện sự kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường quốc phòng, an ninh trên vùng biển, đảo là đòi hỏi bức bách và rất quan trọng cả trước mắt cũng như lâu dài, nhằm nhanh

chống tạo ra thế và lực đủ sức bảo vệ, làm chủ toàn diện vùng biển, đảo, góp phần thúc đẩy các ngành kinh tế biển phát triển nhanh làm giàu cho Tổ quốc.

Nội dung kết hợp cần tập trung vào các vấn đề sau:

- Tập trung trước hết vào xây dựng, hoàn thiện chiến lược phát triển kinh tế và xây dựng thể trận quốc phòng, an ninh bảo vệ biển, đảo trong tình hình mới,

làm cơ sở cho việc thực hiện kết hợp kinh tế xã hội với quốc phòng, an ninh một cách cơ bản, toàn diện, lâu dài.

- Xây dựng quy hoạch, kế hoạch từng bước đưa dân ra vùng ven biển và các tuyến đảo gần trước để có lực lượng xây dựng căn cứ hậu phương, trụ bám phát triển kinh tế và bảo vệ biển, đảo một cách vững chắc, lâu dài.

- Nhà nước phải có cơ chế chính sách thỏa đáng động viên, khích lệ dân ra đảo trụ bám làm ăn lâu dài.

- Phát triển các loại hình dịch vụ trên biển, đảo, tạo điều kiện cho dân bám trụ, sinh sống, làm ăn.

- Xây dựng cơ chế, chính sách tạo điều kiện mở rộng liên kết làm ăn kinh tế ở vùng biển, đảo thuộc chủ quyền nước ta với các nước phát triển,

nhằm tạo ra các đối tác đan xen lợi ích và đối tượng chống lại sự lấn lướt của các nước lớn. Thông qua đó, vừa thể hiện chủ quyền của nước ta, vừa hạn chế âm mưu bành trướng lấn chiếm biển đảo của các thế lực thù địch, tạo thế và lực để giải quyết hoà bình các tranh chấp trên biển, đảo.

- Chú trọng đầu tư phát triển chương trình đánh bắt xa bờ,

thông qua đó xây dựng lực lượng dân quân biển, các hải đoàn tự vệ của ngành Hàng hải, Cảnh sát biển, kiểm tra, kiểm soát, ngăn chặn kịp thời những hoạt động vi phạm chủ quyền biển, đảo của nước ta,... Xây dựng một số đơn vị kinh tế - quốc phòng mạnh trên biển, đảo để làm nòng cốt cho phát triển kinh tế biển và tạo thế bảo vệ biển, đảo vững chắc.

- Xây dựng phương án đối phó với các tình huống có thể xảy ra ở vùng biển, đảo

. Mạnh dạn đầu tư xây dựng lực lượng nòng cốt và thể trận phòng thủ trên biển, đảo, trước hết là phát triển và hiện đại hoá lực lượng Hải Quân nhân dân Việt Nam để đủ sức mạnh canh giữ, bảo vệ vùng biển, đảo.

3. Kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường, củng cố quốc phòng, an ninh trong các ngành, các lĩnh vực kinh tế chủ yếu

a. Kết hợp trong công nghiệp

Công nghiệp là ngành kinh tế quan trọng của quốc gia, cung cấp máy móc, nguyên nhiên liệu cho các ngành kinh tế khác và cho chính nó cũng như cho công nghiệp quốc phòng; sản xuất sản phẩm tiêu dùng cho xã hội, phục vụ xuất khẩu; sản

xuất ra vũ khí, trang thiết bị quân sự đáp ứng nhu cầu của hoạt động quốc phòng, an ninh.

Nội dung kết hợp kinh tế xã hội với quốc phòng, an ninh và đối ngoại trong phát triển công nghiệp là :

- *Kết hợp ngay từ khâu quy hoạch bố trí các đơn vị kinh tế của ngành công nghiệp.*

- *Bố trí một cách hợp lý trên các vùng lãnh thổ.*

+ *Tập trung đầu tư phát triển một số ngành công nghiệp liên quan đến quốc phòng(như cơ khí, chế tạo, điện tử, công nghiệp, điện tử kỹ thuật cao, luyện kim, hoá chất, đóng tàu) để vừa đáp ứng nhu cầu trang bị cơ giới cho nền kinh tế, vừa có thể sản xuất ra một số sản phẩm kỹ thuật công nghệ cao phục vụ quốc phòng, an ninh.*

- *Phát triển công nghiệp quốc gia theo hướng mỗi nhà máy, xí nghiệp vừa có thể sản xuất hàng dân dụng, vừa có thể sản xuất hàng quân sự. Kết hợp trong đầu tư nghiên cứu, sáng chế, chế tạo, sản xuất các mặt hàng có tính lưỡng dụng cao trong các nhà máy và ở một số cơ sở công nghiệp nặng.*

- *Các nhà máy công nghiệp quốc phòng trong thời bình, ngoài việc sản xuất ra hàng quân sự phải tham gia sản xuất hàng dân sự chất lượng cao, phục vụ tiêu dùng trong nước và xuất khẩu.*

Theo hướng trên, từ nay đến năm 2020, Nhà nước cần tập trung xây dựng một số nhà máy mũi nhọn, có thể tham gia nghiên cứu, sáng chế và sản xuất một số mặt hàng quân sự đáp ứng trang bị cho lực lượng vũ trang, trong đó tập trung vào một số ngành như cơ khí luyện kim, cơ khí chế tạo, điện tử, tin học, hoá dầu.

- *Mở rộng liên doanh, liên kết giữa ngành công nghiệp nước ta (bao gồm cả công nghiệp quốc phòng) với công nghiệp của các nước tiên tiến trên thế giới; ưu tiên những ngành, lĩnh vực có tính lưỡng dụng cao.*

- *Thực hiện chuyển giao công nghệ hai chiều, từ công nghiệp quốc phòng vào công nghiệp dân dụng và ngược lại.*

- *Phát triển hệ thống phòng không công nghiệp và phát triển lực lượng tự vệ để bảo vệ các nhà máy, xí nghiệp trong cả thời bình và thời chiến.*

b. Kết hợp trong nông, lâm, ngư nghiệp

Hiện nay nước ta vẫn còn hơn 70% dân số ở nông thôn và làm nghề nông, lâm, ngư nghiệp. Phần lớn lực lượng, của cải huy động cho xây dựng và bảo vệ Tổ quốc là từ khu vực này.

Phát triển nông nghiệp và kinh tế nông thôn gắn với xây dựng nông thôn mới

Xây dựng nền nông nghiệp theo hướng sản xuất hàng hoá lớn, ứng dụng công nghệ cao, nâng cao chất lượng sản phẩm, giá trị gia tăng, đẩy mạnh xuất khẩu.

Đẩy nhanh cơ cấu lại ngành nông nghiệp, xây dựng nền nông nghiệp phát triển toàn diện cả về nông, lâm nghiệp và thủy sản theo hướng hiện đại, bền vững, trên cơ sở phát huy lợi thế so sánh và tổ chức lại sản xuất, thúc đẩy ứng dụng sâu rộng khoa học - công nghệ, nhất là công nghệ sinh học, công nghệ thông tin vào sản xuất, quản lý nông nghiệp và đẩy nhanh công nghiệp hoá nông nghiệp, hiện đại hoá nông thôn để tăng năng suất, chất lượng, hiệu quả và sức cạnh tranh, bảo đảm vững chắc an ninh lương thực quốc gia cả trước mắt và lâu dài; nâng cao thu nhập và đời sống của nông dân. Khai thác lợi thế của nền nông nghiệp nhiệt đới, nâng cao giá trị gia tăng. Chú trọng đầu tư vùng trọng điểm sản xuất nông nghiệp. Có chính sách phù hợp để tích tụ, tập trung ruộng đất, thu hút mạnh các nguồn lực đầu tư phát triển nông nghiệp; từng bước hình thành các tổ hợp nông nghiệp - công nghiệp - dịch vụ công nghệ cao. Chuyển đổi cơ cấu kinh tế nông thôn gắn với xây dựng nông thôn mới và quá trình đô thị hoá một cách hợp lý, nâng cao chất lượng dịch vụ và kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội, thu hẹp khoảng cách về phát triển giữa đô thị và nông thôn, tăng cường kết nối nông thôn - đô thị, phối hợp các chương trình phát triển nông nghiệp, nông thôn với phát triển công nghiệp, dịch vụ và đô thị. Xác định vai trò hạt nhân của doanh nghiệp trong nông nghiệp, đẩy mạnh sắp xếp, đổi mới, nâng cao hiệu quả hoạt động của các doanh nghiệp nông, lâm nghiệp nhà nước; phát triển hợp tác xã kiểu mới; hình thành các vùng nguyên liệu gắn với chế biến và tiêu thụ. (Văn kiện đại hội Đảng XII)

Kết hợp phát triển kinh tế với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh trong các lĩnh vực này cần tập trung chú ý các vấn đề sau:

Kết hợp phải nhằm khai thác có hiệu quả tiềm năng đất, rừng, biển, đảo và lực lượng lao động để

- *Làm ra nhiều sản phẩm hàng hoá có giá trị cao phục vụ tiêu dùng trong nước, xuất khẩu và có lượng dự trữ dồi dào về mọi mặt cho quốc phòng, an ninh.*
- *Giải quyết tốt các vấn đề xã hội như xoá đói, giảm nghèo, nâng cao dân trí, chăm sóc sức khoẻ, đền ơn đáp nghĩa,*
- *Phải kết hợp gắn việc động viên đưa dân ra lập nghiệp ở các đảo để xây dựng các làng, xã, huyện đảo vững mạnh*
- *Đầu tư xây dựng phát triển các hợp tác xã, các đội tàu thuyền đánh cá xa bờ,*
- *Xây dựng lực lượng tự vệ, lực lượng dân quân biển, đảo;*
- *Phối hợp chặt chẽ với lực lượng Hải quân và Cảnh sát biển để bảo vệ biển, đảo.*
- *Phải đẩy mạnh phát triển trồng rừng gắn với công tác định canh định cư, xây dựng các cơ sở chính trị vững chắc ở các vùng rừng núi biên giới nước ta, đặc biệt là ở Tây Bắc, Tây Nguyên và Tây Nam Bộ.*

c. Kết hợp trong giao thông, bưu điện, y tế, khoa học - công nghệ, giáo dục và xây dựng cơ bản

Trong giao thông vận tải

- *Phát triển hệ thống giao thông vận tải đồng bộ cả đường bộ, đường sắt, đường không, đường sông, đường thủy, đáp ứng nhu cầu đi lại, vận chuyển hàng hoá trong nước và mở rộng giao lưu với bên ngoài.*

- Trong xây dựng các mạng đường bộ, cần chú trọng mở rộng, nâng cấp các tuyến trục đường Bắc - Nam với tuyến đường trục dọc Trường Sơn, đường Hồ Chí Minh. Từ các tuyến đường này phải phát triển các tuyến đường ngang, nối liền giữa các tuyến trục dọc với nhau và phát triển đến các huyện, xã trong cả nước, nhất là đến các xã vùng cao, vùng sâu, miền núi biên giới, xây dựng các tuyến đường vành đai biên giới.

- *Trong thiết kế, thi công các công trình giao thông vận tải, đặc biệt là các tuyến vận tải chiến lược, phải tính đến cả nhu cầu hoạt động thời bình và thời chiến, nhất là cho các phương tiện cơ động của lực lượng vũ trang có trọng tải và lưu lượng vận chuyển lớn, liên tục.*

- *Xây dựng kế hoạch động viên giao thông vận tải cho thời chiến.*

Việc mở rộng nâng cấp sân bay phải chú ý cả sân bay ở tuyến sau, ở sâu trong nội địa, sân bay giả chiến và có kế hoạch sử dụng cả đường cao tốc làm đường băng cất hạ cánh máy bay khi cần thiết trong chiến tranh.

- Trong bưu chính viễn thông

Phải kết hợp chặt chẽ giữa ngành bưu điện quốc gia với ngành thông tin quân đội, công an để phát triển hệ thống thông tin quốc gia hiện đại, đảm bảo nhanh chóng, chính xác, an toàn thông tin liên lạc phục vụ lãnh đạo chỉ huy, điều hành đất nước trong mọi tình huống, cả thời bình và thời chiến.

- *Có phương án thiết kế xây dựng và bảo vệ hệ thống thông tin liên lạc một cách vững chắc trong mọi tình huống.*

- *Xây dựng kế hoạch động viên thông tin liên lạc: chuẩn bị nhân lực và vật lực ngay từ thời bình phải tổ chức luyện tập chuẩn bị sẵn sàng chiến đấu cao để có thể huy động cho nhiệm vụ quốc phòng, an ninh khi cần thiết.*

- Trong xây dựng cơ bản

Đây là lĩnh vực sẽ có nhiều phát triển cả quy mô và trình độ trong quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước. Những công trình này không dễ gì có thể phá đi làm lại, cho nên việc thực hiện kết hợp trong ngành xây dựng phải được tiến hành ngay từ đầu, từ khảo sát điều tra, thiết kế, quy hoạch dự án đầu tư đến thi công xây dựng.

- *Khi xây dựng bất cứ công trình nào, ở đâu, quy mô nào cũng phải tính đến yếu tố tự bảo vệ và có thể chuyển hoá phục vụ được cả cho quốc phòng, an ninh, cho phòng thủ tác chiến và phòng thủ dân sự.*

- Khi xây dựng các thành phố đô thị, phải gắn với các khu vực phòng thủ địa phương, phải xây dựng các công trình ngầm (nhà cao tầng có tầng ngầm, giao thông có đường giao thông ngầm).

- Khi xây dựng các khu công nghiệp tập trung, các nhà máy, xí nghiệp lớn, quan trọng đều phải tính đến khả năng bảo vệ và di dời khi cần thiết. Nếu điều kiện cho phép, phải biết tận dụng các địa hình, địa vật sẵn có để tăng tính bảo vệ cho công trình. Hạn chế xâm phạm các địa hình có giá trị về phòng thủ quân sự, quốc phòng, bảo vệ Tổ quốc.

- Trong khoa học và công nghệ, giáo dục

Giáo dục là quốc sách hàng đầu. Phát triển giáo dục và đào tạo nhằm nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài. Chuyển mạnh quá trình giáo dục chủ yếu từ trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học; học đi đôi với hành, lý luận gắn với thực tiễn. Phát triển giáo dục và đào tạo phải gắn với nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, với tiến bộ khoa học và công nghệ, với quy hoạch và phát triển nguồn nhân lực.

Phấn đấu trong những năm tới, tạo chuyển biến căn bản, mạnh mẽ về chất lượng, hiệu quả giáo dục, đào tạo; đáp ứng ngày càng tốt hơn công cuộc xây dựng, bảo vệ Tổ quốc và nhu cầu học tập của nhân dân. Phấn đấu đến năm 2030, nền giáo dục Việt Nam đạt trình độ tiên tiến trong khu vực. Giáo dục con người Việt Nam phát triển toàn diện và phát huy tốt nhất tiềm năng, khả năng sáng tạo của mỗi cá nhân; yêu gia đình, yêu Tổ quốc, yêu đồng bào; sống tốt và làm việc hiệu quả. .(Văn kiện đại hội Đảng XII)

Đây là lĩnh vực đóng vai trò là nền tảng, động lực, là quốc sách hàng đầu đối với sự phát triển của quốc gia. Vì vậy, sự kết hợp là tất yếu, không chỉ là vấn đề cơ bản lâu dài mà còn là vấn đề cấp bách hiện nay.

Nội dung kết hợp cần tập trung vào :

- Phải phối hợp chặt chẽ và toàn diện hoạt động giữa các ngành khoa học và công nghệ then chốt của cả nước với các ngành khoa học của quốc phòng, an ninh

- Nghiên cứu ban hành chính sách khuyến khích các tổ chức, cá nhân có đề tài khoa học, dự án công nghệ và sản xuất các sản phẩm có ý nghĩa vừa phục vụ cho nhu cầu công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, vừa phục vụ nhu cầu quốc phòng, an ninh,

- Coi trọng giáo dục bồi dưỡng nhân lực, đào tạo nhân tài của đất nước,

- Trong lĩnh vực y tế

Coi trọng chăm sóc sức khoẻ nhân dân, công tác dân số - kế hoạch hoá gia đình, bảo vệ và chăm sóc sức khoẻ bà mẹ, trẻ em; xây dựng gia đình hạnh phúc.

Tiếp tục đổi mới, hoàn thiện chính sách dân số - kế hoạch hoá gia đình, chế độ thai sản, nghỉ dưỡng, khám chữa bệnh, bình đẳng giới. Thực hiện tốt chiến lược dân số, gia đình, chương trình hành động vì trẻ em..., đầu tư nâng cao chất lượng dân số, chỉ số

phát triển con người, bảo đảm cân bằng tỉ lệ giới tính khi sinh và quyền trẻ em. (Văn kiện đại hội Đảng XII)

Phối hợp, kết hợp chặt chẽ giữa ngành y tế dân sự với y tế quân sự trong nghiên cứu, ứng dụng, trong đào tạo nguồn nhân lực, trong khám chữa bệnh cho nhân dân, và lực lượng vũ trang

Xây dựng mô hình quân dân y kết hợp trên các địa bàn, đặc biệt là ở miền núi, biên giới, hải đảo.

- Xây dựng kế hoạch động viên y tế dân sự cho quân sự khi có chiến tranh xảy ra.

- Phát huy vai trò của y tế quân sự trong phòng chống, khám chữa bệnh cho nhân dân thời bình và thời chiến.

4: Kết hợp trong thực hiện nhiệm vụ chiến lược bảo vệ Tổ quốc

Kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh trong bảo vệ Tổ quốc là xuất phát từ mục tiêu, lực lượng và phương thức bảo vệ Tổ quốc, giữ gìn an ninh quốc gia trong tình hình mới.

Nội dung kết hợp cần chú ý:

- Tổ chức biên chế và bố trí lực lượng vũ trang phải phù hợp với điều kiện kinh tế và nhu cầu phòng thủ đất nước.

- Sử dụng tiết kiệm, hiệu quả nhân lực, tài chính, cơ sở vật chất kỹ thuật trong huấn luyện, chiến đấu và sẵn sàng chiến đấu của lực lượng vũ trang.

- Khai thác có hiệu quả tiềm năng, thế mạnh của quân đội, công an cho phát triển kinh tế xã hội.

Xây dựng, phát triển các khu kinh tế quốc phòng, các khu quốc phòng kinh tế trên các địa bàn miền núi biên giới, giúp đỡ nhân dân địa phương ổn định sản xuất, đời sống, phát triển kinh tế xã hội, củng cố quốc phòng - an ninh trên địa bàn. Tận dụng khả năng của công nghiệp quốc phòng trong thời bình để sản xuất hàng hoá dân sự phục vụ dân sinh và xuất khẩu. Thành lập các tổ, đội công tác trên từng lĩnh vực đưa về giúp đỡ các xã vùng sâu, vùng xa, vùng căn cứ cách mạng cũ phát triển kinh tế, quốc phòng, an ninh...

- Phát huy tốt vai trò tham mưu của các cơ quan quân sự, công an các cấp trong việc thẩm định, đánh giá các dự án đầu tư, nhất là các dự án đầu tư có vốn nước ngoài.

5: Kết hợp trong hoạt động đối ngoại

Bảo đảm lợi ích tối cao của quốc gia - dân tộc, trên cơ sở các nguyên tắc cơ bản của luật pháp quốc tế, bình đẳng và cùng có lợi, thực hiện nhất quán đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, hoà bình, hợp tác và phát triển; đa dạng hoá, đa phương hoá trong quan

hệ đối ngoại; chủ động và tích cực hội nhập quốc tế; là bạn, là đối tác tin cậy và thành viên có trách nhiệm của cộng đồng quốc tế. Trên cơ sở vừa hợp tác, vừa đấu tranh, hoạt động đối ngoại nhằm phục vụ mục tiêu giữ vững môi trường hoà bình, ổn định, tranh thủ tối đa các nguồn lực bên ngoài để phát triển đất nước, nâng cao đời sống nhân dân; bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, bảo vệ Đảng, Nhà nước, nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa; nâng cao vị thế, uy tín của đất nước và góp phần vào sự nghiệp hoà bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội trên thế giới.

Bảo đảm sự lãnh đạo thống nhất của Đảng, sự quản lý tập trung của Nhà nước đối với các hoạt động đối ngoại. Phối hợp chặt chẽ hoạt động đối ngoại của Đảng, ngoại giao nhà nước và ngoại giao nhân dân; giữa ngoại giao chính trị với ngoại giao kinh tế và ngoại giao văn hoá; giữa đối ngoại với quốc phòng, an ninh

Nội dung kết hợp phát triển kinh tế với tăng cường quốc phòng, an ninh trong lĩnh vực đối ngoại cần tập trung vào các lĩnh vực sau:

- *Mở rộng hoạt động đối ngoại phải quán triệt và thực hiện tốt nguyên tắc bình đẳng, cùng có lợi, tôn trọng độc lập, chủ quyền và không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau; giữ gìn bản sắc văn hoá dân tộc; giải quyết các tranh chấp bằng thương lượng hoà bình.*

- *Trong lĩnh vực kinh tế đối ngoại, phải kết hợp từ khâu lựa chọn đối tác. Phải lựa chọn được đối tác có ưu thế chế ngự cạnh tranh với các thế lực mạnh bên ngoài, làm hạn chế sự chống phá của các thế lực thù địch.*

- *Kết hợp trong việc phân bổ đầu tư vào ngành nào, địa bàn nào có lợi cho phát triển kinh tế, bảo đảm quốc phòng, an ninh của quốc gia. Khắc phục tình trạng chỉ thấy lợi ích kinh tế trước mắt mà không tính đến lợi ích lâu dài và nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc.*

III : MỘT SỐ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU THỰC HIỆN KẾT HỢP PHÁT TRIỂN KINH TẾ – XÃ HỘI GẮN VỚI TĂNG CƯỜNG CUNG CỐ QP - AN Ở NƯỚC TA HIỆN NAY:

1: Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng và hiệu lực quản lý nhà nước của chính quyền các cấp trong thực hiện kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh:

Vai trò lãnh đạo của các cấp uỷ đảng trong việc kết hợp được thể hiện ở chỗ :

- *Thường xuyên nắm vững chủ trương đường lối của Đảng, kịp thời đề ra những quyết định lãnh đạo ngành, địa phương mình, thực hiện kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng - an ninh một cách đúng đắn.*

- *Tổ chức tốt việc sơ kết, tổng kết rút kinh nghiệm kịp thời để bổ sung*

- *an ninh ở ngành, địa phương thuộc phạm vi lãnh đạo của các cấp uỷ đảng.*

Để nâng cao hiệu lực quản lý nhà nước của chính quyền các cấp trong kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường, củng cố quốc phòng - an ninh phải :

- Từng cấp phải làm đúng chức năng, nhiệm vụ theo quy định của pháp luật và Nghị định 119/2004/NĐ-CP của Chính phủ đã ban hành ngày 11/5/2004.

- Xây dựng và chỉ đạo thực hiện các quy hoạch, kế hoạch kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng - an ninh ở ngành, bộ, địa phương cơ sở của mình dài hạn và hàng năm.

2: Bồi dưỡng nâng cao kiến thức, kinh nghiệm kết hợp phát triển kinh tế – xã hội với tăng cường củng cố QP - AN cho các đối tượng:

Đây là giải pháp quan trọng hàng đầu và đang là đòi hỏi cấp thiết đối với cán bộ và nhân dân cả nước ta hiện nay.

- Đối tượng bồi dưỡng: phải phổ cập kiến thức quốc phòng – an ninh cho toàn dân nhưng trước hết phải tập trung vào đội ngũ cán bộ chủ trì các cấp, các bộ, ngành, đoàn thể từ Trung ương đến địa phương, cơ sở.

- Nội dung bồi dưỡng : phải căn cứ vào đối tượng, yêu cầu nhiệm vụ đặt ra để chọn lựa nội dung, chương trình bồi dưỡng cho phù hợp và thiết thực nhằm nâng cao cả kiến thức, kinh nghiệm và năng lực thực tiễn sát với cương vị đảm nhiệm với từng loại đối tượng và quần chúng nhân dân.

- Hình thức bồi dưỡng : phải kết hợp bồi dưỡng tại trường với tại chức, kết hợp lý thuyết với thực hành.

- Thông qua sinh hoạt chính trị, qua các cuộc diễn tập thực nghiệm, thực tế ở các bộ, ngành, địa phương

3: Xây dựng chiến lược tổng thể kết hợp phát triển kinh tế - xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh trong thời kì mới

Hiện nay, nước ta đã và đang xây dựng chiến lược phát triển kinh tế xã hội gắn với tăng cường củng cố quốc phòng - an ninh đến năm 2020. Thực tiễn cho thấy, sự vận dụng tính quy luật kinh tế, quốc phòng, an ninh và quán triệt quan điểm kết hợp của Đảng đã đề ra còn nhiều mâu thuẫn và bất cập do thiếu định hướng chiến lược cơ bản cả ở tầm vĩ mô và vi mô. Vì vậy, muốn kết hợp ngay từ đầu và trong suốt quá trình đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước một cách cơ bản và thống nhất trên phạm vi cả nước và từng địa phương, phải tiếp tục *xây dựng và hoàn chỉnh các quy hoạch và kế hoạch chiến lược tổng thể quốc gia về kết hợp phát triển kinh tế với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh*. Coi đó là một trong những khâu quan trọng hàng đầu để chỉ đạo, quản lý nhà nước, về kết hợp phát triển kinh tế với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh một cách có hiệu lực, hiệu quả.

Trong xây dựng quy hoạch, kế hoạch chiến lược tổng thể về kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh và đối ngoại trong thời kì mới, phải có sự *phối hợp đồng bộ giữa các bộ, ngành, địa phương từ khâu khảo sát, đánh giá các nguồn lực* (cả bên trong và bên ngoài). Trên cơ sở đó xác định mục tiêu, phương hướng phát triển và đề ra các chính sách đúng đắn, như : chính sách khai thác các nguồn lực; chính sách đầu tư và phân bổ đầu tư; chính sách điều động nhân lực, bố trí dân cư; chính sách ưu đãi khoa học và công nghệ lưỡng dụng....

4: Hoàn chỉnh hệ thống pháp luật, cơ chế chính sách có liên quan đến thực hiện kết hợp phát triển kinh tế - xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng - an ninh trong tình hình mới

Mọi chủ trương đường lối chính sách của Đảng và Nhà nước ta có liên quan đến kết hợp xây dựng đất nước và bảo vệ Tổ quốc, kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh đều phải được thể chế hoá thành luật pháp, pháp lệnh, nghị định, văn bản dưới luật một cách đồng bộ, thống nhất để quản lí và tổ chức thực hiện nghiêm túc có hiệu lực và hiệu quả trong cả nước.

Đảng và Nhà nước phải có chính sách khai thác các nguồn lực và vốn đầu tư cả trong và ngoài nước để thực hiện kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh; nhất là đối với các công trình trọng điểm, ở những địa bàn chiến lược trọng yếu như miền núi biên giới và hải đảo.

Việc xác lập cơ chế chính sách, bảo đảm ngân sách cho kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh cần được xây dựng theo quan điểm quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân. Các ngành, các cấp, các cơ sở sản xuất kinh doanh thuộc mọi thành phần kinh tế, các đoàn thể xã hội đều phải có nghĩa vụ chăm lo cho sự nghiệp xây dựng đất nước cũng như sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc. Việc phân bổ ngân sách đầu tư cho kết hợp phát triển kinh tế - xã hội gắn với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh phải theo hướng tập trung cho những mục tiêu chủ yếu, những công trình có tính lưỡng dụng cao đáp ứng cả cho phát triển kinh tế xã hội và củng cố quốc phòng – an ninh cả trước mắt và lâu dài.

Phải có chính sách khuyến khích lợi ích vật chất và tinh thần đối với các tổ chức, cá nhân, các nhà đầu tư (cả trong và ngoài nước) có các đề tài khoa học, các dự án công nghệ sản xuất, xây dựng có ý nghĩa lưỡng dụng hoá cao phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa trong thời kì mới.

5: Củng cố kiện toàn và phát huy vai trò tham mưu của cơ quan chuyên trách quốc phòng, an ninh các cấp

Căn cứ vào Nghị định 119/2004/NĐ-CP ngày 11/5/2004 của Chính phủ về Công tác quốc phòng ở các bộ, cơ quan ngang bộ, cơ quan trực thuộc chính phủ và các địa phương. Cần nghiên cứu bổ sung mở rộng thêm chức năng, nhiệm vụ của các cơ quan

chuyên trách quản lí nhà nước về quốc phòng, an ninh nói chung và về kết hợp phát triển kinh tế - xã hội gắn với tăng cường, củng cố quốc phòng, an ninh nói riêng trong thời kì mới.

Kết hợp chặt chẽ giữa chấn chỉnh, kiện toàn tổ chức với chăm lo bồi dưỡng nâng cao năng lực và trách nhiệm của các cơ quan và cán bộ chuyên trách làm tham mưu cho Đảng, Nhà nước về thực hiện kết hợp phát triển kinh tế - xã hội gắn với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh ngang tầm với nhiệm vụ trong thời kì mới.

Kết hợp phát triển kinh tế xã hội với tăng cường củng cố quốc phòng, an ninh là một tất yếu khách quan, một nội dung quan trọng trong đường lối phát triển đất nước của Đảng ta, nhằm thực hiện thắng lợi hai nhiệm vụ chiến lược: xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

Việc kết hợp được thực hiện trên tất cả các lĩnh vực của đời sống kinh tế và có sự phối hợp của các ngành, các cấp, dưới sự lãnh đạo của Đảng, quản lí của Nhà nước, tạo nên sức mạnh tổng hợp cho phát triển kinh tế xã hội, củng cố quốc phòng - an ninh.

Để thực hiện tốt việc kết hợp, cần quán triệt và thực hiện đồng bộ các giải pháp, trong đó phải quán triệt sâu sắc hai nhiệm vụ chiến lược của cách mạng Việt Nam cho toàn dân, nhất là cho học sinh, sinh viên - những người quyết định tương lai của đất nước. Quá trình kết hợp phải được triển khai có kế hoạch, có cơ chế chính sách cụ thể, chặt chẽ, đồng bộ.

Kết luận

Kết hợp kinh tế với quốc phòng, quốc phòng với kinh tế, quốc phòng với an ninh và đối ngoại là một trong những nội dung quan trọng của sự nghiệp củng cố quốc phòng, an ninh bảo vệ Tổ quốc, thực chất là thực hiện thắng lợi hai nhiệm vụ chiến lược cách mạng của nước ta. Kết hợp kinh tế với quốc phòng, quốc phòng với kinh tế, quốc phòng với an ninh và đối ngoại là đường lối, quan điểm xây dựng nền quốc phòng toàn dân thông qua các hoạt động kinh tế - xã hội, xây dựng đất nước lấy ổn định và phát triển mọi mặt đời sống xã hội làm nền tảng. Đây là một vấn đề trở thành truyền thống của dân tộc, phù hợp với đường lối xây dựng chủ nghĩa xã hội, đường lối quốc phòng toàn dân, chiến tranh nhân dân.

Kết hợp với kinh tế quốc phòng, quốc phòng với kinh tế quốc phòng với an ninh và đối ngoại là nhằm tạo nên sức mạnh tổng hợp để phát triển kinh tế củng cố quốc phòng, an ninh vững mạnh bảo vệ độc lập chủ quyền toàn vẹn đất nước và an ninh quốc gia, bảo vệ công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội và mọi thành quả cách mạng.

Trong tình hình hiện nay có nhiều vấn đề đặt ra phải giải quyết đòi hỏi chúng ta phải phát huy cao độ tinh thần tự lực, tự cường và tranh thủ điều kiện quốc tế để thực hiện công nghiệp hóa, hiện đại hóa, tạo ra cơ sở vật chất kỹ thuật cho chủ nghĩa

xã hội, bảo đảm ngày càng tốt hơn cho củng cố quốc phòng vững mạnh, bảo vệ vững chắc Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. đó là nhiệm vụ của toàn dân, toàn quân, của mọi ngành, mọi cấp đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng, điều hành của Nhà nước.

Là sinh viên Đại học Bách Khoa Hà Nội – những cán bộ khoa học kỹ thuật và nghiệp vụ tương lai của ngành, tích cực học tập, nghiên cứu nhận thức đúng đắn các nội dung trên, từ đó tích cực tham gia vào các hoạt động gắn kết các nhiệm vụ quốc phòng, an ninh với xây dựng phát triển mạng lưới công nghệ thông tin, truyền thông và bưu chính để tham gia xây dựng tiềm lực quốc phòng của ngành ngày càng vững mạnh góp phần bảo đảm sự lãnh đạo, chỉ đạo, chỉ huy thông tin liên lạc một cách chính xác, bí mật, kịp thời thông suốt thời bình cũng như thời chiến để thực hiện thắng lợi hai nhiệm vụ chiến lược là: Xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam XHCN.

BÀI 7

NGHỆ THUẬT QUÂN SỰ VIỆT NAM

Trong lịch sử đấu tranh dựng nước và giữ nước, ông cha ta luôn phải chống lại kẻ thù xâm lược lớn hơn nhiều lần về quân sự, kinh tế. Song, với lòng yêu nước, ý chí kiên cường, với cách đánh mưu trí, sáng tạo, cha ông ta đã đánh thắng tất cả kẻ thù xâm lược, viết nên những trang sử hào hùng của dân tộc như chiến thắng Bạch Đằng, Như Nguyệt, Chương Dương, Hàm Tử... Từ khi Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời, tinh thần yêu nước và cách đánh của quân dân ta lại được phát huy lên một tầm cao mới và đã đánh thắng hai kẻ thù xâm lược có tiềm lực kinh tế, quân sự mạnh hơn ta nhiều lần là thực dân Pháp và đế quốc Mĩ. Từ trong thực tiễn chống giặc ngoại xâm của dân tộc, đã hình thành nên nghệ thuật quân sự Việt Nam, đó là nghệ thuật chiến tranh nhân dân, thực hiện toàn dân đánh giặc. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, nghệ thuật quân sự Việt Nam không ngừng phát triển, góp phần thiết thực vào công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

I. TRUYỀN THỐNG VÀ NGHỆ THUẬT ĐÁNH GIẶC CỦA ÔNG CHA TA

1. Đất nước trong buổi đầu lịch sử

Cách đây mấy nghìn năm, từ khi các Vua Hùng mở nước Văn Lang, lịch sử dân tộc Việt Nam bắt đầu thời đại dựng nước và giữ nước. Do yêu cầu tự vệ trong chống giặc ngoại xâm và yêu cầu thu lợi của nền kinh tế nông nghiệp đã tác động mạnh mẽ đến sự hình thành của nhà nước trong buổi đầu lịch sử. Nhà nước Văn Lang là nhà nước đầu tiên của nước ta, có lãnh thổ khá rộng và vị trí địa lý quan trọng, bao gồm vùng Bắc Bộ và bắc Trung Bộ ngày nay, nằm trên đầu mối những đường giao thông qua bán đảo Đông Dương và vùng Đông Nam Á.

Nền văn minh sông Hồng còn gọi là văn minh Văn Lang, mà đỉnh cao là văn hoá Đông Sơn rực rỡ, thành quả đáng tự hào của thời đại Hùng Vương. Vào nửa sau thế kỷ thứ III trước công nguyên, nhân sự suy yếu của triều đại Hùng Vương cuối cùng, Thục Phán là một thủ lĩnh người Âu Việt đã thống nhất hai bộ tộc Lạc Việt và Âu Việt, thành lập nước Âu Lạc, dời đô từ Lâm Thao về Cổ Loa (Hà Nội). Nhà nước Âu Lạc kế thừa nhà nước Văn Lang trên mọi lĩnh vực.

Do có vị trí địa lý thuận lợi, nước ta luôn bị các thế lực ngoại xâm lược nhòm ngó. Sự xuất hiện các thế lực thù địch và âm mưu thôn tính mở rộng lãnh thổ của chúng là nguy cơ trực tiếp đe dọa vận mệnh đất nước ta. Do vậy, yêu cầu chống giặc ngoại xâm, bảo vệ độc lập và cuộc sống đã sớm xuất hiện trong lịch sử dân tộc ta. Người Việt muốn tồn tại, bảo vệ cuộc sống và nền văn hoá của mình chỉ có con đường duy nhất là đoàn kết đứng lên đánh giặc, giữ nước.

2: Những yếu tố tác động đến việc hình thành nghệ thuật đánh giặc của tổ tiên

a. Về địa lý

- Vị trí địa lý:

Việt Nam là một nước nằm trong khu vực Đông Nam Á, là cửa ngõ phía Đông Nam của châu Á, án ngữ đường biển từ Thái Bình Dương tới Ấn Độ Dương, có hệ thống giao thông thuận lợi (bộ, thủy) đảm bảo giao lưu trong khu vực châu Á và trên thế giới. Chính vì vậy kẻ thù (các triều đại Phong kiến phương Bắc) luôn nhòm ngó, đe dọa và tiến hành chiến tranh xâm lược nước ta. Lịch sử tổng kết: Kể từ kháng chiến chống Tần thế kỉ III TCN đến nay, đất nước ta đã tiến hành 18 cuộc chiến tranh giữ nước cùng hàng trăm cuộc khởi nghĩa và giải phóng dân tộc, là một trong những nước có số lần chiến tranh nhiều nhất trong lịch sử chiến tranh trên thế giới.

Do vậy: Vị trí địa lý là một trong những yếu tố tác động mạnh mẽ đến việc hình thành nên nghệ thuật đánh giặc của tổ tiên.

+ Địa hình:

Việt Nam là một đất nước có 3/4 diện tích là rừng núi, địa hình hiểm trở, sông ngòi nhiều, bờ biển dài dọc theo đất nước. Đặc biệt tuy là một đất nước nhỏ bé nhưng chúng ta thường xuyên phải chống lại các kẻ thù lớn mạnh (Trung Quốc, Mông Cổ). Để đánh thắng giặc ngoại xâm, tổ tiên ta đã biết lợi dụng địa hình để lập thế trận đánh giặc, tạo nên cách đánh bộ binh, thủy binh, tượng binh độc đáo (Bạch Đằng, Chi Lăng, khởi nghĩa Hai Bà Trưng...).

Nguyễn Trãi đã khái quát: “Quan hà bách nhị do thiên thiết”, nói lên vai trò của địa hình trong chiến tranh cũng như việc hình thành nên nghệ thuật đánh giặc của tổ tiên.

+ Khí hậu:

Việt Nam nằm trong khu vực khí hậu nhiệt đới, gió mùa, hằng năm thường bị ảnh hưởng rất lớn do hậu quả thiên tai mang lại. Chính vì vậy đã tạo nên con người Việt Nam có truyền thống đoàn kết trong lao động sản xuất và phòng chống thiên tai (Sơn Tinh – Thủy Tinh). Đây chính là nền tảng hình thành tinh thần đoàn kết đấu tranh chống giặc ngoại xâm, là yếu tố tạo nên sức mạnh đánh thắng kẻ thù.

Như vậy: Đặc điểm địa lý là yếu tố rất quan trọng, tác động trực tiếp đến sự hình thành nên nghệ thuật đánh giặc của tổ tiên.

b. Về kinh tế

Kinh tế nước ta lấy sản xuất nông nghiệp là chính trong đó trồng trọt chăn nuôi là chủ yếu, hình thức tự cung, tự cấp, trình độ canh tác thấp, quy mô nhỏ, tính chất phân tán. Trong quá trình phát triển, tổ tiên ta đã kết hợp chặt chẽ tư tưởng dựng nước phải đi đôi với giữ nước, thực hiện nhiều kế sách như "phù quốc, binh cường", "ngụ binh ư nông"...

Trong xây dựng đất nước, tổ tiên ta tích cực làm đường, đắp đê, đào sông ngòi để làm thủy lợi cải tạo ruộng đồng đẩy mạnh trồng trọt chăn nuôi, sản xuất các loại dụng cụ lao động, điều đó đã tạo điều kiện cho hoạt động quân sự khi có chiến tranh như việc tổ chức bố trí thế trận, cơ động lực lượng, cung cấp hậu cần....Đảm bảo cho mọi người đều tham gia đánh giặc và đánh giặc được lâu dài. Cho nên từ thời kỳ đầu giữ nước tổ tiên ta đã biết phát huy cách đánh nhỏ, lẻ, phân tán biết sử dụng và kết hợp các loại dụng cụ lao động, sản xuất ra các loại vũ khí (cung tên, chông bẫy) để đánh giặc bảo vệ đất nước.

c) Về chính trị, văn hóa – xã hội

- Chính trị:

Nước ta có 54 dân tộc anh em chung sống hòa thuận và cùng yêu nước thương nòi (Sự tích trăm trứng: Âu Cơ – Lạc Long Quân). Mỗi khi đất nước bị giặc xâm lăng thì cả nước đoàn kết đánh giặc cứu nước.

Tổ tiên ta sớm xây dựng nhà nước (Nhà nước Văn Lang thời vua Hùng Vương – thế kỉ VII TCN). Xác định chủ quyền lãnh thổ (Nam quốc sơn hà – Lý Thường Kiệt), đề ra pháp luật để quản lí đất nước, tổ chức ra lực lượng để bảo vệ đất nước, giúp cho Quốc thái dân an. Vua Lê Thánh Tông nói: “Phàm có nhà nước, tất có võ bị”. Quân đội ra đời từ rất sớm bởi vậy nghệ thuật đánh giặc cũng được hình thành.

- Văn hóa – xã hội:

Nước ta có nền văn hóa bản địa xuất hiện từ rất sớm: Nhà nước Văn Lang ra đời với một tổ chức chính trị xã hội phát triển, một nền văn hóa Đông Sơn nổi tiếng. Mỗi một vùng, miền, dân tộc, làng bản, nhà đều có phong tục tập quán riêng tạo nên một nền văn hóa phong phú đa dạng. Hơn 1000 năm Bắc thuộc nhưng chúng ta cũng không chịu khuất phục trước sự đồng hóa của kẻ thù.

Có thể nói: *Trong thời Bắc thuộc, người Việt bị mất nước chứ không mất làng. Một tác giả Phương Tây nhận xét: “Nước Việt qua thời Bắc thuộc như một tòa nhà bị thay đổi mặt tiền mà không bị thay đổi cấu trúc bên trong”.*

– Trong quá trình dựng nước và giữ nước, dân tộc ta xây dựng nên một nền văn hóa có truyền thống chung là:

- + Tinh thần đoàn kết yêu nước;
- + Lao động cần cù, sáng tạo;
- + Kiên cường bất khuất;
- + Truyền thống hiếu học.

Tóm lại: Đặc điểm về địa lý, kinh tế, chính trị, văn hóa – xã hội là những yếu tố tác động trực tiếp và có tính chất quyết định đến sự hình thành nghệ thuật đánh giặc của tổ tiên ta.

3: Các cuộc khởi nghĩa và chiến tranh chống xâm lược

- Những cuộc chiến tranh giữ nước đầu tiên:

Cuộc chiến tranh giữ nước đầu tiên mà sử sách ghi lại là cuộc kháng chiến chống quân Tần. Đó là cuộc kháng chiến lâu dài và gian khổ, từ năm 214 đến 208 TCN của nhân dân ta dưới sự lãnh đạo của vua Hùng và Thục Phán.

+ Sau cuộc kháng chiến chống Tần là cuộc kháng chiến của nhân dân Âu Lạc do An Dương Vương lãnh đạo chống chiến tranh xâm lược của Triệu Đà, từ năm 184 đến 179 trước công nguyên, nhưng bị thất bại. Từ đây, đất nước ta rơi vào thảm họa hơn một nghìn năm bị phong kiến Trung Hoa đô hộ (thời kì Bắc thuộc).

- Những cuộc khởi nghĩa và chiến tranh chống xâm lược giành và giữ độc lập từ thế kỷ thứ II trước công nguyên đến đầu thế kỷ thứ X

Trong hơn một nghìn năm (từ năm 179 trước công nguyên đến năm 938), nước ta liên tục bị các triều đại phong kiến phương Bắc từ nhà Triệu, nhà Hán, nhà Lương... đến nhà Tùy, nhà Đường đô hộ. Trong thời gian này, nhân dân ta đã nêu cao tinh thần bất khuất, kiên cường và bền bỉ, đấu tranh bảo tồn cuộc sống, giữ gìn, phát huy tinh hoa của nền văn hoá dân tộc và quyết đứng lên đấu tranh giành lại độc lập dân tộc.

+ Cuộc khởi nghĩa của hai Bà Trưng vào mùa xuân năm 40 đã giành được độc lập. Nền độc lập dân tộc được khôi phục và giữ vững trong ba năm.

+ Năm 248, Triệu Thị Trinh phát cờ khởi nghĩa. Nghĩa quân của người con gái núi Nưa (Triệu Sơn, Thanh Hoá) làm cho quân thù nhiều phen kinh hồn, bạt vía. Sau gần nửa năm chiến đấu khiến cho toàn thể Giao Châu đều chấn động. Mặc dù bà Triệu cùng nghĩa quân chiến đấu rất anh dũng, nhưng kẻ thù có sức mạnh vượt trội và đàn áp rất khốc liệt, nên khởi nghĩa bị thất bại.

+ Mùa xuân năm 542, phong trào yêu nước của người Việt lại bùng lên mạnh mẽ, rầm rộ. Dưới sự tổ chức và lãnh đạo của Lí Bôn, anh hùng hào kiệt bốn phương cùng toàn dân vùng lên lật đổ chính quyền của nhà Lương. Sau đó, nghĩa quân liên tiếp đánh thắng hai cuộc phản công của kẻ thù. Đầu năm 544, Lí Bôn lên ngôi hoàng đế (Lí Nam Đế), đặt quốc hiệu là Vạn Xuân.

+ Khởi nghĩa của Lí Tự Tiên và Đinh Kiến năm 687.

+ Khởi nghĩa của Mai Thúc Loan (Mai Hắc Đế) năm 722.

+ Khởi nghĩa của Phùng Hưng (Bố Cái Đại Vương) năm 766 đến 791.

+ Trước hành động phản bội của Kiều Công Tiễn và họa xâm lăng của quân Nam Hán, Ngô Quyền là một danh tướng của Dương Đình Nghệ đã đứng lên lãnh đạo quân dân ta, kiên quyết đánh giặc, bảo vệ chủ quyền dân tộc. Trận quyết chiến trên sông Bạch Đằng, Ngô Quyền cùng quân và dân ta đã nhấn chìm toàn bộ đoàn thuyền của quân Nam Hán, khiến tướng giặc Hoàng Thao phải bỏ mạng, vua Nam Hán phải bãi binh, chấm dứt hơn một nghìn năm Bắc thuộc, đất nước ta mở ra một kỷ nguyên mới trong lịch sử dân tộc, kỷ nguyên của độc lập, tự chủ.

- Các cuộc kháng chiến chống quân xâm lược từ thế kỷ X đến thế kỷ XVIII

+ Kháng chiến chống quân Tống lần thứ nhất năm 981 của nhà Tiền Lê

Thời nhà Đinh, công cuộc xây dựng đất nước đang được xúc tiến thì năm 979, Đinh Tiên Hoàng bị ám hại. Các thế lực thù địch trong và ngoài nước thừa dịp âm mưu lật đổ và thôn tính. Lúc bấy giờ, ở Trung quốc, nhà Tống đã thành lập và đang phát triển. So với Nam Hán, thì nhà Tống là một triều đại cường thịnh của một quốc gia phong kiến lớn nhất Châu Á đương thời. Nhân dịp suy yếu của nhà Đinh, nhà Tống quyết định phát động cuộc chiến tranh xâm lược Đại Cồ Việt (quốc hiệu của nước ta lúc đó). Trong khi vua Đinh còn trẻ, chưa đủ khả năng và uy tín tổ chức lãnh đạo cuộc kháng chiến, vì sự nghiệp bảo vệ độc lập dân tộc, triều thần và quân sĩ đã suy tôn Lê Hoàn, người đang giữ chức thập đạo tướng quân lên làm vua. Lê Hoàn lên ngôi, lập nên triều đại nhà Tiền Lê và đảm nhiệm sứ mạng lịch sử, tổ chức và lãnh đạo thắng lợi cuộc kháng chiến chống quân Tống.

+ Cuộc kháng chiến chống Tống lần thứ 2 (1075 - 1077) của nhà Lý

Tuy bị đại bại trong lần xâm lược năm 981, nhà Tống vẫn chưa chịu từ bỏ tham vọng xâm lược nước ta. Khoảng giữa thế kỷ XI, vua Tống Thần Tông ra lệnh chuẩn bị lực lượng đánh Đại Việt lần nữa, nhằm giành thắng lợi ở Đại Việt để tạo thế uy hiếp nước Liêu, nước Hạ. Trước nguy cơ xâm lược của nhà Tống, Lí Thường Kiệt, lúc đó nắm giữ binh quyền trực tiếp lãnh đạo kháng chiến, nhận thấy không thể để bị động đối phó, đợi quân giặc tiến công sang, mà phải chủ động tiến công trước để đẩy kẻ thù vào thế bị động. Với chủ trương thực hiện "tiên phát chế nhân", "Ngồi yên đợi giặc không bằng đem quân ra trước để chặn mũi nhọn của chúng", Lí Thường Kiệt đã chủ động đưa quân tiến công sang đất Tống tiêu diệt lực lượng ở các căn cứ xuất phát của kẻ thù, rồi rút về phòng thủ đất nước. Biết quân Tống thế nào cũng kéo quân sang phục thù, Lí Thường Kiệt đã cho khẩn trương chuẩn bị kháng chiến, xây dựng phòng tuyến Như Nguyệt để chặn giặc ; đồng thời, triển khai lực lượng, bố trí thế trận chống giặc ngoại xâm. Trận phản công Như Nguyệt (tháng 3/1077), quân và dân Đại Việt đã quét sạch quân xâm lược Tống ra khỏi biên cương của Tổ quốc.

+ Ba lần kháng chiến chống quân Nguyên của nhà Trần ở thế kỷ XIII

Từ năm 1225, Nhà Trần thay thế Nhà Lý đảm nhận sứ mệnh lãnh đạo công cuộc dựng nước và giữ nước (1226 - 1400), đã lãnh đạo nhân dân ta ba lần kháng chiến chống quân Nguyên, giành thắng lợi vẻ vang, bổ sung những nét đặc sắc vào nền nghệ thuật quân sự Việt Nam.

Cuộc kháng chiến lần thứ nhất vào năm 1258, quân và dân ta đã đánh thắng 3 vạn quân Nguyên.

Cuộc kháng chiến lần thứ hai vào năm 1285, quân và dân ta đã đánh thắng 60 vạn quân Nguyên.

Cuộc kháng chiến lần thứ ba vào năm 1287 - 1288, quân và dân ta đã đánh thắng 50 vạn quân Nguyên.

Trong vòng 30 năm (1258 - 1288), dân tộc ta phải liên tiếp ba lần đứng lên chống xâm lược. Kháng chiến chống quân Nguyên không chỉ là cuộc đọ sức quyết liệt giữa một đế quốc đầu sỏ mạnh nhất thế giới lúc đó với một dân tộc nhỏ bé nhưng kiên quyết đứng lên chống xâm lược để bảo vệ đất nước, mà còn là cuộc đấu tranh gay gắt về tài trí giữa hai nền nghệ thuật quân sự của Đại Việt và quân xâm lược Nguyên Mông.

+ Cuộc kháng chiến chống Minh do Hồ Quý Ly lãnh đạo (1400 - 1407).

Vào cuối thế kỷ XIV, triều đại nhà Trần từng bước suy tàn, Hồ Quý Ly là một quý tộc có thanh thế đã phế truất vua Trần, lập ra vương triều mới, triều đại nhà Hồ. Tháng 5/1406, dưới chiêu bài "phù Trần diệt Hồ", nhà Minh đã đưa quân xâm lược nước ta. Trong tác chiến, nhà Hồ quá thiên về phòng thủ, coi đó là phương thức cơ bản, dẫn đến sai lầm về chỉ đạo chiến lược. Mặt khác, không phát động được được toàn dân đánh giặc, tổ chức phản công chiến lược không đúng thời cơ, bị tổn thất nặng, nên bị thất bại. Đất nước ta một lần nữa bị phong kiến phương Bắc đô hộ.

+ Khởi nghĩa Lam Sơn và chiến tranh giải phóng dân tộc do Lê Lợi, Nguyễn Trãi lãnh đạo.

Mặc dù chiếm được Đại Việt, nhưng giặc Minh không khuất phục được dân tộc ta, các cuộc khởi nghĩa của các tầng lớp nhân dân yêu nước vẫn liên tiếp nổ ra, tiêu biểu là khởi nghĩa Lam Sơn. Sau 10 năm (1418 – 1427) chiến đấu bền bỉ, ngoan cường, cuộc khởi nghĩa Lam Sơn đã phát triển thành chiến tranh giải phóng, hoàn thành nhiệm vụ vẻ vang, quét sạch kẻ thù ra khỏi bờ cõi. Thắng lợi vĩ đại đó chứng tỏ nghệ thuật quân sự trong khởi nghĩa, chiến tranh giải phóng của cha ông ta đã đạt đến đỉnh cao và để lại nhiều bài học lịch sử quý giá.

+ Khởi nghĩa Tây Sơn và các cuộc kháng chiến chống quân Xiêm 1784 - 1785, kháng chiến chống quân xâm lược Mãn Thanh 1788 - 1789

Sau khi đánh thắng giặc Minh xâm lược, Lê Lợi lên ngôi, lập nên triều Hậu Lê (triều Lê Sơ), đây là giai đoạn hưng thịnh nhất của phong kiến Việt Nam. Nhưng thời gian hưng thịnh của đất nước không kéo dài, từ năm 1553 đến năm 1788 xảy ra cuộc nội chiến triền miên giữa các thế lực, mà điển hình nhất là vua Lê - chúa Trịnh. Trong thời gian đó, có nhiều cuộc khởi nghĩa nổ ra như khởi nghĩa của Nguyễn Hữu Cầu, khởi nghĩa Tây Sơn. Quân Tây Sơn tiến công vào Gia Định, hang ổ cuối cùng của nhà Nguyễn. Nhà Nguyễn phải sống lưu vong nhờ sự giúp đỡ của vua Xiêm (Thái Lan). Năm 1784, nhà Tây Sơn tiêu diệt 5 vạn quân Xiêm và tiến công ra Bắc, xoá bỏ giới tuyến sông Gianh, chấm dứt toàn bộ thế chế "vua Lê, chúa Trịnh". Năm 1788, trước nguy cơ xâm lược của 29 vạn quân Mãn Thanh, Nguyễn Huệ lên ngôi hoàng đế, lấy hiệu là Quang Trung và thực hiện cuộc hành quân thần tốc tiêu diệt 29 vạn quân xâm

lược vào mùa xuân Kỷ Dậu 1789. Tiếp theo là triều đại của Nguyễn ánh (Gia Long), Minh Mạng, Thiệu Trị, Tự Đức và Bảo Đại là ông vua cuối cùng của nhà nước phong kiến Việt Nam.

4: Nội dung nghệ thuật đánh giặc của tổ tiên

Lịch sử đã đặt ra cho dân tộc ta biết bao thử thách ngặt nghèo trong quá trình dựng nước và giữ nước. Nhưng với tinh thần độc lập, tự chủ, tự lực, tự cường, với truyền thống đoàn kết vươn lên trong đấu tranh và xây dựng, với tài thao lược kiệt xuất của cha ông, nhân dân ta đã vượt qua tất cả mọi trở ngại, chiến thắng mọi kẻ thù, bảo vệ vững chắc nền độc lập dân tộc. Từ trong thực tiễn chống giặc ngoại xâm, dân tộc ta đã hình thành nghệ thuật chiến tranh nhân dân, toàn dân đánh giặc, nghệ thuật lấy nhỏ thắng lớn, lấy ít địch nhiều, lấy chất lượng cao thắng số lượng đông. Trong quá trình đó, nghệ thuật quân sự Việt Nam từng bước phát triển và được thể hiện rất sinh động trong khởi nghĩa vũ trang, chiến tranh giải phóng, trên các phương diện tư tưởng chỉ đạo tác chiến, mưu kế đánh giặc....

a. Về tư tưởng chỉ đạo tác chiến

Giải phóng, bảo vệ đất nước là nhiệm vụ quan trọng, là mục tiêu cao nhất của các triều đại phong kiến trong chiến tranh giữ nước. Do đó, cha ông ta luôn nắm vững tư tưởng tiến công, coi đó như một quy luật để giành thắng lợi trong suốt quá trình chiến tranh. Thực hiện tiến công liên tục mọi lúc, mọi nơi, từ cục bộ đến toàn bộ, để quét sạch quân thù ra khỏi bờ cõi. Tư tưởng tiến công được xem như sợi chỉ đỏ xuyên suốt trong quá trình chuẩn bị và thực hành chiến tranh giữ nước. Tư tưởng đó thể hiện rất rõ trong đánh giá đúng kẻ thù, chủ động đề ra kế sách đánh, phòng, khẩn trương chuẩn bị lực lượng kháng chiến, tìm mọi biện pháp làm cho địch suy yếu, tạo ra thế và thời cơ có lợi để tiến hành phản công, tiến công.

Sử sách còn ghi lại, thời nhà Lí đã chủ động đánh bại kẻ thù ở phía Nam (quân Chiêm Thành), phá tan âm mưu liên kết của nhà Tống với Chiêm Thành. Trước nguy cơ xâm lược của nhà Tống, Lí Thường Kiệt đã sử dụng biện pháp "tiên phát chế nhân" chủ động tiến công trước để đẩy kẻ thù vào thế bị động. Ông đã tận dụng thế "thiên hiểm" của địa hình, xây dựng tuyến phòng thủ sông Như Nguyệt, thực hiện trận quyết chiến chiến lược, chủ động chặn và đánh địch từ xa để bảo vệ Thăng Long.

Vào thế kỷ XIII, các quốc gia châu Âu, châu Á đang run sợ trước vó ngựa của giặc Nguyên Mông, thì cả ba lần tiến quân xâm lược Đại Việt vào các năm 1258, 1285, 1288, giặc Nguyên đều thảm bại, mặc dù có số quân lớn hơn nhiều lần quân đội nhà Trần. Có được thắng lợi đó là do ta đã thực hiện toàn dân đánh giặc, "cả nước chung sức, trăm họ là binh", trong đó, tích cực chủ động tiến công giặc là tư tưởng chỉ đạo xuyên suốt trong các cuộc chiến tranh.

Trước đối tượng tác chiến là giặc Nguyên Mông có sức mạnh lớn hơn, ông cha ta đã kịp thời thay đổi phương thức tác chiến, tránh quyết chiến với địch khi chúng còn rất mạnh, chủ động rút lui chiến lược, bảo toàn lực lượng và tạo thế, thời cơ để phản công. Rút lui chiến lược, tạm nhường Thăng Long cho giặc trong một thời gian nhất định, là để bảo toàn lực lượng và đó là một nét độc đáo trong nghệ thuật tác chiến, chứ không phải là tư tưởng rút lui. Quân địch tạm chiếm được Thăng Long mà không chiếm được "Thủ đô" của kháng chiến, bởi vì chỉ chiếm được "thành không, nhà trống". Trong khoảng thời gian đó, quân đội nhà Trần và nhân dân cả nước đã tích cực tác chiến nhỏ lẻ, tiêu hao nhiều lực lượng địch, làm cho chúng rơi vào trạng thái "tiến thoái lưỡng nan", tạo thời cơ tốt nhất để phản công chiến lược, quét sạch quân thù ra khỏi đất nước (lần thứ nhất sau 9 ngày tính từ khi giặc Nguyên vào Thăng Long, lần thứ hai sau 5 tháng, lần thứ ba sau 3 tháng).

Đến thời Nguyễn Huệ, tư tưởng chủ động tiến công địch để giải phóng Thăng Long lại được phát triển lên một tầm cao mới. Với cách đánh táo bạo, thần tốc, bất ngờ và mãnh liệt, giải quyết chiến tranh nhanh gọn trong một đợt tổng giao chiến, Ông đã chủ động tiến công địch khi chúng còn rất mạnh (29 vạn quân Thanh và quân bán nước Lê Chiêu Thống) nhưng lại rất chủ quan, kiêu ngạo, thiếu phòng bị (quân Thanh và bè lũ bán nước đang chuẩn bị đón tết Kỷ Dậu năm 1789), do đó, đã giành thắng lợi trọn vẹn.

b. Về mưu kế đánh giặc

Mưu là để lừa địch, đánh vào chỗ yếu, chỗ sơ hở, chỗ ít phòng bị, làm cho chúng bị động, lúng túng đối phó. Kế là để điều địch theo ý định của ta, giành quyền chủ động, buộc chúng phải đánh theo cách đánh của ta. Trong các cuộc chiến tranh giải phóng, với ý chí kiên cường của dân tộc, triều đại nhà Lý, Trần, hậu Lê... đã tạo được thế trận chiến tranh nhân dân, thực hiện toàn dân đánh giặc, kết hợp các cách đánh, các lực lượng cùng đánh. Trong chống giặc ngoại xâm để bảo vệ đất nước, cha ông ta đã kết hợp chặt chẽ giữa quân triều đình, quân địa phương và dân binh, thổ binh các làng xã cùng đánh địch, làm cho lực lượng địch luôn bị phân tán, không thực hiện được hợp quân tại Thăng Long. Để bảo vệ Thăng Long, Lí Thường Kiệt đã xây dựng tuyến phòng ngự sông Cầu để chặn giặc, khi quân nhà Tống tiến công vượt sông không thành công phải chuyển vào phòng ngự, Ông đã dùng quân địa phương và dân binh liên tục quấy rối, làm cho địch mệt mỏi, căng thẳng, tạo thời cơ cho quân đội nhà Lý chuyển sang phản công giành thắng lợi hoàn toàn.

Kế sách đánh giặc của ông cha ta không những sáng tạo, mà còn hết sức mềm dẻo, khôn khéo đó là "biết tiến, biết thoái, biết công, biết thủ". Biết kết hợp chặt chẽ giữa tiến công quân sự với binh vận, ngoại giao, tạo thế mạnh cho ta, biết phá thế mạnh của giặc, trong đó tiến công quân sự luôn giữ vai trò quyết định. Lê Lợi, Nguyễn Trãi không những giỏi trong bày mưu, lập kế để đánh thắng giặc trên chiến trường, mà còn

thực hiện "muru phạt công tâm", đánh vào lòng người. Sau khi đánh tan đạo quân viện binh do Liễu Thăng chỉ huy, đã vây chặt thành Đông Quan, buộc Vương Thông phải đầu hàng vô điều kiện, nhưng các ông đã cấp thuyền, ngựa và lương thảo cho hàng binh nhà Minh về nước trong danh dự, để muôn đời dập tắt chiến tranh.

Ông cha ta đã phát triển muru, kế đánh giặc, biến cả nước thành một chiến trường, tạo ra một "thiên la, địa võng" để diệt địch. Làm cho "địch đông mà hoá ít, địch mạnh mà hoá yếu", đi đến đâu cũng bị đánh, luôn bị tập kích, phục kích, lực lượng bị tiêu hao, tiêu diệt, rơi vào trạng thái "tiến thoái lưỡng nan". Trong tác chiến, ông cha ta đã triệt để khoét sâu điểm yếu của địch là tác chiến ở chiến trường xa, tiếp tế khó khăn, nên đã tập trung triệt phá lương thảo, hậu cần của địch. Ngoài thực hiện kế "thanh dã", làm cho kẻ thù rơi vào trạng thái "người không có lương ăn, ngựa không có nước uống", quân đội nhà Trần tổ chức lực lượng đón đánh các lực lượng vận chuyển lương thực, hậu cần và đánh phá kho tàng của địch. Điển hình như đội quân của Trần Khánh Dư đã tiêu diệt toàn bộ đoàn thuyền lương của giặc do Trương Văn Hổ chỉ huy ở bến Vân Đồn, làm cho giặc Nguyên ở Thăng Long vô cùng hoảng loạn.

c. Nghệ thuật chiến tranh nhân dân, thực hiện toàn dân đánh giặc

Thực hiện toàn dân đánh giặc là một trong những nét độc đáo trong nghệ thuật quân sự của tổ tiên ta, được thể hiện cả trong khởi nghĩa và chiến tranh giải phóng.

Nét độc đáo đó xuất phát từ lòng yêu nước thương nòi của nhân dân ta, từ tính chất tự vệ, chính nghĩa của các cuộc kháng chiến. Hễ kẻ thù đụng đến nước ta, thì "vua tôi đồng lòng, anh em hoà mục, cả nước chung sức, trăm họ là binh", giữ vững quê hương, bảo vệ xã tắc.

Từ lời thề của hai Bà Trưng và nghĩa quân: "Một xin rửa sạch nước thù; Hai xin đem lại nghiệp xưa họ Hùng; Ba kéo oan ức lòng chồng; Bốn xin vền vẹn sở công lệnh này", đến Hịch tướng sĩ, Bình Ngô đại cáo, nghệ thuật "lấy đại nghĩa thắng hung tàn, lấy chí nhân thay cường bạo", nghệ thuật quân sự Việt Nam đã liên tục phát triển dựa trên nền tảng của chiến tranh nhân dân, thực hiện tốt đôi yếu thành mạnh, kết hợp lực, thế, thời, muru, để đạt mục đích là cùng giành lại và giữ vững chủ quyền đất nước với tư tưởng "dập tắt muôn đời chiến tranh", "đem lại thái bình muôn thuở".

Nội dung cơ bản của thực hiện toàn dân đánh giặc là : "Mỗi người dân là một người lính, đánh giặc theo cương vị, chức trách của mình. Mỗi thôn, xóm, bản, làng là một pháo đài diệt giặc. Cả nước là một chiến trường, tạo ra thế trận chiến tranh nhân dân liên hoàn, vững chắc làm cho địch đông mà hoá ít, mạnh mà hoá yếu, rơi vào trạng thái bị động, lúng túng và bị sa lầy".

Trong đánh giặc, ông cha ta đã tận dụng địa hình, xây dựng thế trận làng, nước vững chắc, vận dụng sáng tạo cách đánh của nhiều lực lượng, nhiều thứ quân. Vận dụng rộng rãi, sáng tạo nhiều hình thức đánh giặc để đạt hiệu quả cao như : phòng ngự

sông Cầu, phục kích Chi Lăng, phản công Chương Dương, Hàm Tử, tiến công Ngọc Hồi, Đống Đa...

b. Nghệ thuật lấy nhỏ đánh lớn, lấy ít địch nhiều, lấy yếu chống mạnh

Đây là nét đặc sắc và tất yếu trong nghệ thuật quân sự của ông cha ta, khi dân tộc ta luôn phải chống lại các đội quân xâm lược có quân số, vũ khí, trang bị lớn hơn nhiều lần. Nghệ thuật lấy nhỏ đánh lớn, lấy ít địch nhiều, lấy yếu chống mạnh chính là sản phẩm của lấy "thế" thắng "lực". Quy luật của chiến tranh là mạnh được, yếu thua, nhưng từ trong thực tiễn chống giặc ngoại xâm, cha ông ta đã sớm xác định đúng về sức mạnh trong chiến tranh, đó là : sức mạnh tổng hợp của nhiều yếu tố, chứ không thuần túy là sự so sánh, hơn kém về quân số, vũ khí của mỗi bên tham chiến.

Để chống lại 30 vạn quân xâm lược Tống (1077), nhà Lí trong khi chỉ có khoảng 10 vạn quân, Lí Thường Kiệt đã tận dụng được ưu thế địa hình và các yếu tố khác để tạo ra sức mạnh hơn địch và đánh thắng địch.

Thời nhà Trần có khoảng 15 vạn quân, chống lại giặc Nguyên - Mông, lần thứ 2 là 60 vạn, lần 3 là khoảng 50 vạn. Nhà Trần đã "lấy đoản binh để chế trường trận", hạn chế sức mạnh của giặc, để đánh thắng giặc.

Cuộc khởi nghĩa của Lam Sơn, quân số lúc cao nhất có khoảng 10 vạn, nhưng đã đánh thắng 80 vạn quân Minh xâm lược. Vì Lê Lợi, Nguyễn Trãi đã vận dụng "tránh thế ban mai, đánh lúc chiều tà" và vận dụng cách đánh "vây thành để diệt viện".

Trong cuộc kháng chiến chống quân Mãn Thanh xâm lược, nhà Tây Sơn có khoảng 10 vạn quân, nhưng đã đánh thắng 29 vạn quân xâm lược và quân bán nước Lê Chiêu Thống vì Nguyễn Huệ đã dùng lối đánh táo bạo, thần tốc, bất ngờ.

d. Nghệ thuật kết hợp đấu tranh giữa các mặt trận quân sự, chính trị, ngoại giao và binh vận

Chiến tranh là sự thử thách toàn diện đối với mỗi quốc gia trong tham chiến. Trong chống giặc ngoại xâm, ông cha ta đã biết kết hợp chặt chẽ các mặt trận nhằm tạo ra sức mạnh tổng hợp để đánh thắng kẻ thù. Mỗi mặt trận có vị trí, tác dụng khác nhau, nhưng cùng thống nhất ở mục đích tạo ra sức mạnh để giành thắng lợi trong chiến tranh.

Mặt trận chính trị nhằm cổ vũ tinh thần yêu nước của nhân dân, quy tụ sức mạnh đại đoàn kết dân tộc, là cơ sở để tạo ra sức mạnh quân sự.

Mặt trận quân sự là mặt trận quyết liệt nhất, thực hiện tiêu diệt sinh lực, phá huỷ phương tiện chiến tranh của địch, quyết định thắng lợi trực tiếp của chiến tranh, tạo đà, tạo thế cho các mặt trận khác phát triển.

Mặt trận ngoại giao có vị trí rất quan trọng, đề cao tính chính nghĩa của nhân dân ta, phân hoá, cô lập kẻ thù, tạo thế có lợi cho cuộc chiến. Mặt khác, mặt trận ngoại giao kết hợp với mặt trận quân sự, chính trị tạo ra thế có lợi để kết thúc chiến tranh

càng sớm càng tốt. Diễn hình: Lê Lợi, Nguyễn Trãi đã mở "Hội thề Đông Quan", cấp ngựa, thuyền, lương thảo cho hàng binh nhà Minh về nước trong danh dự, để muôn đời đập tắt chiến tranh.

Mặt trận binh vận để vận động làm tan dã hàng ngũ của giặc, góp phần quan trọng để hạn chế thấp nhất tổn thất của nhân dân ta trong chiến tranh.

e. Về nghệ thuật tổ chức và thực hành các trận đánh lớn

Trong các triều đại phong kiến, ông cha ta đã tổ chức và thực hành các trận đánh lớn để giải phóng đất nước, kết thúc chiến tranh. Thời nhà Lí có phòng ngự sông Cầu (Như Nguyệt), đây là một điển hình về kết hợp chặt chẽ hai hình thức tác chiến phòng ngự và phản công trên cả quy mô chiến lược, chiến thuật. Tác chiến phòng ngự ở Như Nguyệt không chỉ chặn đứng 30 vạn quân Tống, mà còn làm thất bại ý đồ đánh nhanh, thắng nhanh để chiếm Thăng Long của chúng, khiến quân địch phải chuyển từ chủ động tiến công sang bị động phòng ngự.

Thời nhà Trần, lần chống giặc Nguyên thứ 2, Trần Quốc Tuấn đã tổ chức một cuộc rút lui chiến lược, làm thất bại kế hoạch hợp vây của địch. Trong cuộc truy đuổi, giặc Nguyên không thực hiện được những đòn quyết chiến với chủ lực ta, trái lại, chúng vấp phải một cuộc chiến tranh của toàn dân Đại Việt. Do vậy, quân Nguyên đã sa vào tình trạng muốn đánh mà không đánh được, "lực càng yếu, thế càng suy", điều đó đã tạo ra thời cơ phản công cho quân ta.

Thời nhà hậu Lê, sau 10 năm bền bỉ, gian khổ, ngoan cường, cuộc khởi nghĩa Lam Sơn do Lê Lợi lãnh đạo đã hoàn thành nhiệm vụ vẻ vang giải phóng dân tộc, giải phóng Thăng Long. Thắng lợi đó là kết quả của nhiều yếu tố, trong đó nghệ thuật tổ chức và thực hành các trận đánh lớn giữ một vai trò rất quan trọng, đặc biệt ở giai đoạn cuối của chiến tranh. Trong chỉ đạo tác chiến, Lê Lợi và Nguyễn Trãi chủ trương "lánh chỗ thực, đánh chỗ hư, tránh nơi vững chắc, đánh nơi sơ hở". Khi nghe tin viện binh nhà Minh sắp sang, nhiều tướng sĩ yêu cầu Lê Lợi hạ gập thành Đông Quan (Thăng Long) để diệt trừ nội ứng, rồi sau đó sẽ dốc toàn lực để đánh viện binh. Lê Lợi đã phân tích một cách sáng suốt và quyết định: "Đánh thành là hạ sách...Sao bằng nuôi dưỡng sức quân, giữ lấy nhuệ khí để đợi viện binh của giặc. Viện binh bị phá thì thành tất phải hàng. Làm một việc mà được cả hai, đó mới là kế sách vẹn toàn". Việc lựa chọn rất đúng mục tiêu tiến công chiến lược và kiệt xuất trong tổ chức, thực hành trận quyết chiến Xương Giang - Chi Lăng, buộc lũ giặc Vương Thông trong thành Đông Quan không đánh mà bị bắt đã chứng tỏ tài năng quân sự xuất sắc của ông trong tổ chức và thực hành các trận đánh lớn của ông cha ta.

Nghệ thuật quân sự của Nguyễn Huệ và quân Tây Sơn được biểu hiện tập trung nhất, rực rỡ nhất trong việc tổ chức và thực hành các trận quyết chiến chiến lược, đặc biệt là giải phóng Thăng Long trong mùa xuân Kỷ Dậu 1789. Khi chọn đánh vào Thăng Long, là địa bàn tập trung hầu hết quân địch, là nơi bộ chỉ huy quân Thanh và

triều đình Lê Chiêu Thống, Nguyễn Huệ đã nhìn thấy rất rõ trong cái mạnh của địch, chúng bộc lộ những điểm yếu và sơ hở. Điểm yếu cơ bản của quân tướng nhà Thanh là rất chủ quan, ngạo mạn, cho rằng, Tây Sơn không dám và không thể tiến công chúng, do đó thế trận rất lỏng lẻo.

Trong thực hành tác chiến, Nguyễn Huệ đã thiết lập một hệ thống tổ chức hành quân đạt hiệu quả tối đa, khiến quân địch hoàn toàn bị động. Trong cách đánh, Nguyễn Huệ rất chú trọng hợp vây chiến dịch, chiến thuật và tiến công địch bằng các đòn thọc sâu, hiểm hóc. Đây vừa là nghệ thuật kết hợp tiến công chính diện với bên sườn, vừa là tiến hành nhiều trận đánh diễn ra đồng thời, liên tiếp, nhanh mạnh, bất ngờ, khiến địch không thể ứng cứu được cho nhau và nhanh chóng thất bại.

II. NGHỆ THUẬT QUÂN SỰ VIỆT NAM TỪ KHI CÓ ĐẢNG LÃNH ĐẠO

Kế thừa, phát triển nghệ thuật đánh giặc của tổ tiên, nghệ thuật quân sự Việt Nam dưới sự lãnh đạo của Đảng đã không ngừng phát triển, gắn liền với thắng lợi của hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ. Nghệ thuật quân sự Việt Nam gồm ba bộ phận hợp thành : Chiến lược quân sự, nghệ thuật chiến dịch và chiến thuật. Ba bộ phận của nghệ thuật quân sự là một thể thống nhất có quan hệ biện chứng chặt chẽ, thúc đẩy nhau phát triển, trong đó chiến lược quân sự đóng vai trò chủ đạo.

1: Cơ sở hình thành nghệ thuật quân sự Việt Nam

a. Truyền thống đánh giặc của tổ tiên

Trải qua mấy nghìn năm chống giặc ngoại xâm, nghệ thuật quân sự của tổ tiên đã hình thành và không ngừng phát triển, trở thành những bài học vô giá cho các thế hệ sau. Nhiều tư tưởng quân sự kiệt xuất như : "Bình thư yếu lược", "Hồ trướng khu cơ", "Bình Ngô đại cáo" ; những trận đánh điển hình như : Như Nguyệt, Chi Lăng, Tây Kết, Ngọc Hồi, Đống Đa...đã để lại những kinh nghiệm quý giá. Kinh nghiệm truyền thống đó là cơ sở để toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta kế thừa, vận dụng, phát triển trong cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ và trong công cuộc bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa.

b. Chủ nghĩa Mác - Lênin về chiến tranh, quân đội và bảo vệ Tổ quốc

Đảng Cộng sản Việt Nam lấy chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam cho mọi hành động. Học thuyết chiến tranh, quân đội, bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa và kinh nghiệm nghệ thuật quân sự được đúc rút qua các cuộc chiến tranh do C.Mác, Ph.Ăngghen, V.I. Lênin tổng kết, là cơ sở để Đảng ta vận dụng, định ra đường lối quân sự trong khởi nghĩa vũ trang, chiến tranh giải phóng ở Việt Nam.

c. Tư tưởng quân sự Hồ Chí Minh

Tư tưởng quân sự Hồ Chí Minh là sự tiếp thu, kế thừa truyền thống đánh giặc của tổ tiên, vận dụng lí luận Mác - Lênin về quân sự, kinh nghiệm của các nước trên thế giới vào thực tiễn cách mạng Việt Nam, là cơ sở cho sự hình thành và phát triển Nghệ thuật quân sự Việt Nam.

Hồ Chí Minh đã từng biên dịch " Binh pháp Tôn Tử", viết về "kinh nghiệm du kích Tàu", "du kích Nga"..., phát triển nguyên tắc chiến đấu tiến công, chiến đấu phòng ngự...qua các thời kì đấu tranh cách mạng. Hồ Chí Minh và Đảng ta đã đề ra phương châm chỉ đạo chiến tranh, phương thức tác chiến chiến lược, nắm bắt đúng thời cơ, đưa chiến tranh Việt Nam kết thúc thắng lợi.

2: Nội dung nghệ thuật quân sự Việt Nam từ khi có Đảng lãnh đạo

a. Chiến lược quân sự

Chiến lược quân sự là tổng thể phương châm, chính sách và mưu lược được hoạch định để ngăn ngừa và sẵn sàng tiến hành chiến tranh (xung đột vũ trang) thắng lợi; bộ phận hợp thành (quan trọng nhất) có tác dụng chủ đạo trong nghệ thuật quân sự.

Trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mĩ, chiến lược quân sự Việt Nam đã thể hiện các nội dung chủ yếu sau.

+ Xác định đúng kẻ thù, đúng đối tượng tác chiến

Đây là vấn đề quan trọng của chiến tranh cách mạng, nhiệm vụ của chiến lược quân sự phải xác định chính xác để từ đó có đối sách và phương thức đối phó hiệu quả nhất. Thực tiễn ở nước ta sau Cách mạng Tháng Tám năm 1945, lúc đó xuất hiện nhiều kẻ thù : quân đội Anh, Tưởng, ần Độ, Nhật và quân Pháp. Tất cả kẻ thù trên đều cùng chung một mục đích là tiêu diệt nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hoà non trẻ. Trước tình hình đó, Đảng ta xác định kẻ thù nguy hiểm, trực tiếp của cách mạng Việt Nam là thực dân Pháp. Đây là tư duy chính xác và khoa học của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh trong thời điểm lịch sử "ngàn cân treo sợi tóc". Từ đó, đối tượng tác chiến của quân và dân ta là quân đội Pháp xâm lược.

Sau chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ, khi đế quốc Mĩ không chịu kí hiệp định Giơnevơ, tạo cơ áp đặt chủ nghĩa thực dân mới ở miền Nam Việt Nam, ngay từ tháng 9/ 1954, Đảng ta đã nhận định, đế quốc Mĩ đang dần trở thành kẻ thù trực tiếp, nguy hiểm của nhân dân Việt Nam, Lào, Campuchia. Đây là sự phán đoán chính xác trong xác định kẻ thù của cách mạng nói chung, của chiến lược quân sự nói riêng.

+ Đánh giá đúng kẻ thù

Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phân tích, đánh giá đúng mạnh, yếu của kẻ thù. Bước vào kháng chiến chống Pháp, so sánh lực lượng địch, ta hết sức chênh lệch, nhưng với phương pháp xem xét biện chứng, Đảng ta đã phân tích, chỉ ra sự phát triển trong so sánh lực lượng và cho rằng : "Lực lượng của Pháp như mặt trời lúc hoàng hôn, hóng hách lắm nhưng đã gần tắt nghỉ" còn "lực lượng của ta ngày càng thêm mạnh,

như suối mới chảy, như lửa mới nhen, chỉ có tiến...". Đối với đế quốc Mĩ, dù có quân đông, súng tốt, tiền nhiều, nhưng chúng có điểm yếu chí mạng là đi xâm lược, bị nhân dân thế giới và ngay cả nhân dân nước Mĩ phản đối, Đảng ta đã đánh giá đúng kẻ thù, đưa ra nhận định "Mĩ giàu nhưng không mạnh", đây là một tư duy chính xác, khoa học vượt trên mọi tư duy của thời đại trong thời điểm lịch sử. Từ những nhận định trên của Đảng ta, chiến lược quân sự Việt Nam đã tiếp thêm sức mạnh cho nhân dân ta quyết tâm đánh Mĩ và biết thắng Mĩ.

+ Mở đầu và kết thúc chiến tranh đúng lúc

Mở đầu và kết thúc chiến tranh đúng lúc là một vấn đề mang tính nghệ thuật cao trong chỉ đạo chiến tranh của Đảng ta, nhằm giành thắng lợi trọn vẹn nhất nhưng hạn chế tổn thất đến mức thấp nhất.

Mở đầu chiến tranh

Trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mĩ, chúng ta mở đầu chiến tranh đều vào những thời điểm thoả mãn mọi điều kiện của hoàn cảnh lịch sử, do đó có sức lôi cuốn toàn dân tộc và có sức thuyết phục trên trường quốc tế mạnh mẽ. Trong kháng chiến chống Pháp, mở đầu chiến tranh vào ngày 19/12/1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến, đây là thời điểm ta không thể lùi được nữa sau các hành động thiện chí nhằm ngăn ngừa, không để chiến tranh xảy ra...

Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: "... Chúng ta muốn hoà bình, chúng ta phải nhân nhượng. Nhưng chúng ta càng nhân nhượng, giặc Pháp càng lấn tới vì chúng quyết tâm cướp nước ta một lần nữa...". Trong cuộc kháng chiến chống Mĩ, Đảng ta đã chọn đúng thời điểm sau năm 1960, chuyển từ khởi nghĩa từng phần lên chiến tranh cách mạng, cách mạng miền Nam đã có bước trưởng thành, đây là thời điểm sau đồng khởi và không cho Mĩ tạo cơ hội phá hoại công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc).

Trong kháng chiến chống Pháp, chúng ta chọn thời điểm sau khi giành thắng lợi ở chiến dịch Điện Biên Phủ. Trong kháng chiến chống Mĩ, ta chọn thời điểm, kết thúc thắng lợi chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử. Tại các thời điểm đó, thế và lực cách mạng đều mạnh, có đủ điều kiện để quyết định kết thúc chiến tranh, tự quyết định vận mệnh của đất nước, mà không phụ thuộc vào những yếu tố tác động khách quan.

+ Phương châm tiến hành chiến tranh

Để chống lại chiến tranh xâm lược của những kẻ thù có sức mạnh hơn ta nhiều lần về kinh tế, quân sự, khoa học, công nghệ, Đảng ta chỉ đạo tiến hành chiến tranh nhân dân, thực hiện toàn dân đánh giặc, đánh giặc toàn diện trên tất cả các mặt trận quân sự, chính trị, kinh tế, văn hoá, ngoại giao..., trong đó, mặt trận quân sự giữ vai trò quyết định nhất. Đảng ta chỉ đạo tiến hành chiến tranh với tinh thần "tự lực cánh sinh, đánh lâu dài, dựa vào sức mình là chính", nhưng kháng chiến lâu dài không đồng nghĩa

với kéo dài vô thời hạn, mà phải biết lựa chọn thời điểm có lợi nhất để kết thúc chiến tranh càng sớm càng tốt.

+ *Phương thức tiến hành chiến tranh*

Cuộc chiến tranh chống quân xâm lược nước ta là chiến tranh cách mạng, chính nghĩa và tự vệ. Do đó, Đảng ta chỉ đạo : phương thức tiến hành chiến tranh là chiến tranh nhân dân kết hợp giữa địa phương với các binh đoàn chủ lực, kết hợp chặt chẽ tiến công địch bằng hai lực lượng chính trị, quân sự ; bằng ba mũi giáp công quân sự, chính trị, binh vận ; trên cả ba vùng chiến lược : rừng núi, nông thôn đồng bằng và đô thị, làm cho địch bị động, lúng túng trong đối phó, dẫn đến sai lầm về chiến lược, sa lầy về chiến thuật và thất bại.

Như vậy chiến lược quân sự Việt Nam trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mĩ đã phát triển cao, giải quyết thành công nhiều vấn đề lí luận, thực tiễn chiến tranh, thực sự trở thành bộ phận chủ đạo của NTQS Việt Nam, góp phần quan trọng đưa hai cuộc kháng chiến của quân và dân ta đi đến thắng lợi.

b. Nghệ thuật chiến dịch

"Nghệ thuật chiến dịch, là lí luận và thực tiễn chuẩn bị, thực hành chiến dịch và các hoạt động tác chiến tương đương; bộ phận hợp thành của nghệ thuật quân sự, khâu nối liền giữa chiến lược quân sự và chiến thuật."

Chiến dịch hình thành trong kháng chiến chống Pháp, được đánh dấu bằng chiến dịch Việt Bắc - Thu Đông 1947. Trong kháng chiến chống Pháp, ta đã tiến hành hơn 40 chiến dịch ở các quy mô khác nhau là hơn 50 chiến dịch trong kháng chiến chống Mĩ. Sự hình thành chiến dịch và phát triển của nghệ thuật chiến dịch, bộ phận hợp thành của nghệ thuật quân sự Việt Nam là toàn diện, tập trung những vấn đề chủ yếu sau.

+ *Loại hình chiến dịch*

Trong kháng chiến chống Pháp, chống Mĩ, Quân đội nhân dân Việt Nam và các lực lượng vũ trang đã tổ chức và thực hành các loại hình chiến dịch :

Chiến dịch tiến công. Ví dụ : Chiến dịch Điện Biên Phủ năm 1954, chiến dịch tiến công Tây Nguyên, chiến dịch Hồ Chí Minh trong cuộc Tổng tiến công và nổi dậy xuân 1975.

Chiến dịch phản công. Ví dụ: chiến dịch phản công Việt Bắc năm 1947, chiến dịch phản công đường số 9 - Nam Lào năm 1971.

Chiến dịch phòng ngự. Ví dụ chiến dịch phòng ngự Quảng Trị năm 1972, phòng ngự cánh đồng Chum - Xiêng Khoảng (Lào) năm 1972.

Chiến dịch phòng không, như chiến dịch phòng không Hà Nội 1972.

Chiến dịch tiến công tổng hợp, như chiến dịch tiến công tổng hợp Khu 8.

+ *Quy mô chiến dịch*

Trong kháng chiến chống Pháp, chống Mĩ, quy mô chiến dịch được phát triển cả về số lượng và chất lượng.

Những ngày đầu kháng chiến chống Pháp, quy mô chiến dịch của ta còn rất nhỏ bé, lực lượng tham gia từ 1 đến 3 trung đoàn, vũ khí, trang bị chiến đấu thô sơ. Đến cuối cuộc kháng chiến chống Pháp, trong chiến dịch Điện Biên Phủ, lực lượng tham gia đã lên tới 5 đại đoàn cùng nhiều lực lượng khác.

Trong kháng chiến chống Mĩ, giai đoạn đầu lực lượng chỉ có từ 1 đến 2 trung đoàn, sau đó phát triển đến sư đoàn. Đến cuối cuộc kháng chiến, đặc biệt là chiến dịch Hồ Chí Minh, lực lượng bộ binh là 5 quân đoàn và nhiều binh chủng, quân chủng khác, phối hợp chặt chẽ với nổi dậy của quần chúng. Trong hai cuộc kháng chiến, ở những giai đoạn đầu, các chiến dịch diễn ra chủ yếu ở địa hình rừng núi, nhưng giai đoạn cuối đã diễn ra trên tất cả địa hình để nhanh chóng kết thúc chiến tranh.

+ Nghệ thuật chiến dịch là cách đánh chiến dịch

Thời kì đầu, do so sánh lực lượng giữa ta và địch rất chênh lệch, bộ đội ta mới có kinh nghiệm chiến đấu những trận đánh đơn lẻ, chưa có kinh nghiệm tác chiến ở quy mô chiến dịch. Nhưng từ trong thực tiễn chiến tranh, trình độ chỉ huy và thực hành tác chiến của bộ đội ta đã ngày càng trưởng thành. Từ chiến dịch Việt Bắc 1947 đến chiến dịch Biên giới 1950 và đặc biệt là chiến dịch Điện Biên Phủ, nghệ thuật chiến dịch đã có bước phát triển vượt bậc như: Nghệ thuật lựa chọn khu vực tác chiến chủ yếu, nghệ thuật chuẩn bị thế trận chiến dịch, nghệ thuật tập trung ưu thế lực lượng bảo đảm đánh chắc thắng trận mở màn chiến dịch, nghệ thuật xử trí chính xác các tình huống trong tác chiến chiến dịch...

Trong chiến dịch Điện Biên Phủ, nghệ thuật chiến dịch đã có bước phát triển vượt bậc, đó là: Xác định đúng phương châm tác chiến chiến dịch, việc thay đổi phương châm tác chiến từ "đánh nhanh, thắng nhanh" sang "đánh chắc, tiến chắc" thể hiện sự phân tích khoa học, khách quan tình hình địch, ta và địa hình. Xây dựng thế trận chiến dịch vững chắc, thực hiện bao vây rộng lớn, chia cắt và cô lập Điện Biên Phủ với các chiến trường khác. Phát huy cao nhất sức mạnh tác chiến hiệp đồng các binh chủng, tập trung ưu thế binh hỏa lực đánh dứt điểm từng trận then chốt, tiêu diệt từng bộ phận địch, phá vỡ từng mảng phòng ngự của chúng. Vận dụng sáng tạo cách đánh chiến dịch, dựa vào hệ thống trận địa, thực hành vây hãm kết hợp với đột phá, kết hợp đánh chính diện với các mũi thọc sâu, luồn sâu, tạo thế chia cắt địch; kết hợp các đợt đánh lớn, đánh vừa và thường xuyên vây lấn, ngày càng siết chặt vòng vây, tạo thời cơ thực hành tổng công kích tiêu diệt toàn bộ quân địch.

Trong kháng chiến chống Mĩ, nghệ thuật chiến dịch đã kế thừa những kinh nghiệm của kháng chiến chống Pháp và nâng lên một tầm cao mới. Nghệ thuật chiến dịch đã chỉ đạo chiến thuật đánh bại tất cả các chiến lược quân sự, biện pháp, thủ đoạn tác chiến của quân Mĩ, ngụy và chư hầu. Đặc biệt, trong cuộc Tổng tiến công và nổi

dậy mùa xuân 1975, nghệ thuật chiến dịch đã có bước phát triển nhảy vọt, được thể hiện ở các nội dung sau :

Nghệ thuật tạo ưu thế lực lượng, đảm bảo đánh địch trên thế mạnh, hình thành sức mạnh áp đảo địch trong chiến dịch. Nghệ thuật vận dụng sáng tạo cách đánh chiến dịch (vận dụng hai cách đánh lần lượt và đồng loạt). Nghệ thuật phát huy sức mạnh của các binh chủng, quân chủng trong tác chiến hiệp đồng quy mô lớn. Nghệ thuật kết hợp tiến công với nổi dậy, phối hợp tác chiến ba thứ quân, lấy đòn đánh lớn của chủ lực làm trung tâm phối hợp. Nghệ thuật chỉ đạo vận dụng chiến thuật sáng tạo để thực hiện thắng lợi nhiệm vụ chiến dịch. Nghệ thuật khuếch trương kết quả của trận then chốt trước với trận then chốt sau trong chiến dịch tiến công.

Như vậy cách đánh chiến dịch của ta là cách đánh chiến dịch của chiến tranh nhân dân phát triển cao, là vận dụng tổng hợp cách đánh của nhiều lực lượng, kết hợp nhiều phương thức, quy mô tác chiến (đánh du kích, đánh vận động, đánh trận địa, đánh phân tán và đánh tập trung hiệp đồng quan binh chủng) trong đó tác chiến hiệp đồng ngày càng giữ vai trò chủ yếu.

Trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mĩ, chiến dịch đã hoàn thành tốt nhiệm vụ do chiến lược vạch ra, tạo sự chuyển hoá chiến lược to lớn, góp phần quyết định giành thắng lợi trong chiến tranh. Các chiến dịch Điện Biên Phủ, Tây Nguyên, Huế-Đà Nẵng, Hồ Chí Minh... đã để lại nhiều kinh nghiệm quý giá, có thể vận dụng vào chiến tranh bảo vệ Tổ quốc ngày nay và tương lai.

c. Chiến thuật

"Chiến thuật là lí luận và thực tiễn về tổ chức và thực hành trận chiến đấu của phân đội, binh đội, binh đoàn lực lượng vũ trang, bộ phận hợp thành của nghệ thuật quân sự Việt Nam".

Chiến thuật hình thành, phát triển gắn liền với lịch sử xây dựng, chiến đấu và trưởng thành của quân đội ta. Sự phát triển đó là kết quả của sự chỉ đạo chiến lược, chiến dịch, nghệ thuật tổ chức và thực hành các trận chiến đấu của bộ đội ta trước một đối tượng địch, địa hình cụ thể. Nội dung của chiến lược được thể hiện :

+ *Vận dụng các hình thức chiến thuật vào các trận chiến đấu*

Giai đoạn đầu của hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mĩ, lực lượng, vũ khí, trang bị của ta còn hạn chế, do đó, tư tưởng tác chiến của bộ đội ta là "quán triệt tư tưởng tiến công, triệt để dùng du kích chiến, vận động chiến để tiêu diệt địch". Các trận chiến đấu ở giai đoạn này chủ yếu diễn ra ở quy mô trung đội, đại đội, tiểu đoàn, lấy đánh địch ngoài công sự là phổ biến. Chiến thuật thường vận dụng là tập kích, phục kích, vận động tiến công trong đó, phục kích có lợi hơn tập kích.

Các giai đoạn sau của hai cuộc kháng chiến, bộ đội ta đã trưởng thành, không những đánh giỏi vận động chiến (đánh địch ngoài công sự), mà từng bước vận dụng công kiên chiến (đánh địch trong công sự).

Giai đoạn cuối của hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mĩ do yêu cầu của chiến lược, chiến dịch, phải đánh bại cuộc hành quân lấn chiếm của địch để giữ vững vùng giải phóng, chiến thuật phòng ngự xuất hiện. Chiến thuật phòng ngự được vận dụng như phòng ngự đòi A1 trong chiến dịch Điện Biên Phủ, phòng ngự Quảng Trị năm 1972, phòng ngự Thượng Đức năm 1974... Ngoài ra, các đơn vị còn vận dụng các hình thức chiến thuật truy kích, đánh địch đổ bộ đường không, hoàn thành nhiệm vụ cấp trên giao.

+ *Quy mô lực lượng tham gia trong các trận chiến đấu*

Giai đoạn đầu của hai cuộc kháng chiến, lực lượng tham gia các trận chiến đấu chủ yếu trong biên chế và được tăng cường một số hỏa lực như súng cối 82mm, DKZ... Các giai đoạn sau, quy mô lực lượng tham gia các trận chiến đấu ngày càng lớn, đã có nhiều trận đánh hiệp đồng binh chủng giữa bộ binh, xe tăng, pháo binh, phòng không.... Hiệp đồng chiến đấu giữa các lực lượng bộ đội chủ lực, bộ đội địa phương và dân quân tự vệ ngày càng nhiều.

+ *Cách đánh*

Là nội dung quan trọng nhất của lí luận chiến thuật. Mỗi binh chủng, mỗi hình thức chiến thuật đều có những cách đánh cụ thể, phù hợp với đối tượng và địa hình. Nội dung cách đánh trong từng hình thức chiến thuật phát triển từ cách đánh của lực lượng bộ binh là chủ yếu đến cách đánh hiệp đồng binh chủng. Cách đánh của ta thể hiện tính tích cực, chủ động tiến công, bám thắt lưng địch, chia địch ra mà đánh, trói địch lại mà diệt. Kết hợp chặt chẽ giữa hành động tiến công và phòng ngự của ba thứ quân để hoàn thành nhiệm vụ của cấp trên giao.

Như vậy trong kháng chiến chống Pháp, chống Mĩ, chiến thuật, là một trong ba bộ phận hợp thành NTQS Việt Nam đã phát triển rất phong phú, đa dạng và hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ do chiến lược, chiến dịch đặt ra, và đã để lại nhiều kinh nghiệm có giá trị to lớn thực tiễn trong sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc ngày nay.

III. VẬN DỤNG MỘT SỐ BÀI HỌC KINH NGHIỆM VỀ NGHỆ THUẬT QUÂN SỰ VÀO SỰ NGHIỆP BẢO VỆ TỔ QUỐC TRONG THỜI KÌ MỚI VÀ TRÁCH NHIỆM CỦA SINH VIÊN.

Nghệ thuật quân sự Việt Nam đã hình thành, phát triển trong quá trình dựng và giữ nước của dân tộc. Từ khi Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời và lãnh đạo cách mạng Việt Nam, nghệ thuật quân sự ngày càng phát triển, đó là nghệ thuật chiến tranh nhân dân, nghệ thuật lấy nhỏ đánh lớn, lấy ít địch nhiều, lấy yếu chống mạnh... Những bài

học kinh nghiệm về nghệ thuật quân sự vẫn còn giữ nguyên giá trị để chúng ta tiếp tục nghiên cứu và vận dụng vào sự nghiệp bảo vệ Tổ quốc trong thời kì mới.

1: Quán triệt tư tưởng tích cực tiến công

Trong lịch sử chiến tranh giữ nước, nghệ thuật quân sự của cha ông ta trước đây luôn nhấn mạnh tư tưởng tích cực, chủ động tiến công địch. Ngày nay, với sức mạnh của cả nước đánh giặc dưới sự lãnh đạo của Đảng, nghệ thuật quân sự của ta càng có điều kiện phát huy mặt mạnh của mình, khoét sâu chỗ yếu của địch để "kiên quyết không ngừng thế tiến công", tiến công địch vào đúng thời cơ, địa điểm thích hợp.

Ngày nay, kẻ thù của đất nước ta là chủ nghĩa đế quốc và các thế lực thù địch, có ưu thế về tiềm lực kinh tế, quân sự, khoa học công nghệ mạnh, nhưng do tiến hành chiến tranh xâm lược, phi nghĩa, nên chúng sẽ bộc lộ nhiều sơ hở. Trên cơ sở đánh giá đúng mạnh, yếu của địch và ta, chúng ta phải biết phát huy sức mạnh của mọi lực lượng, vận dụng linh hoạt mọi hình thức và quy mô tác chiến, mọi cách đánh, mới có thể tiến công địch một cách liên tục mọi lúc, mọi nơi. Không chỉ tiến công trên mặt trận quân sự, mà phải tiến công toàn diện trên mọi mặt trận, đặc biệt là mặt trận chính trị, binh vận, thực hiện "mưu phạt công tâm", đánh vào lòng người, góp phần thay đổi cục diện chiến tranh.

Như vậy, trên cơ sở không ngừng nâng cao cảnh giác cách mạng, phát huy lòng dũng cảm, trí thông minh sáng tạo giải quyết đúng đắn mối quan hệ giữa con người và vũ khí, nắm vững tư tưởng tích cực tiến công, chúng ta hoàn toàn có thể giành quyền chủ động trên chiến trường và kết thúc chiến tranh trong điều kiện có lợi nhất.

2: Nghệ thuật quân sự toàn dân đánh giặc

Đây là sự kế thừa và phát huy lên một trình độ mới từ nghệ thuật quân sự truyền thống của dân tộc. Trong chiến tranh bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa, nghệ thuật quân sự chỉ đạo mọi hoạt động tác chiến của lực lượng vũ trang và nhân dân. Đó là một nguyên tắc trong nghệ thuật quân sự của toàn dân đánh giặc. Nguyên tắc đó phải được thể hiện cụ thể trong việc xác định phương hướng, mục tiêu, đối tượng và thời cơ tiến công...trong kế hoạch chiến lược, chiến dịch, cũng như từng trận đánh cụ thể.

Trong hoạt động tác chiến của các lực lượng vũ trang, kết hợp đánh phân tán với đánh tập trung, kết hợp đánh nhỏ, đánh vừa và đánh lớn. Mỗi lực lượng, mỗi thứ quân đều có vị trí tác dụng và có những quy luật hoạt động riêng. Vì vậy, cần phải phối hợp tác chiến của các lực lượng, các thứ quân cả về chiến lược cũng như trong chiến dịch và chiến đấu. Có kết hợp đánh phân tán, rộng khắp của lực lượng vũ trang địa phương với đánh tập trung của lực lượng cơ động, kết hợp đánh nhỏ, đánh vừa, đánh lớn mới phát huy được uy lực của mọi vũ khí từ thô sơ đến hiện đại, làm cho binh lực của địch bị phân tán, dần mỏng, khiến cho chúng đông mà hoá ít, mạnh mà hoá yếu và luôn bị

động đối phó ; trên cơ sở đó, thực hiện những đòn đánh quyết định, tạo sự thay đổi trên chiến trường có lợi cho ta.

3: Nghệ thuật tạo sức mạnh tổng hợp bằng lực, thế, thời mưu

Trong đấu tranh vũ trang, trước một đối tượng có sức mạnh vượt trội về quân sự, khoa học công nghệ phải biết kết hợp chặt chẽ các yếu tố: lực lượng, thế trận, thời cơ và mưu trí, sáng tạo. Dùng lực phải dựa vào thế có lợi, dùng đúng nơi, đúng lúc mới đạt hiệu quả cao, lực nhỏ hoá lớn, yếu hoá mạnh. Tạo thế, tạo lực để sẵn sàng đánh địch khi thời cơ có lợi nhất. Đặt thế, lực vào đúng thời cơ có lợi thì "sức dùng một nửa mà công được gấp đôi". Muốn đánh thắng, còn phải dùng mưu kế, hạn chế cái mạnh của địch, phát huy cái mạnh của ta. Luôn chú ý lừa địch và giữ bí mật, bất ngờ. Đánh bất ngờ, tạo hiệu quả diệt địch, nhất là trong điều kiện lực lượng quân sự địch mạnh, có vũ khí công nghệ cao.

Nghệ thuật quân sự của ta còn phải biết đánh giá đúng và triệt để khai thác các yếu tố "thiên thời, địa lợi, nhân hoà". Đó là nghệ thuật nắm bắt và phát huy sức mạnh của thời đại, phát huy tiềm năng, thế mạnh của đất nước, con người Việt Nam, trong đó, cần đặc biệt chú trọng "nhân hoà". Chỉ có kết hợp chặt chẽ lực, thế, thời, mưu và các yếu tố khác, ta mới có thể tạo ra sức mạnh tổng hợp, đánh thắng kẻ thù có kinh tế, quân sự mạnh khi chúng liều lĩnh xâm lược nước ta.

4: Quán triệt tư tưởng lấy ít đánh nhiều, biết tập trung ưu thế lực lượng cần thiết để đánh thắng địch

Trong lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc, ông cha ta luôn phải chống lại kẻ thù xâm lược lớn hơn nhiều lần. Đứng trước thực tế đó, ông cha ta đã sáng tạo ra nghệ thuật "lấy ít địch nhiều", nhưng biết tập trung ưu thế lực lượng trong những thời điểm quan trọng để đánh thắng quân xâm lược. Ngày nay, vận dụng tư tưởng lấy ít đánh nhiều, ta phải phải phát huy được khả năng đánh giặc của toàn dân, của cả ba thứ quân, tạo ra sức mạnh tổng hợp hơn địch để đánh thắng địch trong mọi tình thế. Mặt khác, phải tận dụng địa hình, tận dụng được yếu tố bí mật, bất ngờ, tiết kiệm được lực lượng để đánh lâu dài, càng đánh càng mạnh, càng đánh càng thắng.

5: Kết hợp tiêu hao, tiêu diệt địch với bảo vệ vững chắc các mục tiêu

Từng trận đánh, từng chiến dịch có mục đích cụ thể khác nhau, nhưng mục đích chung nhất của mọi hoạt động tác chiến trong chiến tranh bảo vệ Tổ quốc là tiêu diệt lực lượng địch phải đi đôi với bảo vệ vững chắc mục tiêu. Muốn giành thắng lợi triệt để trong chiến tranh, chúng ta phải kết hợp đánh tiêu hao với đánh tiêu diệt lớn quân địch. Đánh tiêu hao rộng rãi bằng đánh nhỏ, đánh vừa của chiến tranh nhân dân địa phương sẽ tạo điều kiện cho tác chiến tập trung của chiến tranh bằng các binh đoàn chủ lực, thực hiện đánh lớn, tiêu diệt lớn quân địch. Đi đôi với tiêu hao, tiêu diệt lực lượng của địch, phải bảo vệ vững chắc mục tiêu của ta, là vấn đề có tính quy luật của ta trong chiến tranh nhân dân bảo vệ Tổ quốc.

6: Trách nhiệm của sinh viên

Nghiên cứu nghệ thuật quân sự của các thế hệ ông cha, chúng ta có quyền tự hào về tinh thần dũng cảm, ý chí kiên cường trong chống giặc ngoại xâm để bảo vệ sự tồn vong của đất nước. Ngày nay, đất nước đang đẩy mạnh công cuộc đổi mới dưới sự lãnh đạo của Đảng và đạt được nhiều thành tựu quan trọng. Nhưng kẻ thù còn đó, chúng đang tìm mọi thủ đoạn để xóa bỏ chế độ xã hội chủ nghĩa ở nước ta. Do vậy, trách nhiệm của sinh viên rất nặng nề đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Trước hết, mỗi sinh viên cần phát huy tinh thần tự lực, vượt qua khó khăn để hoàn thành nhiệm vụ học tập, đặc biệt là không ngừng bồi đắp lòng yêu quê hương, đất nước. Mặt khác, phải phấn đấu, tu dưỡng để trở thành những công dân tốt, sẵn sàng làm nhiệm vụ khi Tổ quốc cần.

Kết luận:

NTQS Việt Nam hình thành, phát triển, gắn liền với các yếu tố địa lí, kinh tế, chính trị xã hội. Từ khi có Đảng lãnh đạo NTQS Việt Nam phát triển dựa trên nền tảng lí luận quân sự Mác – Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và tinh hoa truyền thống Quân sự dân tộc.

Nghệ thuật đánh giặc của tổ tiên được hình thành và phát triển qua các tư tưởng, kế sách đánh giặc, nghệ thuật chiến tranh nhân dân, toàn dân đánh giặc, nghệ thuật lấy nhỏ đánh lớn, lấy ít địch nhiều, lấy yếu chống mạnh và sự phối hợp giữa các mặt trận quân sự, chính trị, ngoại giao, binh vận trong khởi nghĩa và chiến tranh đã góp phần đánh bại các thế lực xâm lược, bảo vệ non sông bờ cõi, tổ tiên giống nòi.

Từ khi có Đảng lãnh đạo NTQS Việt Nam đã kế thừa Nghệ thuật đánh giặc giữ nước của tổ tiên và đã không ngừng phát triển, góp phần quyết định giành thắng lợi trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ.

Nghiên cứu, học tập NTQS Việt Nam, chúng ta tự hào về truyền thống dựng nước, giữ nước của dân tộc. Mỗi người chúng ta, nhất là thế hệ trẻ, phải nhận rõ trách nhiệm để luôn giữ gìn, kế thừa và phát triển truyền thống đó, hoàn thành mọi nhiệm vụ góp phần tích cực vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt nam xã hội chủ nghĩa..

III - CÂU HỎI ÔN TẬP

1. Phân tích truyền thống và nghệ thuật đánh giặc của Tổ tiên ?
2. Trình bày những nét đặc sắc về nghệ thuật quân sự Việt Nam từ khi có Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo ?

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Chỉ thị 12–CT/TW* ngày 03/5/2007 của Bộ Chính trị về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác Giáo dục quốc phòng, an ninh trong tình hình mới.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII, IX, X, XI*; Nghị quyết Trung ương 8/Khóa IX, NXB Chính trị Quốc gia.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội*, NXB Sự thật, Hà Nội, 1991.
4. *Hiến pháp nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 1992* (sửa đổi, bổ sung năm 2011).
5. *Hiến pháp nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam năm 2013*.
6. *Luật về An ninh quốc gia, 2004; Luật Biên giới quốc gia, 2003; Luật Công an nhân dân, 2005; Luật Giáo dục, 2005; Luật Nghĩa vụ Quân sự, 1981* (sửa đổi, bổ sung năm 1990, 1994, 2005); *Luật Quốc phòng, 2005*.
7. *Các văn bản hiện hành về giáo dục quốc phòng – an ninh cho học sinh*, NXB Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2005.
8. *Giáo trình Lịch sử quân sự*, NXB Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1997.
9. Bộ Quốc phòng, *Nghệ thuật đánh giặc giữ nước của dân tộc Việt Nam*, 1990.
10. Bộ Quốc phòng, Trung tâm Từ điển Bách khoa quân sự, *Từ điển bách khoa quân sự Việt Nam*, NXB Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2004.
11. Bộ Tổng Tham mưu, *Từ điển Thuật ngữ quân sự*, NXB Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2007.
12. Học viện Quốc phòng, *Tài liệu nghiên cứu, tham khảo về phòng tránh, đánh trả*.
13. Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam, *Quốc phòng Việt Nam* (Sách trắng Quốc phòng Việt Nam), NXB Thể giới, Hà Nội, 2004.

BÀI GIẢNG GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG – AN NINH

Tập 1

ĐƯỜNG LỐI QUÂN SỰ CỦA ĐẢNG

NHÀ XUẤT BẢN BÁCH KHOA HÀ NỘI
Ngõ 17 Tạ Quang Bửu – Hai Bà Trưng – Hà Nội
ĐT: 04. 38684569; Fax: 04. 38684570
<http://nxbbk.hust.edu.vn>

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Giám đốc – Tổng Biên tập: TS. PHÙNG LAN HƯƠNG

Biên tập: ĐỖ THANH THÙY

Sửa bản in: VŨ THỊ HẰNG

Trình bày: NGUYỄN THẾ HOÀNG

In 5.000 cuốn khổ (16 × 24) cm tại Công ty cổ phần in An Tín, Số 18, ngõ 259, Giải Phóng, Phương Mai, Hà Nội.

Số xuất bản: 2158 – 2015/CXBIPH/01 – 58/BKHN; ISBN: 978–604–938–677–0.

Số QĐXB: 148/QĐ – ĐHBK – BKHN ngày 14/08/2015.

In xong và nộp lưu chiểu quý III năm 2015.